

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra obchodu a financí

Diplomová práce

Dopady epidemie COVID na cestovní ruch

Bc. Kristýna Hlaváčová

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Kristýna Hlaváčová

Hospodářská politika a správa
Podnikání a administrativa

Název práce

Dopady epidemie COVID na cestovní ruch

Název anglicky

Impacts of the COVID epidemic on tourism

Cíle práce

Cílem diplomové práce je charakterizovat cestovní ruch v období před a při pandemii Covidu-19, která trvá dodnes, a následně dopady pandemie na ekonomiku cestovního ruchu. Diplomová práce se zaměří především na dění v České republice, ale porovná také situaci ve světě právě se situací v České republice. Cílem je také představit konkrétní čísla a důsledky, které pandemie koronaviru způsobila v odvětví cestovního ruchu.

Metodika

Úkolem rešeršní části diplomové práce je prostřednictvím metod kompilace, syntézy poznatků a deskripce z odborných literárních zdrojů, odborných článků a statistických údajů, charakterizovat cestovní ruch v období pandemie koronaviru. Jaká byla situace před pandemií covidu-19 a následně během korona krize. Snaha bude o zpracování dat hlavně za uplynulý rok, kdy pandemie covidu propukla.

Základem pro naplnění stanoveného cíle je provedení rozhovorů s lidmi, kteří podnikají/podnikali či pracují/pracovali v cestovním ruchu v České republice a sepsání jejich statistik a dojmů, jak ovlivnila pandemie covidu-19 jejich práci či podnik. Následně prostřednictvím dotazníkového průzkumu mezi klienty/zákazníky samotného cestovního ruchu získat informace z jejich pohledu, s využitím zejména metod indukce, empirie a abstrakce, jak byl cestovní ruch ovlivněn koronavirovou krizí.

Doporučený rozsah práce

70 stran

Klíčová slova

cestovní ruch, epidemie, covid, turismus, cestování, pandemie, pohostinství

Doporučené zdroje informací

- BERÁNEK, J. *Ekonomika cestovního ruchu*. Praha: mag CONSULTING, 2013. ISBN 978-80-86724-46-1.
- DROBNÁ, D. – MORÁVKOVÁ, E. *Cestovní ruch : pro střední školy a pro veřejnost*. Praha: Fortuna, 2010. ISBN 978-80-7373-079-6.
- HOUŠKA, P. – PETRŮ, Z. *Evropská ekonomická integrace a cestovní ruch*. Praha: Idea servis, 2019. ISBN 978-80-85970-92-0.
- Nhamo Godwell, Dube Kaitano, Chikodzi David; Counting the Cost of COVID-19 on the Global Tourism Industry; Rok: 2020. ISBN 978-3-030-56231-1
- PALATKOVÁ, M. *Mezinárodní turismus : analýza pozice turismu ve světové ekonomice, změny mezinárodního turismu v důsledku globálních změn, evropská integrace a mezinárodní turismus*. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-4862-7.
- PALATKOVÁ, M. – ZICHOVÁ, J. *Ekonomika turismu : turismus České republiky*. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-3643-3.
- RYGLOVÁ, K. – BRNO INTERNATIONAL BUSINESS SCHOOL. *Cestovní ruch : (soubor studijních materiálů)*. Ostrava: Key Publishing, 2007. ISBN 978-80-87071-44-1.
- Simon Hudson; COVID-19 and Travel; Rok: 2020, ISBN: 978-19-116-3570-3

Předběžný termín obhajoby

2021/22 LS – PEF

Vedoucí práce

doc. Ing. Josef Abrhám, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra obchodu a financí

Elektronicky schváleno dne 15. 11. 2021

prof. Ing. Luboš Smutka, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 16. 11. 2021

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 19. 01. 2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Dopady epidemie COVID na cestovní ruch" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 24.3.2022

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucímu této diplomové práce doc. Ing. Josefu Abrahámovi, Ph.D. za věnovaný čas, trpělivost, vstřícnost a ochotu pomoci při řešení a zpracování této diplomové práce. Dále bych ráda poděkovala společnosti FlyAway, která mi umožnila vykonat odbornou praxi v souvislosti s tématem diplomové práce a zároveň pomohla sesbírat respondenty pro dotazníkové šetření použité v praktické části této diplomové práce.

Dopady epidemie COVID na cestovní ruch

Abstrakt

Pandemie covidu-19 je aktuálním tématem posledních dvou let. S tím souvisí dopady na ekonomiku a celosvětová krize způsobená touto epidemií. Jaké jsou tyto dopady? Jak to ovlivnilo objekty a subjekty cestovního ruchu? Jaká je aktuální situace?

Tato diplomová práce se bude zabývat právě dopady pandemie covidu-19 na cestovní ruch v posledních dvou letech, a to především na situaci v České republice. Toto téma je stále aktuální a dopady koronavirové krize neustále přibývají.

Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části byla vytvořena literární rešerše z české i zahraniční odborné literatury zabývající se cestovním ruchem a aktuálním děním v této oblasti.

Praktická část obsahuje vlastní šetření, konkrétně analýzu dotazníkového šetření v rámci dopadu pandemie covidu-19 na cestovní ruch z pohledu zákazníka a prokázání následných hypotéz. Dále budou vyhodnoceny rozhovory s osobami, pracujícími v cestovním ruchu.

Cílem této práce je zhodnotit, jaké dopady měla pandemie covidu-19 za poslední dva roky na cestovního ruchu.

Klíčová slova: turismus, pandemie, covid-19, epidemie, cestování, pohostinství, cestovní ruch

Impacts of the COVID epidemic on tourism

Abstract

The covid-19 pandemic has been a topical issue for the past two years. Related to this are the economic impact and the global crisis caused by this epidemic. What are these impacts? How has this affected tourism facilities and entities? What is the current situation?

This diploma thesis will deal with the effects of the covid-19 pandemic on tourism in the last two years, especially on the situation in the Czech Republic. This topic is still relevant and the effects of the coronavirus crisis are constantly increasing.

The work is divided into theoretical and practical part. In the theoretical part, a literary search of Czech and foreign professional literature dealing with tourism and current events in this area was created.

The practical part contains its own survey, specifically the analysis of the questionnaire survey within the impact of the covid-19 pandemic on tourism from the customer's point of view and the demonstration of subsequent hypotheses. Interviews with people working in tourism will also be evaluated.

The aim of this work is to evaluate the effects of the covid-19 pandemic in the last two years on tourism.

Keywords: Tourism, pandemic, Covid-19, epidemic, travel, hospitality, tourism

Obsah

1 Úvod.....	11
2 Cíl práce a metodika	12
2.1 Cíl práce	12
2.2 Metodika	12
3 Teoretická východiska	14
3.1 Cestovní ruch	14
3.1.1 Definice cestovního ruchu	14
3.1.2 Základní pojmy, formy a účastníci cestovního ruchu.....	17
3.1.2.1 Základní pojmy cestovního ruchu	17
3.1.2.2 Typologie turismu	19
3.1.3 Trh cestovního ruchu	20
3.1.3.1 Subjekty a objekty cestovního ruchu.....	22
3.1.3.2 Subjekty mezinárodního turismu.....	23
3.1.4 Historický vývoj cestovního ruchu	24
3.1.5 Ekonomika cestovního ruchu.....	26
3.1.5.1 Předmět ekonomiky cestovního ruchu	26
3.1.5.2 Metodologie ekonomiky cestovního ruchu	26
3.1.5.3 Specifika, principy a problémy ekonomiky cestovního ruchu	27
3.1.5.4 Produkt cestovního ruchu	27
3.1.5.5 Sezonnost cestovního ruchu	28
3.1.5.6 Ekonomické a finanční ukazatele cestovního ruchu	28
3.1.6 Faktory ovlivňující cestovní ruch	28
3.1.7 Právo a cestovní ruch	30
3.1.8 Marketing cestovního ruchu	31
3.1.9 Současné trendy v cestovním ruchu.....	33
3.2 Epidemie COVID a cestovní ruch.....	34
3.2.1 Dopady pandemie Covidu-19 na cestovní ruch v ČR.....	34
3.2.1.1 Dopady covidu-19 na cestovní ruch v roce 2019 a 2020	35
3.2.1.2 Dopady covidu-19 na cestovní ruch v roce 2021	37
3.2.2 Dopady pandemie Covidu-19 na cestovní ruch ve světě.....	38
4 Vlastní práce.....	40
4.1 Dotazníkové šetření.....	40

4.1.1	Vyhodnocení dotazníkového šetření	41
4.1.2	Shrnutí výsledků dotazníkového šetření	61
4.2	Rozhovory	63
4.2.1	Vyhodnocení rozhovorů.....	63
4.2.2	Shrnutí výsledků z rozhovorů	68
5	Výsledky a diskuse	70
5.1	Ověření hypotéz dotazníkového šetření	70
5.1.1	Hypotéza č. 1.....	70
5.1.2	Hypotéza č. 2.....	72
5.1.3	Hypotéza č. 3.....	74
5.2	Predikce	77
5.3	Doporučení	78
5.4	Diskuse	79
6	Závěr.....	82
7	Seznam použitých zdrojů.....	83
7.1	Literární zdroje	83
7.2	Internetové zdroje.....	84
8	Seznam obrázků, tabulek a grafů	87
8.1	Seznam obrázků	87
8.2	Seznam tabulek.....	87
8.3	Seznam grafů	87
Přílohy		89
	Otázky dotazníkového šetření	89
	Otázky k rozhovorům	93

1 Úvod

Cestovní ruch. Odvětví, se kterým se setkal každý z nás. Epidemie Covidu-19, která celosvětově propukla na konci roku 2019 a trvá dodnes. Jak tyto dvě problematiky spolu souvisí? Jaké dopady měla koronavirová krize za poslední dva roky na cestovní ruch? Tato diplomová práce má za cíl zjistit, jaké jsou právě tyto dopady.

Cestovní ruch existuje ve společnosti už stovky let a každá celosvětová krize ho velmi ovlivní. Epidemie ovlivňují cestovní ruch především negativně. Lidé se bojí cestovat, nemají možnost vycestovat, nemají finance cestovat. Podniky cestovního ruchu přicházejí o tržby, jejich zisky se snižují, přicházejí o zákazníky. Všechny tyto problémy neslučitelně souvisejí s aktuální situací ve světě. Jaké konkrétní dopady tedy měla stále probíhající epidemie Covidu-19 na cestovní ruch?

Celosvětová krize, ať už je jakákoli se vždy zapíše do dějin, a to především negativně. Jinak tomu nebude ani u pandemie koronaviru, která měla obrovské dopady nejenom na cestovní ruch ale na celý svět a jeho ekonomiku. Všechny tyto vlivy a dopady měla za cíl tato práce zjistit, aby došlo k pochopení celé problematiky. Cestovní ruch, to jsou nejenom turisté, ale především podniky a osoby pracující v nich, které nabízejí své služby účastníkům cestovního ruchu. Dopady pandemie měli vliv na všechny subjekty a objekty cestovního ruchu.

Co ale mohlo být uděláno jinak? Jak moc a čím přesně byli ovlivněny objekty a subjekty cestovního ruchu. Jaký je jejich pohled na celou situaci a jaké jsou konkrétní dopady v číslech? To vše se bude snažit takto diplomová práce zodpovědět a objasnit, proč tomu tak je.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Hlavním cílem diplomové práce je charakterizovat cestovní ruch, jako jedno z odvětví ekonomiky, které se epidemie Covidu-19 dotkla nejvíce. Cílem je zhodnotit situaci v období před pandemií koronaviru a při jejím průběhu, která trvá dodnes a následně konkrétní dopady pandemie Covidu-19 na cestovního ruchu a jeho ekonomiku.

Diplomová práce se zaměřuje především na dění v České republice, ale porovná také ekonomickou situaci se světem, a i situací v České republice. Cílem je také představit konkrétní čísla a důsledky, které pandemie koronaviru způsobila v odvětví cestovního ruchu.

Teoretická část se bude zabývat důležitými pojmy k tématu cestovního ruchu a jejich vysvětlením. Prvním dílčím cílem práce bude charakterizovat cestovní ruch, jeho druhy a součásti, které souvisí s tématem této diplomové práce. Dále se bude zabývat historickým vývojem, trhem a ekonomikou cestovního ruchu.

Druhým dílčím cílem bude analýza dat, která budou získána pomocí dotazníkového šetření od respondentů, kteří jsou účastníky cestovního ruchu. Dále budou získána data od objektů a zaměstnanců cestovního ruchu pomocí rozhovorů.

Třetím dílčím cílem bude celkové zhodnocení sesbíraných dat. Otázky budou zacíleny na téma této diplomové práce, tedy na dopady epidemie Covidu-19 na cestovní ruch.

2.2 Metodika

V teoretické části diplomové práce bude použita deskriptivní metoda, pomocí které budou vysvětleny důležité pojmy vyhledané v odborné literatuře, skriptech a v odporných člancích. Konkrétně bude čerpáno z odborné literatury, týkající se cestovního ruchu a turismu. Dále bude čerpáno z odborné literatury psané přímo specialisty v oblasti cestovního ruchu. Další teoretická část bude obsahovat zpracování dat dopadů na cestovní ruch v souvislosti s koronavirem, a to hlavně za uplynulé roky 2020 a 2021, kdy pandemie covidu-19 propukla a stále trvá.

V praktické části bude použita metoda dotazníkového šetření a metoda rozhovorů. Metoda dotazníkového šetření bude zaměřené na subjekty cestovního ruchu a dopady

v souvislosti s epidemií Covidu-19, metoda rozhovorů pak na objekty cestovního ruchu a dopady pandemie Covidu-19. Budou zjišťovány konkrétní dopady, jak z pohledu účastníka cestovního ruchu, tak z pohledu zaměstnance s využitím zejména metod indukce, empirie a abstrakce. Ve spojitosti s dotazníkovým šetřením mezi účastníky cestovního ruchu budou určeny tři hypotézy, které se podle vhodného testování buď potvrdí, nebo vyvrátí. Konkrétně se jedná o tyto hypotézy:

- 1) Lidé, kteří utratí více za cestování, jsou spíše ochotní si připlatit za bezpečnější destinaci, kde je pandemická situace lepší*
- 2) Osoby vyššího věku pandemie Covidu-19 v rámci cestovního ruchu ovlivnila méně*
- 3) Pandemie Covidu-19 ovlivnila především osoby, které častěji cestují*

V závěru této práce budou shrnuty zjištěné výsledky všech metod použitých v praktické části této diplomové práce a práce bude následně celkově zhodnocena. V neposlední řadě budou všechny výsledky jednotlivých částí srozumitelně rozepsány a na úplný závěr bude hypotéza o dopadech Covidu-19 na cestovní ruch potvrzena či vyvrácena.

3 Teoretická východiska

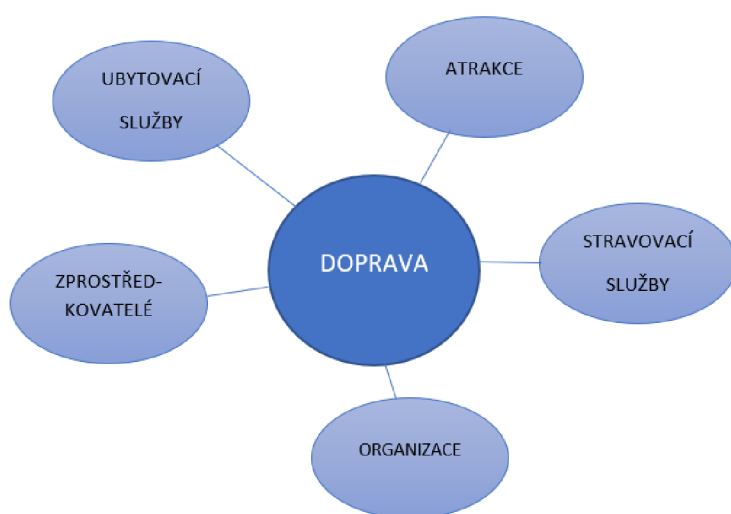
3.1 Cestovní ruch

3.1.1 Definice cestovního ruchu

Cestovní ruch se dá popsat například jako ekonomický jev spojený se spotřebou nehmotných a hmotných statků, uhrazených z prostředků, které byly získány v místě trvalého bydliště. Cestovní ruch je chápán jako spotřeba obyvatelstva doprovázena přesunem kupních fondů do míst realizace cestovního ruchu. (Ryglová, a další, 2011 str. 17) Turismus, jak se také cestovní ruch nazývá je popsán jako socioekonomický složitý jev, který zasahuje do mimoekonomických a ekonomických oblastí společnosti. (Palatková, a další, 2014 str. 11)

Podle Medlika a Burkarta (Arthur, a další, 2008) má turismus z koncepčního hlediska několik atributů, mezi které patří, že turismus je souhrnem vztahů a jevů, kde tyto vztahy vyplývají z pobytu a pohybu lidí v různých destinacích, který zahrnuje cestu a pobyt. Dále se musí pobyt a cesta uskutečnit mimo obvyklé životní či pracovní prostředí, měla by mít pouze dočasný charakter a neměla by být spojena s výkonem práce. (Palatková, a další, 2014 str. 11) Cestovní ruch jako průmysl poskytující služby, spojené s cestováním a turistikou lze rozdělit do jednotlivých sektorů viz *obrázek č. 1*.

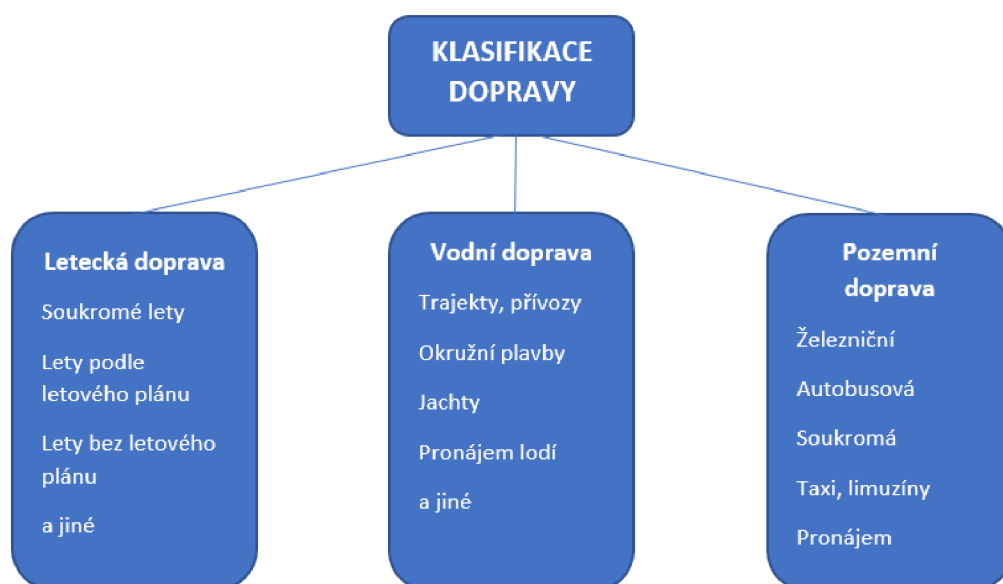
Obrázek 1 - Hlavní sektory průmyslu cestovního ruchu

Zdroj: (Ryglová, a další, 2011)

Doprava, jako jedna z nejdůležitějších součástí cestovního ruchu představuje jeden z hlavních stimulů poptávky po cestovním ruchu. V České republice se skládá doprava z osobní silniční dopravy, železniční, letecké, silniční veřejné dopravy a MHD. Doprava umožňuje přesun po souši, vodě a vzduchem. Na počátku cestovního ruchu byly hlavní dopravním prostředkem železniční doprava. Následoval vývoj silniční dopravy, která postupně vytlačila železniční dopravu. V posledních letech však neustále stoupá zájem o leteckou dopravu. (Beránek, 2013 str. 142)

Obrázek 2 - Klasifikace způsobů dopravy podle UNWTO

Zdroj: UNWTO

Ubytování a stravování mají nezastupitelnou a výraznou roli v cestovním ruchu. Již od středověku lidé začali cestovat, ať už kvůli vzdělání, vojenským účelům či náboženským a potřebovali si někde odpočinout. S tím souvisí vznik ubytovacích a stravovacích zařízení, počínaje zájezdními hostinci až po moderní ubytování a stravování. K ubytování slouží nejrůznější objekty (domy, obytné prostory), jako místa na přenocování. Tyto místa mají dvě vlastnosti, jako celkový počet míst ubytovacího objektu a řízením a obsluhujícím personálem ubytovacího zařízení. (Beránek, 2013 str. 170)

Kategorizace ubytovacích zařízení představuje dělení podle jednotlivých druhů. Česká metodologie rozlišuje tyto druhy ubytovacích zařízení: hotel, motel, hotel, penzion,

chatová osada, turistická ubytovna, hotel garni a kemp. (Drobná, a další, 2010) Nejrozšířenějším druhem ubytovacího zařízení je hotel, který je definován jako zařízení s nejméně 10 pokoji pro hosty, vybavené pro poskytování přechodného ubytování a služeb s tím spojené. Motel je hotel s možností parkování v těsné blízkosti ubytování. Botel je ubytování umístěné na osobní zakotvené lodi. Penzion je zařízení nabízející ubytování na více než jednu noc, kde se nabízí stravování pro ubytované hosty. Kemp je zařízení, které slouží k ubytování ve vlastních zařízeních hostů, či v objektech provozovatele, jako jsou chatky, bungalovy, přívěsy. Turistická ubytovna je zařízení jednoduššího typu s větším počtem lůžek ke spaní. (Beránek, 2013 str. 173) Ubytovací zařízení mají také určitou klasifikaci, a to od jedné hvězdičky až po pět hvězdiček. Tyto hvězdičky by měly odpovídat tomu, co provozovatel daného ubytování nabízí. V dnešní době díky uživatelským recenzím lze ohodnotit dané ubytování daným počtem hvězdiček. (Beránek, 2013 str. 179)

Stravovací zařízení slouží k uspokojování základních potřeb účastníků cestovního ruchu. Mezi stravovací zařízení se řadí restaurace a bary. Restaurační zařízení jsou hostinské provozovny, kde dominuje prodej pokrmů s možností zakoupení nákupů a společenské zábavy. Spadají sem restaurace, samoobslužné restaurace, motoresty, bistra, kiosky, rychlá občerstvení a železniční jídelní vozy. Bary jsou provozovny, kde dominuje prodej nápojů a společenská zábava. Mezi barové provozovny se řadí bary, noční kluby, pivnice, vinárny, kavárny a pivnice. (Beránek, 2013 str. 184)

Cestovní kanceláře a agentury jsou další součástí cestovního ruchu. Tyto podniky poskytují služby, které dodávají na trh cestovního ruchu. Cestovní kancelář lze také charakterizovat jako organizaci, která nabízí, rezervuje a prodává vlastní zájezdy, zájezdy připravené jinými kancelářemi a další služby s tím spojené, jako je například pojištění, obstarání víz a tak dále. Zájezd je produktem cestovní kanceláře, který má vymezení v české legislativě. (Beránek, 2013 str. 50) Na rozdíl od cestovní agentury mohou být smlouvy uzavřeny jejím jménem. Cestovní kanceláře se rozdělují podle zaměření nabízených zájezdů, a to například všeobecné, specializované, příjezdové, výjezdové, zaměřené na domácí cestovní ruch. Dále se dělí podle místa působnosti na mezinárodní, celostátní, regionální a místní. (Beránek, 2013 str. 186)

Cestovní agentura je podnik prodávající a rezervující služby cestovního ruchu pro spotřebitele. Její hlavní funkcí je realizace produktu turismu vytvořeného cestovními kancelářemi.

Dále poskytuje informační služby a služby cestovního ruchu jiných podniků ze sféry průmyslu cestovního ruchu. (Beránek, 2013 str. 189)

Zábavní průmysl je důležitým elementem cestovního ruchu. Skrze zábavu člověk uspokojuje své přání a potřeby spojené s emocemi a vjemy. Zábava probíhá buď uměle či přirozeně. Zábava je velmi rozmanitý a rozšířený komplex činností, který nemá žádnou vyčleněnou klasifikaci. Nejrozšířenějším způsobem zábavy v oblasti cestovního ruchu lze považovat zájezdové programy, které jsou spojené například s návštěvou muzeí, prohlídkou přírodních a historických památek. Na konci 19. století vznikly zábavní parky, dnešní tematické parky, jako je například Prater ve Vídni, který je velmi často cílem dovolené v tomto městě. Se zábavným průmyslem také souvisí animační programy. Ty zahrnují programy větších hotelových komplexů, kde jsou k dispozici animátoři, kteří mají za úkol vyplnit volný čas návštěvníků pomocí nejrůznějších sportovních a kulturních aktivit. Animace se rozděluje na zábavnou animaci, sportovní a dětskou. (Beránek, 2013 str. 195)

3.1.2 Základní pojmy, formy a účastníci cestovního ruchu

3.1.2.1 Základní pojmy cestovního ruchu

Cestovní ruch podle UNWTO (1995) je činnost osoby cestující na přechodnou dobu do místa mimo její bydliště na kratší dobu a hlavní činností není činnost výdělečná. A podle AIEST je cestovní ruch definován jako souhrn jevů a vztahů, které vyplývají z cestování nebo pohybu osob mimo trvalé bydliště a zaměstnání. (Ryglová, a další, 2011 str. 18)

Průmysl cestovního ruchu je souhrn podnikatelských přímých aktivit a hmotných podmínek cestovního ruchu. Do průmyslu cestovního ruchu spadají ubytovací a stravovací zařízení, činnost spojená s cestovními kanceláři, doprovodné služby jako průvodcovské, dopravní, animační atd.. (Ryglová, a další, 2011 str. 19) Jedná se o odvětvové členění národní ekonomiky na dva typy odvětví v závislosti na přímých a nepřímých ekonomických efektech turismu. (Palatková, 2014 str. 14)

Ekonomika cestovního ruchu jsou veškeré vyvolané ekonomické aktivity spojené s realizací cestovního ruchu. Zahrnuje všechna další odvětví, která fungují jako dodavatelská pro odvětví turismu. Odvětví turismu jsou přímá, která lze dále rozdělit na odvětví plně související s turismem a která se na realizaci turismu podílejí pouze z části a nepřímá. (Palatková, 2014 str. 14)

Satelitní účet cestovního ruchu poskytuje informace a data o ekonomickém postavení odvětví cestovního ruchu. Je jediným objektivním nástrojem při mezinárodním porovnání hospodářského významu cestovního ruchu. Základní metodický rámec tohoto matematicko-statistického modelu je výsledkem společného úsilí Statistické divize OSN (UNSD), Světové organizace cestovního ruchu OSN (UNWTO), Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) a Statistického úřadu Evropské unie – Eurostatu (ČSÚ, 2010).

Cestování je obecným pojmem k přemísťování lidí časově a prostorově. Cestování a cestovní ruch jsou dva úzce spojené pojmy, přesto se velmi odlišuje. Cestovní ruch je na rozdíl od cestování kategorií nacházející se pod silným vlivem ekonomiky. (Beránek, 2013 str. 10)

Stálý obyvatel neboli resident je osoba v domácím cestovním ruchu, která na daném místě žije alespoň déle než půl roku. (Beránek, 2013 str. 17)

Turismus byl definován jako činnost osoby cestující pouze na přechodnou dobu mimo své běžné prostředí na kratší dobu a mimo hlavní činnost zaměstnání. Hlavní činností turismu je trávení volného času, obchodu a za jinými účely, než je výdělečná činnost. (Palatková, a další, 2014 str. 19)

Turistika je komplex činností spojených s aktivním pohybem a pobytem v přírodě; má za cíl poznání přírodních a společenských poměrů ve zvolené oblasti; k tomu využívá odborně technických znalostí a dovedností. (Ludvík, 1986 str. 20)

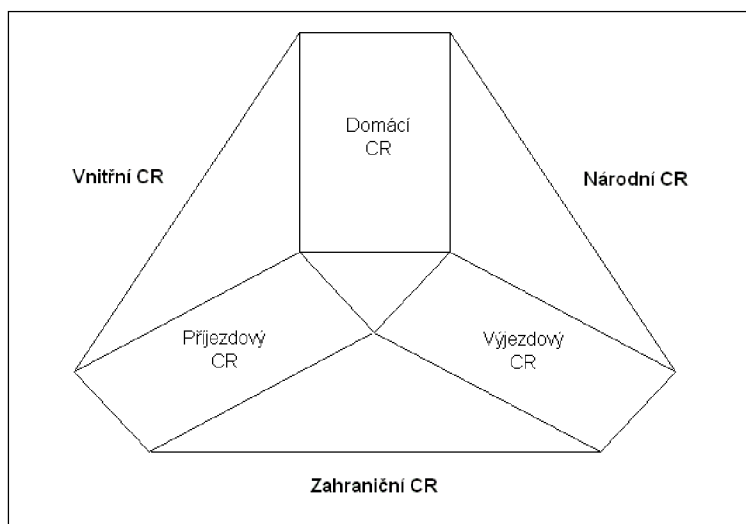
Turista neboli návštěvník je osoba, která cestuje na dobu, která zahrnuje alespoň jedno přenocování. (Beránek, 2013 str. 17) V mezinárodním turismu je to osoba, která nepřenocuje mimo území svého trvalého bydliště a v domácím turismu naopak osoba, která nepřenocuje na území země, kde má hlášen svůj trvalý pobyt.

Návštěvník

- a. V mezinárodním turismu je návštěvník osoba, která cestuje do jiné země, než kde má trvalé bydliště na dobu kratší než jeden rok za účelem trávení volného času, obchodu a jinými účely mimo výdělečnou činnost. (Palatková, a další, 2014 str. 20)
- b. V domácím turismu je návštěvník osoba, která cestuje v zemi, kde má své trvalé bydliště, ale mimo svůj domov za účelem trávení volného času a za jinými účely, než je výdělečná činnost na dobu kratší než půl roku. (Palatková, a další, 2014 str. 20)

- c. V domácím i mezinárodním turismu se také setkáváme s pojmem jednodenní návštěvník. Tento návštěvník na daném místě nepřenocuje. (Palatková, a další, 2014 str. 20)

Obrázek 3 - Druhy cestovního ruchu

Zdroj: ČSÚ dle WTO

Destinace je místo navštívené účastníkem cestovního ruchu. Přímoou definicí destinace cestovního ruchu se rozumí v užším slova smyslu tak, jako cílová oblast v daném regionu, typická významnou nabídkou atraktivit cestovního ruchu a služeb cestovního ruchu. V širším slova smyslu je za destinaci považována země, regiony, lidská sídla a další oblasti, které jsou typické velkou koncentrací atraktivit cestovního ruchu, rozvinutými službami cestovního ruchu a další infrastrukturou, jejichž výsledkem je velká dlouhodobá koncentrace návštěvníků. (Vystoupil Jiří, a další, 2007 str. 5)

3.1.2.2 Typologie turismu

Turismus lze členit dle kritérií, mezi které se zahrnuje místo realizace turismu, vztah k platební bilanci státu, plátce nákladů turismu, dle způsobu zabezpečení cesty a pobytu, dle věku účastníků, dle délky pobytu, dále podle převažujícího prostředí a podle převažující motivace turismu. (Palatková, a další, 2014 str. 19)

Základní forma cestovního ruchu podle Ryglové Kateřiny (Cestovní ruch – podnikatelské principy a příležitosti v praxi) je rekreační cestovní ruch, který přispívá k regeneraci fyzických a duševních sil člověka. Kulturně poznávací cestovní ruch cílí na

poznávání historie, tradic a kultury. Sportovně-turistický turismus lze charakterizovat jako aktivní odpočinek a léčebně-lázeňský cestovní ruch je zaměřen na léčbu a relaxaci. (Ryglová, a další, 2011 str. 18)

Typy turismu dle místa realizace dělíme na domácí, výjezdový a příjezdový. Domácí turismus je bez překročení hranic vlastního státu. Výjezdový je výjezd občanů za hranice státu, a nakonec příjezdový turismu sleduje příjezdy ze zahraniční země do sledované země. Turismus lze také dělit podle místa realizace na vnitrostátní, národní, mezinárodní a světový. (Palatková, a další, 2014 str. 20)

Typy turismu lze dále dělit například podle vztahu k platební bilanci státu (aktivní – příjezdy, příliv devizových prostředků; pasivní – odjezdy, odliv devizových prostředků), dle plátce nákladů (komerční – hrazen z disponibilního příjmu domácnosti a sociální – částečně hrazen jiným subjektem, než účastníkem), dle způsobu zabezpečení (organizovaný - zprostředkovaný a neorganizovaný), typy turismu dle věku účastníků (děti – školní výlety, mládeže, rodiny s dětmi, osob v produktivním věku bez dětí a seniorů), dle délky pobytu (jednodenní, krátkodobý, dlouhodobý), dle převažujícího prostředí (městský, venkovský, ve střediscích turismu), podle důvodu cesty (dovolená, návštěva, vzdělávání, zdravotní turismus, náboženský a poutní, nákupní, tranzitní, obchodní). (Palatková, a další, 2014 stránky 19-27)

3.1.3 Trh cestovního ruchu

Trh lze obecně charakterizovat jako oblast ekonomiky, ve které dochází k výměně výsledků činností mezi jednotlivými ekonomickými subjekty prostřednictvím směny. Sřet nabídky a poptávky zformuje na trhu cenu. Freyer chápe trh jako konkrétní místo, kde se potkává nabízející a prodávající za účelem nákupu/prodeje statků, nebo jako abstraktivní místo, kde se soustředí veškeré informace o nabídce a poptávce. (Palatková, a další, 2014 str. 28) Trh turismu, cestovního ruchu je také nazýván jako systém turismu.

Nabídka cestovního ruchu je tvořena atraktivitou a vybaveností. Atraktivita je dána kulturně-sociálním vývojem a přírodními podmínkami. Dále to mohou být atraktivity vytvořené pro účastníky cestovního ruchu, jako festivaly, koncerty a tak podobně. Vybavenost je budována, aby doplňovala již zmiňované atraktivity a umožňovala jejich využití, jako jsou doprovodné služby, materiálně-technická základna a tak dále. (Beránek, 2013 str. 37) Atraktivity cílových míst jsou rozděleny do skupiny jako přírodní atraktivity,

kulturně-historické atraktivity, organizované atraktivity a společenské. (Palatková, a další, 2014 str. 60)

Poptávku vyvábí účastníci neboli spotřebitelé cestovního ruchu a trh je tedy silně diferencovaný. Segmentace zákazníků je prováděna pomocí například demografických hledisek, národnostního složení, motivace účasti či ekonomické situace. Ve velké míře se účastníci nespokojí pouze s nabídkou zájezdů, jelikož jsou čím dál tím náročnější, a tak roste tlak na kvalitu a druhy služeb. Trh cestovního ruchu se vyznačuje vysokou cenovou elasticitou poptávky, jelikož produkty cestovního ruchu jsou luxusní statky. (Beránek, 2013 str. 38)

Trh turismu je také formován působením konkurence, která představuje hospodářskou soutěž, jejímž cílem je nejlepší pozice na trhu. Největší boj o produkty turismu je v případě, kdy nabídka převyšuje poptávku. Trh cestovního ruchu nemá geografické hranice, a proto si státy stanovují svou vlastní politiku v oblasti turismu. V České republice to byl tak zvaná Koncepce státní politiky cestovního ruchu v ČR do roku 2020, která je vydávána vždy na určité období. Aktuálně platná koncepce na období 2021–2030 pod názvem Strategie rozvoje cestovního ruchu České republiky byla schválena dne 19. 7. 2021 vládou ČR svým usnesením č. 640. Strategie rozvoje ČR obsahuje pět základních prioritních okruhů:

- 1) Systém řízení a podpory cestovního ruchu;
- 2) Inovativní nabídka a zážitky;
- 3) Poptávka / Návštěvníci;
- 4) Výzkum, vývoj, monitoring, informace;
- 5) Lidé.

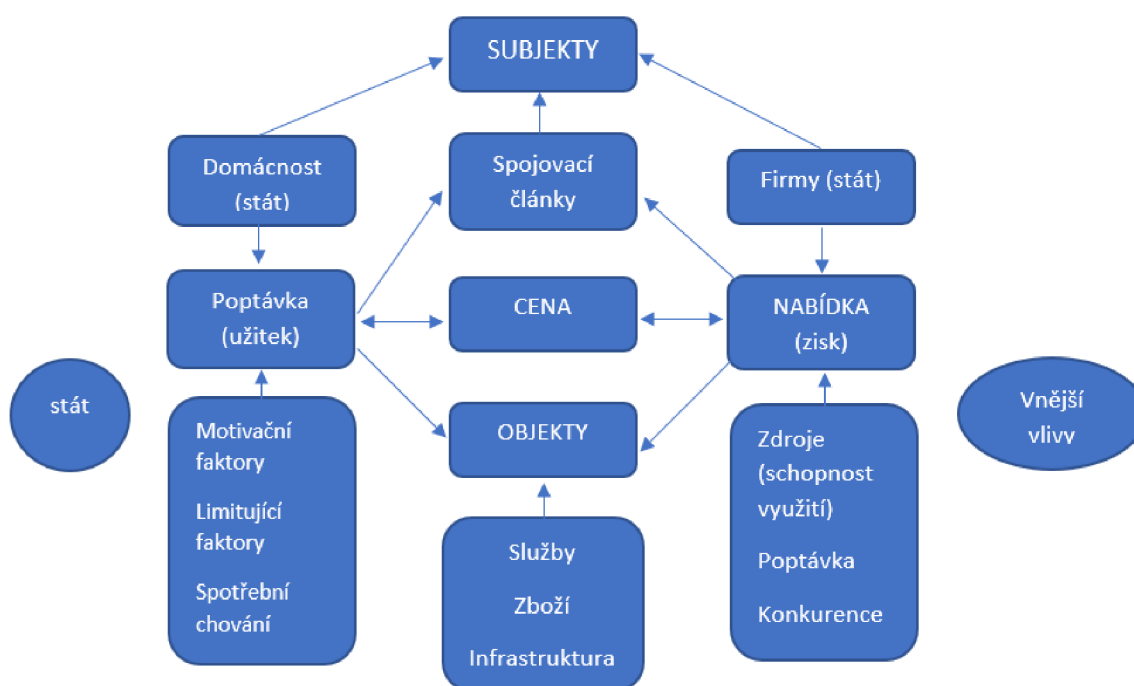
Vize Strategie rozvoje ČR jsou: Česká republika jako „*SMART inovativní destinace v čele Evropy*“ a „*Česko je bezpečnou, udržitelnou a sebevědomou destinací, která svou konkurenceschopnost staví nejen na přírodním a kulturním dědictví, tradicích, přívětivých lidech a jedinečných zážitcích v Praze i v regionech, ale i na efektivním využití nových trendů v oblasti řízení, technologií a služeb*“. (MMR, 2021)

3.1.3.1 Subjekty a objekty cestovního ruchu

Subjektem cestovního ruchu je jeho účastník, který uspokojuje své cestovní či turistické potřeby a je charakterizován souborem stavů a vlastností, jejichž znalost je pro poskytovatele služeb cestovního ruchu nezbytná. (Beránek, 2013 str. 19)

Subjekty neboli nositeli nabídky a poptávky jsou domácnosti, firmy a stát. Domácnosti představují návštěvníky, přicházející na trh za účelem uspokojení potřeb a maximalizací užítku. Firmy neboli poskytovatelé služeb či výrobků cestovního ruchu jsou subjekty, jejichž cílem je maximalizace zisku. Stát jako subjekt zaujímá pozici jako veřejná správa, tedy má na trhu specifické postavení, s cílem ovlivnit jej a odstraňovat negativní dopady tržního působení. (Palatková, a další, 2014 str. 29)

Obrázek 4 - Komponenty trhu turismu

Zdroj: (Palatková, a další, 2014)

Objektem cestovního ruchu je obecně vše, co má za cíl změnu pobytu subjektu neboli účastníka cestovního ruchu. Objekt se skládá z cílových míst pobytu neboli destinací a podniky poskytující služby, jež účastníci cestovního ruchu poptávají během svého pobytu. V souvislosti s objektem rozlišujeme primární a sekundární nabídku. Primární nabídka je

charakterizována jako kulturně-historický a přírodní potenciál, tedy cílové místo cestovního ruchu. Sekundární nabídka představuje souhrn podniků, zařízení a institucí, jež návštěvníkovi umožňují využít jejich služeb, jako je například ubytování, stravování a další doplňkové služby. (Beránek, 2013 str. 19) Objekty jsou předmětem směny a dělí se na hmotné (zboží) a nehmotné (služby). (Palatková, a další, 2014 str. 30)

Předmětem cestovního ruchu je produkt. Jedná se o jakoukoliv službu či výrobek, který slouží k uspokojení potřeb účastníka cestovního ruchu. Typickým příkladem je například cestovní kancelář, která představuje kombinaci služeb za souhrnnou cenu. (Beránek, 2013 str. 19)

3.1.3.2 Subjekty mezinárodního turismu

Mezi klíčové subjekty mezinárodního turismu lze zařadit destinace, distribuční kanály, účastníky turismu, rezidenty, firmy, finanční instituce a tak dále. Subjekty, které se účastní mezinárodního cestovního ruchu, vstupují do vzájemných vazeb a vztahů, které mají mimoekonomický či ekonomický charakter. (Palatková, 2014 str. 30)

Firmy, jako subjekty mezinárodního turismu jsou takové podniky, které realizují obchod se službami v cestovním ruchu. Do těchto firem spadají cestovní kanceláře, hotely, stravovací zařízení, ubytovací zařízení, dopravní společnost, kulturní a sportovní služby a tak podobně. (Palatková, 2014 str. 29)

Destinace lze vymezit jako svazek různých služeb koncentrovaných v určitém místě v oblasti. Tyto služby jsou poskytovány v návaznosti na potenciál turismu oblasti nebo místa. Destinace může být také chápána jako geografický prostor, který si návštěvník vybírá za cíl své cesty. Lidé neboli účastníci turismu lze považovat za významnou složku, bez které cestovní ruch nemůže fungovat. Vztah mezi účastníky mezinárodního turismu a rezidenty cílové oblasti znamená střet sociokulturních prostředí. Lidé v turismu jsou také zaměstnanci dalších subjektů. (Palatková, a další, 2014 str. 30)

Distribuční kanály a systémy představují vedle produktu, ceny a propagace další z nástrojů marketingového mixu. Distribuční kanály představují systémy cest a subjektů umožňující prodej a dodání služeb turismu od poskytovatelů ke koncovému spotřebiteli. Mezi nejvýznamnější distribuční kanály lze zařadit GDS neboli globální distribuční systém, který byl vyvinut původně pro prodej letenek v 50. letech 20. století. Následovali jednotlivé

vyhledávače, meta search portály, které zprostředkovávají nabídky ubytovacích či dopravních služeb. (Palatková, 2014 str. 29)

Finanční instituce v rámci mezinárodního turismu představují komerční finanční instituce, národní rozvojové banky, regionální rozvojové banky a finanční agentury. Vliv na turismus mají tyto instituce hlavně v provádění bankovních a finančních operací, mezi které spadají například poskytování úvěrů soukromému a veřejnému sektoru, či realizují pohyb přímých zahraničních investic a tak dále. (Palatková, 2014 str. 30)

Poslední významnou skupinou subjektů mezinárodního turismu jsou mezinárodní organizace a seskupení. Mezinárodní organizace jsou iniciátor řešení globálních problémů mezinárodního turismu a světové ekonomiky. Mezi nejvýznamnější mezinárodní organizace se řadí například OSN, kde se nacházejí organizace zabývající se mezinárodním turismem jako UNWTO, ILO, FAO, UNCTAD a IMF. Další mezivládní organizace ovlivňující mezinárodní cestovní ruch je OECD – organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj. Její význam spočívá ve tvorbě know-how, monitorování a tvorbě metodik využitelných v rozvojových politikách turismu. Mezi integrační seskupení ve světové ekonomice, které ovlivňují mezinárodní turismus, spadají Evropská Unie, EFTA, ASEAN, APEC a další. (Palatková, 2014 str. 30)

3.1.4 Historický vývoj cestovního ruchu

Historický vývoj cestovního ruchu sahá hluboko do historie. Počátky cestování v Evropě spadají do období antického Řecka a Říma. Na cesty se vydávali kupci, vojáci, rytíři, tovaryši, poslové, poutníci. Počátky novodobého turismu sahají do 17. století, kde bylo cílem mladých aristokratů završení dosavadního vzdělání. Na přelomu 18. a 19. století se pak mění charakter cestování jak pohledu motivů, délky a cílů pobytu. Vznik moderního turismu souvisí bezesporu s průmyslovou revolucí. V důsledku rozvoje se začaly vytvářet potřeby jako potřeba vzdělání, regenerace, posilování a obnovování sociálních vazeb, svoboda pohybu a možnosti dopravy. (Palatková, a další, 2014 stránky 13-14)

První světová válka, jako první etapa, rozvinula mimo jiné i železniční síť po celé Evropě. Velké přesuny lidí také způsobili potřebu po specifických pracovních silách v oblastech ubytovacích a stravovacích. Toto období bylo příznivé pro mezinárodní turismus, jelikož byl spojen s rozvojem a ekonomickým růstem. Zprvu se zapojovali hlavně bohatší

vrstvy, které měli více volného času, avšak postupně i střední vrstvy, například za zdravotními účely. (Palatková, 2014 str. 30)

Meziválečné období, druhá etapa vývoje cestovního ruchu, souviselo se znovuoobením států a ochrannářským opatřením. Ty omezili mezinárodní obchod a mezinárodní turismus. Další faktor ovlivňující vývoj cestovního ruchu zbrzdila světová hospodářská krize 1929–1933, která zpomalila rozvoj materiálně-technické základny. (Palatková, 2014 str. 30) Začala se rozvíjet silniční doprava, jak individuální, tak autobusová. Začala se také prosazovat letecká doprava, která v cestovním ruchu bude využita v další etapě. Nutnost řešení otázek spojených s cestovním ruchem na mezinárodní úrovni způsobila vznik mezinárodních organizací a orgánů. (Palatková, a další, 2014 str. 15)

Třetí etapa vývoje turismu se odehrává od druhé světové války do počátku devadesátých let. Po konci druhé světové války došlo ke vzniku dvou politicko-ekonomických soustav, a to kapitalistické a socialistické. V roce 1950 bylo zaznamenáno celkem 25 milionů mezinárodních příjezdů a 2,1 mld. USD příjmů z turismu. Do roku 2012 vzrostl počet příjezdů 41krát na 1,035 mld. příjezdů a 1,075 bil. mld. USD příjmů. (Palatková, 2014 str. 31) Vývoj ekonomicko-politických systémů měl dopad i na vývoj turismu. Padesátá a šedesátá léta jsou spojeny s růstem a vznikem tří ekonomických center. Turismus se tak postupně stává běžnou součástí spotřeby, která existuje dodnes. Úspěšný ekonomický vývoj využili rozvojové země, které v sedmdesátých a osmdesátých letech významně zasáhly do teritoriálního rozložení mezinárodního turismu, jak z pohledu příjezdů, tak výjezdů. (Palatková, a další, 2014 str. 16)

Čtvrtou a poslední etapou historické vývoje turismu je období od devadesátých let až současnost. Počátek této etapy souvisí zejména s politickými změnami, které vedly k rozpadu centrálně plánovaných ekonomik. Tyto změny vedly k plnohodnotnému zapojení mezinárodní turismu do ekonomiky. Nejvyšší tempo růstu zaznamenali asijské země díky s ekonomickému růstu a technicko-technologickému pokroku. Vývoj turismu se odlišoval v každé zemi díky vnitřním faktorům, ale v důsledku globalizačních procesů je celosvětový turismus ovlivněn zejména vnějšími faktory, jako jsou politicko-ekonomické faktory, globalizační, integrační, liberalizační procesy, bezpečnostní, demografické, sociální a tak dále. (Palatková, a další, 2014 str. 17) Pozitivní vliv na růst mezinárodní turismu v Evropě mělo zavedení eura v roce 2002, kdy Evropská centrální banka začala provádět jednotnou

měnovou politiku pro země v evropské unii. K oživení mezinárodních příjezdů a příjmů došlo v důsledku rozvoje letecké dopravy a hotelnictví. (Palatková, 2014 str. 38)

3.1.5 Ekonomika cestovního ruchu

Ekonomika cestovního ruchu je založena na třech základních principech, a to maximalizace úrovně psychologického uspokojení účastníků cestovního ruchu, maximalizace stimulování výdajů účastníků cestovního ruchu během jejich cest a maximalizace příjmů organizací, které nabízejí zboží a služby cestovního ruchu. Tyto principy spolu souvisí a jejich aplikování má pozitivní účinky, ne však pokaždé. (Beránek, 2013 str. 47)

3.1.5.1 Předmět ekonomiky cestovního ruchu

Ve sféře cestovního ruchu fungují ekonomické vztahy mezi lidmi jako určitý systém, který zahrnuje subjekty a objekty, které vystupují v ekonomice jako produkty cestovního ruchu. Ekonomiku cestovního ruchu lze definovat jako aplikovanou vědu, zabývající se chováním lidí a skupin v procesu směny, rozdělování, výroby a spotřeby produktů cestovního ruchu, za účelem uspokojení potřeb. Zjednodušeně je to disciplína, zkoumající a analyzující ekonomické vztahy, které se rozvíjejí v procesu výroby a spotřeby produktů v cestovním ruchu určených k uspokojení potřeb. (Beránek, 2013 str. 43)

3.1.5.2 Metodologie ekonomiky cestovního ruchu

V metodologii cestovního ruchu je využívána především ekonomická teorie, která se dělí na subjektivistický přístup, neopozitivisticko-empirický přístup, racionalistický přístup a dialekticko-materialistický přístup. Díky použití těchto metod lze získat průřezy a aspekty rozmanitých problémů ekonomiky cestovního ruchu. (Bandúrová, 2008) Subjektivistický přístup využívá jako výchozí bod hospodářský subjekt, který působí na okolní svět. Objektem se stává chování subjektu ekonomiky. Neopozitivisticko-empirický přístup zkoumá samotné jevy a jejich hodnocení, kde výsledkem jsou ekonomické modely. Racionalistický přístup vychází z objevu racionálních zákonů civilizace a vychází ze zkoumání ekonomické anatomie společnosti a výzkumu ekonomických zákonů. Poslední přístup, dialekticko-materialistický vychází z objektivní analýzy vnitřních vztahů. (Beránek, 2013 str. 44)

3.1.5.3 Specifika, principy a problémy ekonomiky cestovního ruchu

Ekonomika cestovního ruchu je složitý sociálně-ekonomický organismus s množstvím subjektů a vlastníků. Rozvoj turismu a této pozice v ekonomice státu, vedly k nutnosti výzkumu problémů ekonomiky cestovního ruchu. Činnost ekonomiky cestovního ruchu má vliv nejenom na mikroekonomii a makroekonomii, ale také na chování určitých podsystémů národní ekonomiky či odvětví národního hospodářství. Ekonomika cestovního ruchu řeší problémy jako, jaké produkty cestovního ruchu budou vyrobeny za určitou dobu, jak budou produkty cestovního ruchu vyrobeny, jak budou dané produkty rozděleny mezi jednotlivé účastníky cestovního ruchu a jak se bude ekonomická činnost rozvíjet v čase. Tyto problémy nastávají proto, že se kvantita, kvalita a různorodost produktů cestovního ruchu postupně mění. Problémy společnosti ve střetu s cestovním ruchem, které řeší, jsou například neurčitý počet potřeb a přání subjektů turismu, existující různé způsoby využití omezených nebo vzácných zdrojů, které jsou k dispozici k uspokojení zákaznických potřeb. Z pohledu makroekonomického lze vyčlenit čtyři základní problémy, a to efektivní rozdělení omezených turistických zdrojů, udržení ekonomiky cestovního ruchu, rozvoje ekonomiky turismu a spravedlivého rozdělení turistického důchodu. Tyto problémy jsou řešeny pomocí mechanismů trhu cestovního ruchu. (Beránek, 2013 str. 46)

3.1.5.4 Produkt cestovního ruchu

Produkt cestovního ruchu je definován jako komplex hmotných a abstraktních hodnot, které účastník cestovního ruchu spotřebovává. Masová spotřeba komodit je určována směnnou hodnotou neboli kvantitativním poměrem, kde se směňují spotřebitelské hodnoty dvou různých statků. (Palatková, a další, 2014 str. 65) Produkt cestovního ruchu zahrnuje nejen zboží a služby, ale také veřejné a volné statky, které účastníci spotřebovávají. Definice produktu cestovního ruchu podle terminologického slovníku cestovního ruchu zní, že produkt cestovního ruchu je spotřební komplex, který zahrnuje zájezd, turisticko-exkurzní služby a zboží. (Beránek, 2013 str. 50) Produkty cestovního ruchu jsou vše, co cestovní ruch nabízí, patří sem dopravní služby, ubytovací služby, stravování, exkurze, průvodcovské služby, doplňkové služby, turistické balíčky a tak podobně. Struktura cena produktu cestovního ruchu se skládá z ceny zájezdu (30 %), ceny doplňkových služeb (40 %) a ceny zakoupeného zboží (30 %). (Beránek, 2013 stránky 47-55)

3.1.5.5 Sezonnost cestovního ruchu

Cestovní ruch je spjat s prudkými sezónními výkyvy poptávky po produktech cestovního ruchu. Sezonnost je charakterizována znaky, jako je období maximální intenzity toku turistů, turistický region, rozvinuté země a časové sezonní výkyvy dle druhu cestovního ruchu. Sezonnost je také definována několika faktory, jako jsou přírodně-klimatické, ekonomické, sociální, demografické, psychologické, materiálně-technické a technologické faktory. (Beránek, 2013 stránky 60-62)

3.1.5.6 Ekonomické a finanční ukazatele cestovního ruchu

Systém ukazatelů, které charakterizují rozvoj cestovního ruchu v dané zemi, jsou objem turistického toku, ukazatel průměrných denních výdajů účastníků cestovního ruchu a stav a rozvoj materiálně-technické základny. Turistický tok představuje stálý příjezd turistů do země. Je charakterizován ukazateli: celkový počet turistů, celkový počet dnů pobytu turistů v zemi a průměrná délka pobytu turistů v zemi. Celkové výdaje návštěvníků jsou pro vládu dané země cennými údaji, které je obtížné zjistit. Ukazatelé mezinárodního cestovního ruchu jsou počet turistů, kteří navštívili zahraničí, počet dnů pobytu zahraničních turistů a celkové peněžní výdaje vynaložené turisty během zahraničních cest. Ekonomickou efektivitu podniků v cestovním ruchu nám ukazují ukazatelé, jako jsou rentabilita aktiv, rentabilita vlastního kapitálu, rentabilita tržeb a rentabilita investic. Dále také materiální zdroje podniku, pracovní zdroje podniku, produktivita práce, finanční zdroje podniku, investice a tak dále. Dalšími ukazateli jsou například specifické ukazatele v restauračním provozu, kam spadají tržby za pokrmy, tržby za zboží a tržby za služby. (Beránek, 2013 stránky 62-74)

3.1.6 Faktory ovlivňující cestovní ruch

Cestovní ruch ovlivňuje velké množství vnějších faktorů, jelikož každý subjekt turismu operuje ve složitém prostředí utvořeném společenskými silami.

Faktory politické a bezpečnostní jsou jednou ze základních podmínek rozvoje trhu turismu. Patří sem mírové upořádání světa, jelikož politická nestabilita a válečné konflikty velmi významně narušují rozvoj cestovního ruchu a v současné době je také velkou hrozbou terorismus. (Palatková, a další, 2014 str. 32) Na rozvoj turismu z hlediska bezpečnostního

mají také velký vliv epidemie a přírodní katastrofy. Epidemie je v posledních třech letech velký problém v celém světě, a to nejenom v cestovním průmyslu. Aktuální epidemie Covidu-19 má obrovský dopad na turismus, ať už domácí tak zahraniční. Těmto dopadům bude věnována samostatná kapitola a praktická část této diplomové práce.

Mezi ekonomické faktory, které ovlivňující cestovní ruch se řadí bezesporu ekonomický růst měřený makroekonomickou veličinou HDP. Hrubý domácí produkt ovlivňuje disponibilní důchod jednotlivce, tedy čím vyšší HDP, tím vyšší intenzita cestování obyvatelů dané země. (Palatková, a další, 2014 str. 33) Dalším ekonomickým faktorem je například měnový kurz, který s rozdílností cenových hladin zdrojové a cílové země významně ovlivňuje turismus.

Realizační faktory umožňují danou oblast využít a dosáhnout. Do této skupiny spadá jak doprava, tak infrastruktura služeb jako ubytovací, stravovací a další. Dostatečná kapacita, nabídka a kvalita služeb zvyšuje ekonomický přínos cestovního ruchu. (Ryglová, a další, 2011 str. 35)

Demografickým základním faktorem ovlivňujícím cestovní ruch je nárůst populace. Dále do demografických faktorů ovlivňující turismus spadá stárnutí populace a měnící se role žen či změny tradiční struktury rodiny. (Palatková, a další, 2014 str. 34)

Trh cestovního ruchu v oblasti technicko-technologické ovlivňuje zejména pokrok letecké dopravy a informačních technologií. Letecká doprava se neustále vylepšuje, letecké společnosti se snaží co nejpohodlněji dostat účastníka turismu do destinace. Rozvoj informačně-komunikačních technologií, které zasahují do všech procesů spojených s cestovním ruchem, významně mění oblast turismu. Internet, mobilní komunikace, webové či mobilní aplikace jsou dnes již nedílnou součástí cestovního ruchu. (Palatková, 2014 str. 31)

Sociální faktory ovlivňující turismus jsou ovlivňovány především společenským zřízením. Patří mezi ně například výše disponibilního důchodu jednotlivců, přerozdělování důchodů v dané zemi, daňová politika, vládní transfery a tak dále. Velký význam zde zastupuje právo v turismu, díky kterému by měl být za podpory veřejných orgánů sociální turismus rozvíjen. (Palatková, a další, 2014 str. 36)

Poslední faktory ovlivňující cestovní ruch jsou faktory ekologické či lokalizační. Ty souvisí z velké části s přirozenou atraktivitou prostředí. Jsou to země, cíle turismu, kvůli kterým se právě účastník cestovního ruchu rozhodne pro danou destinaci. (Palatková, a další,

2014 str. 36) Přírodní podmínky, kterými je klima, terén, fauna a flóra spadá mezi nejvýznamnější lokalizační faktory. Atraktivita prostředí je nejenom přírodní bohatství, ale také sem spadá společenská atraktivita. Ta se skládá například z památek, zvyků, gastronomie atd. Lokalizační faktory určitým způsobem předurčují, jak se bude cestovní ruch v dané destinaci vyvíjet. Například hory jsou určené pro sportovní aktivity od lyžování až po vysokohorskou turistiku. S tím souvisí marketing, který díky poloze a charakteru oblasti lze dobře zacílit na danou cílovou skupinu potenciálních účastníků turismu. (Ryglová, a další, 2011 str. 34)

3.1.7 Právo a cestovní ruch

Právní úprava cestovního ruchu nepředstavuje tradiční a relativně uzavřené právní odvětví. Je to soubor různorodých předpisů spadajících do velmi odlišných odvětví s často specifickými tradicemi. U jednotlivých autorů se vymezení, co vše přiřadit k problematice, i jak ji nazvat a definovat. Právní úpravu cestovního ruchu podle dr. René Petráše, která slouží zejména k potřebám výuky, lze rozdělit na tři či čtyři části. (Univerzita Karlova, 2022)

První část tvoří právní úpravy cestovního ruchu. Tu tvoří speciální předpisy v zásadě soukromého práva k cestovnímu ruchu. Toto právo je obsaženo ve speciálním zákoně č.159/1999 Sb., (MMR, 2006) o některých podmínkách podnikání v oblasti cestovního ruchu. Tento zákon přinesl novelizaci živnostenského zákona v občanském zákoníku č. 40/1964 Sb. Do této novelizace zákona byl zařazen zcela nový a v mnohém specifický smluvní typ cestovního ruchu a ten byl nahrazen v novém občanském zákoníku smlouvou o zájezdu. (Univerzita Karlova, 2022) Práva zákazníka obsahovala cestovní smlouva (od 1.1.2014 smlouva o zájezdu), která vychází ze směrnice č. 90/314/EHS evropského práva. Klíčovou směrnicí v právní úpravě cestovního ruchu je směrnice ze 13. června 1990 č.90/314/EHS. (Univerzita Karlova, 2022)

Druhá část právní úpravy cestovního ruchu obsahuje obecné předpisy obchodního práva. O této skupině lze polemizovat, zda do této skupiny patří, proto je udáváno, že části právní úpravy cestovního práva jsou tři nebo čtyři. Důležitý zákonem řazeným k obchodnímu právu je živnostenský zákon č. 455/1992 Sb. (Bandúrová, 2008) V tomto zákoně je část přímo věnována podnikání v cestovním ruchu, vymezení cestovní kanceláře, cestovní agentury a dalších živností. Cestovní kancelář je v tomto živnostenském zákoně vymezena jako koncesovaná živnost a cestovní agentura jako živnost volná. (Univerzita

Karlova, 2022) V návrhu zákona se změna týká například toho, aby se koncesované živnosti s předmětem podnikání provozování cestovní kanceláře, rozdělilo na pořádání zájezdů a zprostředkování spojených cestovních služeb. (Zahráňková, 2018)

Třetí část právní úpravy cestovního ruchu obsahuje připravovaný zákon o podpoře rozvoje cestovního ruchu, která spadá do správního práva. Ta je propojena s fungováním veřejné správy a systémem daní v České republice. Tato část spadá do veřejného práva. Spadá sem i finanční právo, a to konkrétně zákon č. 565/1990 Sb., (Bandúrová, 2008) o místních poplatcích, jehož zásadní novelizace z hlediska cestovního ruchu se připravuje. Evropská unie na rozdíl od předchozích dvou částí má zde mnohem menší vliv. Ministerstvo pro místní rozvoj připravilo novou koncepci státní politiky cestovního ruchu v České republice na období 2014-2020. (Univerzita Karlova, 2022)

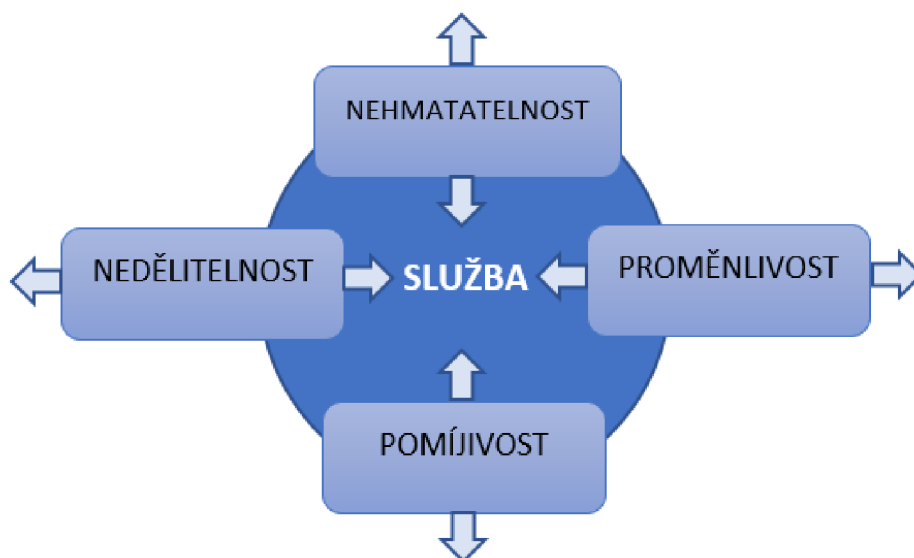
Čtvrtá a poslední část právní úpravy obsahuje vymezené právní předpisy související s cestovním ruchem. Je jich velké množství a obsahuje rozmanité problémy, a to například ochrana přírody, doprava, vinařství, úprava cestovních dokladů, památková péče a další. (Univerzita Karlova, 2022)

3.1.8 Marketing cestovního ruchu

Potřeby účastníků cestovního ruchu jsou uspokojovány na specifickém a samostatném trhu cestovního ruchu. Na tomto trhu se prodávají především služby, které souvisí s cestovním ruchem. Marketing je uspokojování vlastních potřeb prostřednictvím uspokojení potřeb zákazníků, jelikož uspokojuje sny zákazníků prostřednictvím nabídky. (Ryglová, a další, 2011 str. 96)

Cestovní ruch je specifická forma služby. Službu lze definovat jako činnost, kterou nabízí jedna strana druhé. Služba je nehmateľná (nelze si ji prohlédnout či vyzkoušet), nedělitelná (nelze ji rozdělit, je využívána v celku, proměnlivá (závisí na tom, kdo ji poskytuje) a pomíjivá (uskutečňuje se v přítomnosti zákazníka). (Vaníček, a další, 2007 str. 20)

Obrázek 5 - Vlastnosti služeb

Zdroj: vlastní zpracování podle (Vaniček, a další, 2007)

Z grafického znázornění (obr. č. 5) lze konstatovat, že každá služba má specifickou kombinaci vlastností. V souvislosti se službami lze uvažovat o modelu 4P rozšířeném o tři nové prvky (7P) a to jsou lidé, procesy a služba zákazníkovi. Každý tento prvek má i název přímo pro oblast marketingu, tedy lidé – interní marketing (školení a motivace zaměstnanců), procesy – interaktivní marketing (činnosti, mechanismy a postupy) a služby zákazníkovi – externí marketing (vykonáván v souvislosti s oceňováním, distribuováním, propagováním a přípravou služeb. (Vaniček, a další, 2007 str. 21)

Marketingový mix služeb je důležitým nástrojem pro prodej. Pomáhá k úspěšnému zavádění marketingové strategie, umístění na cílových trzích a je složen s různých prvků. Základem úspěchu je hodnocení každého prvku a jejich vzájemné působení, integrace prvků a závislost marketingového mixu na umístění služby, tržních segmentů. (Vaniček, a další, 2007 str. 22) U marketingu cestovního ruchu je nejdůležitější komunikace se zákazníky. Pomocí nástrojů marketingové komunikace lze oslovit široké spektrum potenciálních zákazníků. Mezi nástroje používané v marketingu cestovního ruchu lze zařadit reklamu, podporu prodeje, vztahy s veřejností a přímý marketing. (Jakubíková, 2012 str. 246)

3.1.9 Současné trendy v cestovním ruchu

Kvůli stále probíhající pandemii se trendy aktuálně ubírají jiným směrem, než by se daly za normální podmíněk. Mezi současné trendy cestovního ruchu, podle průzkumů Amadeus, se řadí jako první delší výlety, které zákazníci nyní preferují, protože v současnosti nelze vycestovat do všech destinací. Dalším trendem je práce na druhé straně světa, která díky rozvoji práce z domova umožňuje lidem cestovat a pracovat zároveň. Třetím trendem je podle průzkumů Amadeus loajalita turistických společností, která se posílí například pomocí zdravotních, hygienických a bezpečnostních systémů. Předposledním trendem je bezesporu bezkontaktní budoucnost, která účastníkům cestovního ruchu umožní cestovat bezpečněji a omezí rizika nákazy a podobně. Mezi použité technologie bezkontaktních budoucnosti lze zařadit ApplePay, GooglePlay, PayPal a další mobilní aplikace. Posledním trendem v cestování za rok 2021 se zařadila důležitost cestovních kancelářů, jelikož profesionálové z oblasti cestovního ruchu by mohli pomocí ověřených informací a zkušeností získat velké množství nových zákazníků například pomocí poskytování rad, nabídek, regulací v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví, přerušeny let a tak dále. (Hyland, 2021)

Další průzkum, provedený společností Booking Partner Hub se pokusil předpovědět pomocí názory svých zákazníků trendy na rok 2022. průzkumu se zúčastnilo přes 24 000 cestovatelů ze 31 zemí. Prvním trendem je znění: „*cestování opět na vzestupu*“, které si společnost vysvětluje touhou po cestování, které si chtějí nahradit ztracené dovolené za roky pandemie. Druhým trendem je důraz na autentickou zkušenost a spojení s místní komunitou, která souvisí s větší odpovědností za dopady vycestování. Třetím trendem jsou různé preference hostů pracujícím na dálku, kterých je díky pandemii více, jelikož se rozmohl trend s homeoffice a mohou si nyní dovolit pracovat na dálku například z druhé strany světa. Předposledním trendem je větší zaměření na samotný zážitek z cesty, jelikož si nyní lidé více váží toho mít možnost vycestovat než před koronavirovou pandemií. Pátý a poslední trend podle průzkumu společnosti booking je flexibilita, která zůstane hlavní prioritou, což znamená že účastník bude mít možnost změnit své plány bez poplatku či bude mít možnost zrušení. Mezi další trendy byly ještě zařazeny širší uplatnění prediktivních technologií (umělá inteligence) a upřednostňování wellness cestování (odpočinek). (Donovan, 2021)

3.2 Epidemie COVID a cestovní ruch

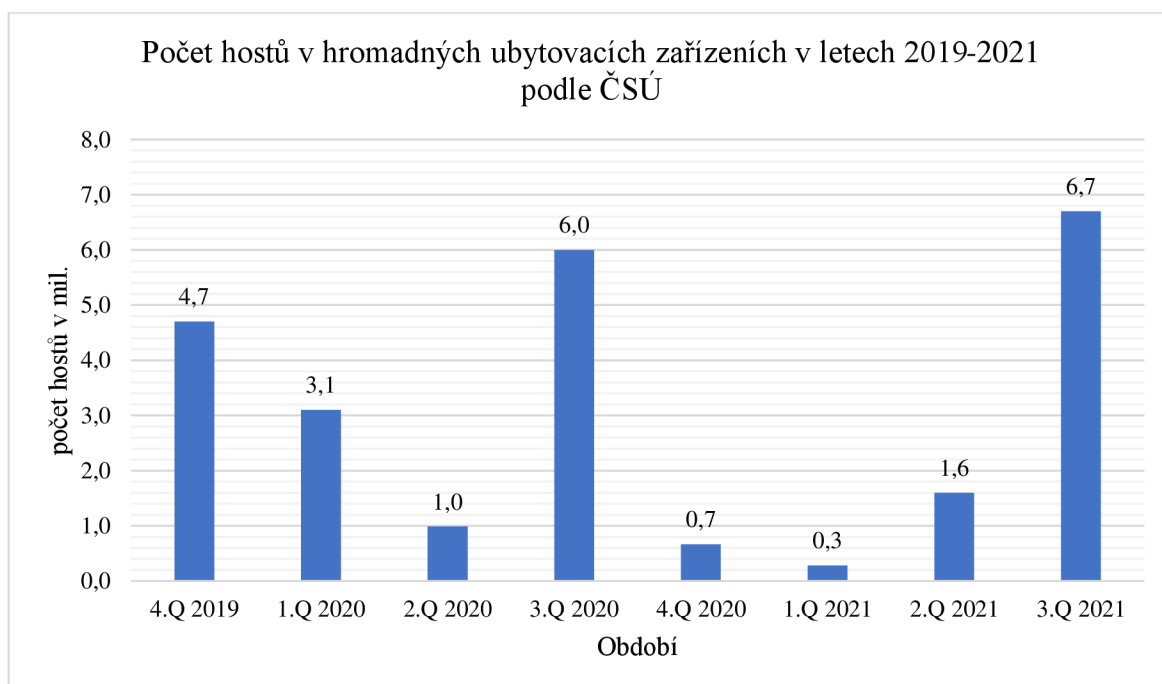
Všechny celosvětové krize měly vždy výrazný dopad na cestovní ruch, a to především negativní. Aktuálním tématem, se kterým se lze setkat už přes dva roky denně je pandemie Covidu-19. Ta ovlivnila nejenom cestovní ruch, ale celý svět ve všech sférách. Pandemie Covidu-19 zasáhla cestovní ruch ve velmi velké míře. Velké ztráty, které ekonomika kvůli epidemii koronaviru pocítila, se promítají dodnes a nejspíše se projeví i v dalších letech. Tato část diplomové práce bude zaměřena na dopady epidemie Covidu-19. Některá omezení například mohla přispět k domácímu trhu turismu, avšak ztráty z malého přílivu turistů ze zahraničí jsou obrovské.

Cestovní ruch se stal největším odvětvím obchodu se službami, přispívající do celého světa prostřednictvím svých hodnotových řetězců. Očekávané důsledky pandemie Covidu-19 měly být hluboké, přičemž ženy, děti, starší lidé a neformální pracovníci patří mezi nejzranitelnější zúčastněné strany. K negativnímu dopadům lze zahrnout například letecké společnosti, výletní lodě a pozemní dopravu, které se během rané éry pandemie covid prakticky skoro zastavily. Co se týče celkového dopadu covid-19, byl velmi negativní. Například ztráta zaměstnání a příjmů pravděpodobně posunula více jednotlivců a rodin pod hranici chudoby. V roce 2019 si ministři cestovního ruchu zemí G20 a některé pozvané země a organizace, včetně UNWTO, OECD, ILO, TTC, všimli přání pro rozvoj cestovního ruchu. Zkušenosti vycházející z celého globálního turistického průmyslu v reakci na Covid-19 nejsou nové. Pandemie Covid představuje výzvu pro celý svět. (Nhamo, a další, 2020)

3.2.1 Dopady pandemie Covidu-19 na cestovní ruch v ČR

Pandemie covidu-19 propukla celosvětově na konci roku 2019 v čínském městě Wu-chan. V České republice se první případ objevil až na jaře roku 2020. Zpočátku měla pandemie mírný průběh a velké výkyvy v ekonomice se nekonali. S postupným přibýváním nakažených se však vše postupně změnilo. V České republice došlo 16. března roku 2020 k dočasnému uzavření hranic, zákazu vycestování a zároveň bylo zakázáno přicestovat ze země jiné. Následoval zákaz přemísťování se mezi okresy a obcemi České republiky, což způsobilo obrovský propad cestovního ruchu.

Graf 1 - Počet hostů v hromadných ubytovacích zařízeních 2019–2021

Zdroj: vlastní zpracování – podle dat ČSÚ

3.2.1.1 Dopady covidu-19 na cestovní ruch v roce 2019 a 2020

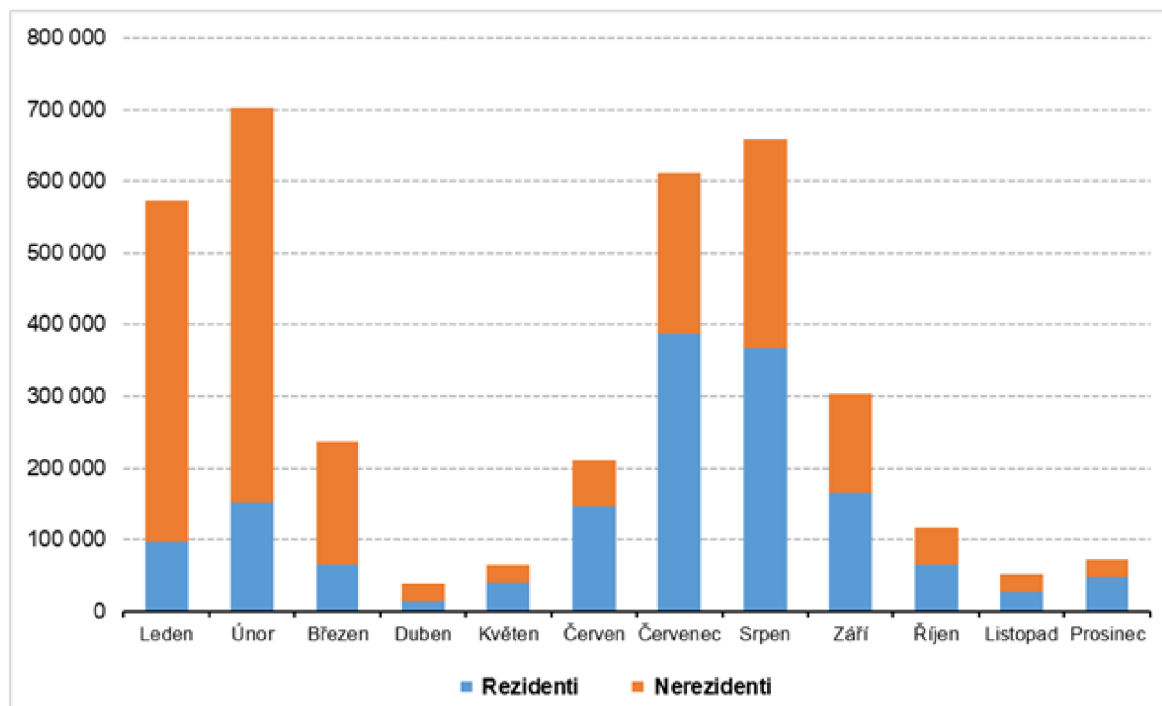
Konec roku 2019, tedy čtvrtý kvartál byl shrnut českým statistickým úřadem jako úspěšný, jelikož za rok 2019 se ubytovalo o 737 tisíc osob více, než v roce 2018. Domácích hostů se ubytovalo v zahraničí o 218 tisíc více a meziroční domácí návštěvnost vzrostla o 4,4 %, zahraniční pak o 2,6 %. Téměř ve všech krajích české republiky se meziročně zvýšila návštěvnost z hlediska počtu příjezdů i přenocování. To samé platí pro zahraniční návštěvníky, kterých přijelo v roce 2019 o 272 tisíc více než v roce předchozím. (ČSÚ, 2020)

První kvartál roku 2020 byl již zaznamenán velký propad v obsazenosti ubytovacích zařízení. Celkový počet hostů v hromadných ubytovacích zařízeních meziročně klesl o 22,2 % a počet přenocování se snížil o 16,7 %. V březnu, kdy došlo k velkému omezení v poskytování ubytovacích služeb se propadl počet ubytovaných o dvě třetiny. U zahraničních trhů byl zaznamenán pokles počtu příjezdů. Z Německa se v 1. čtvrtletí letošního roku ubytovalo o 17,4 % hostů méně než loni. Rusů bylo o 11 % a Poláků o 15 % méně. Návštěvnost ze Slovenska poklesla o jednu čtvrtinu. Příjezdy Italů se snížily o 40 % a návštěvy z Číny či Jižní Koreje se propadly o více než polovinu. (ČSÚ, 2020)

Druhé čtvrtletí roku 2020 zaznamenal očekávaný propad návštěvnosti. Počet hostů v hromadných ubytovacích zařízeních se snížil o 82,9 % a počet přenocování klesl o 81,7 %. Propad návštěvnosti dosáhl 98,9 % v dubnu, v květnu 94,1 % a v červnu o 60,8 %. Nejpostiženějším regionem České republiky z hlediska propadu návštěvnosti v souvislosti s koronavirovou krizí byla Praha. Pokles počtu ubytovaných v Praze činil 93,6 % a počet přenocování se snížil o 94,9 %. Omezení mezinárodního pohybu osob ovlivnilo příjezdový cestovní ruch a dotklo se všech zdrojových zahraničních trhů. U všech sledovaných zemí, kromě Slovenska, u kterého byl pokles 84,1 %, došlo k více než 90 % poklesu příjezdů i přenocování. (ČSÚ, 2020)

Ve třetím čtvrtletí roku 2020 pokračoval stále pokles v cestovním ruchu. Celkový počet hostů se meziročně snížil o 20,7 % a počet přenocovaných poklesl o 16,8 %. Regionálně se návštěvnost zvýšila přibližně u poloviny krajů, avšak domácích hostů přibývalo ve všech krajích České republiky. Praha nadále zůstala v záporných číslech, jelikož zahraniční hosté stále chybí. Částečný návrat zahraničních turistů do České republiky představovalo významněji pouze Německo, které v srpnu dosáhlo 90 % ze zahraničních návštěvníků. (ČSÚ, 2020)

Graf 2 - Počet přenocování prostřednictvím on-line rezervačních platforem v ČR

Zdroj: Český statistický úřad, 2020

V posledním čtvrtletí roku 2020 vyšla najevo čísla za celý uplynulý rok a celkový procentuální propad v cestovním ruchu za první rok pandemie covidu-19. Meziročně se počet hostů v hromadných ubytovacích zařízeních snížil o 85,9 % a počet přenocování poklesl o 81,3 %. Na podzim byly opět vládou omezeny ubytovací služby, což mělo za následek propad návštěvnosti, který je srovnatelný s jarem 2020. Regionálně návštěvnost poklesla ve všech krajích České republiky. Nejhlubší propad ve čtvrtém čtvrtletí nastal v Praze, kde meziročně přijelo o 1,9 milionu hostů méně (-92,9 %) a počet přenocování se snížil o 4,4 milionu (-93,2 %). Pokles o více než jeden milion nocí zaznamenal také Karlovarský kraj (-79,0 %). Domácích hostů se ubytovalo takřka 8 milionů, tedy o 28 % méně než v předchozím roce. Ubytovaných cizinců v Česku ubylo o 74,4 % (pokles o 8,1 milionu příjezdů). Pandemie značně omezila v roce 2020 možnost cestování, a proto zahraniční zdrojové trhy zůstaly hluboko pod výsledky minulých let. Nejdůležitější zahraniční zdrojovou zemí pro Českou republiku je Německo, dále pak Polsko a Slovensko. (ČSÚ, 2021)

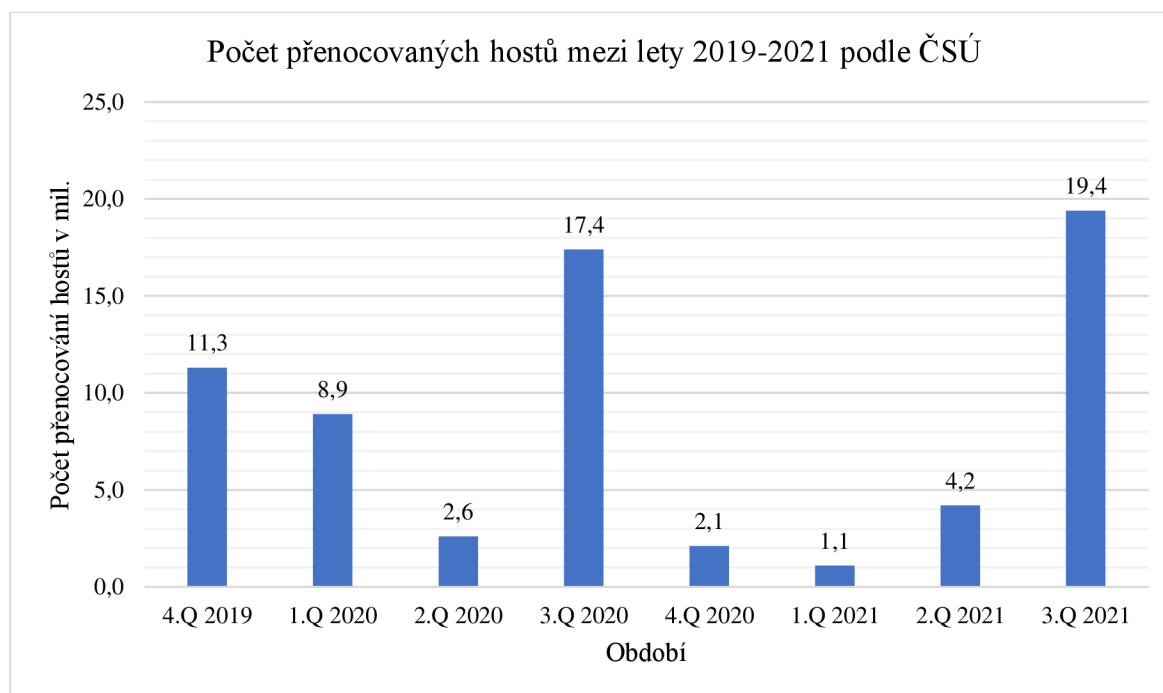
3.2.1.2 Dopady covidu-19 na cestovní ruch v roce 2021

První kvartál roku 2021 zaznamenal neustálý pokles počtu ubytovaných. Celkový počet hostů v hromadných ubytovacích zařízeních se meziročně snížil o 91,1 % a počet přenocovaných klesl o 88,2 %. Omezení ubytovacích služeb v souvislosti s koronavirovou krizí trvá již více než rok. Regionálně se návštěvnost ve všech krajích pohybuje na úrovni mezi 3 až 17 % loňských výkonů. Stále je patrný značný pokles počtu příjezdů ze zahraničí. Nejpočetnějším se stalo Slovensko, které ale zároveň kleslo o 88,4 %. Počty příjezdů jiných hostů ze zahraničí nedosahují ani desetin loňských výsledků. Lázeňská ubytování mohly poskytovat pouze péči hrazenou pojišťovnou. Pokles tak činil 53 % u rezidentů a 68 % u příjezdů domácí klientely. (ČSÚ, 2021)

Ve druhém čtvrtletí došlo ke zvýšení meziročního počtu hostů v hromadných ubytovacích zařízeních o 51,2 % a počet přenocování vzrostlo o 56,1 %. Návštěvnost se tak po roce a čtvrt dostala opět do kladných čísel. V porovnání s předcovidovým obdobím však stále nedosahuje ani jedné třetiny objemu návštěv roku 2019. Čtvrtinu zahraničních hostů tvořili návštěvníci z Německa, kteří se oproti roku 2020 zvýšili o 14,5 %. Lázeňská ubytování se také dostala do kladných čísel a v těchto zařízeních se ubytovalo o 68,7 % více hostů než ve stejném období předešlého roku. (ČSÚ, 2021)

Aktuálně (únor 2022) posledním zmapovaným obdobím od Českého statistického úřadu je 3. čtvrtletí roku 2021. Ta mapuje kladná čísla v průběhu léta loňského roku. Zvýšil se počet hostů v hromadných ubytovacích zařízeních meziročně o 12,5 % a počet přenocovaných vzrostl o 11 %. Návštěvnost se zvyšuje. V porovnání s předcovidovým rokem 2019 dosáhl objem návštěvnosti v letních měsících 90 %. Do hromadných ubytovacích zařízení přijelo 6,7 milionu hostu. Ubytovalo se více domácích i zahraničních hostů. Oproti roku 2019 před pandemií covidu byl počet ubytovaných Čechů o 29 % vyšší. Počet zahraničních hostů se zvyšoval i snižoval v závislosti pandemické situace v dané zemi. Lázeňská ubytovací zařízení zaznamenala zvýšení počtu hostů o 10,1 % oproti stejnému období předcházejícího roku. 80 % z ubytovaných lázeňských hostů byli Češi. (ČSÚ, 2021)

Graf 3 - Počet přenocovaných hostů mezi lety 2019–2021

Zdroj: vlastní zpracování – podle dat ČSÚ

3.2.2 Dopady pandemie Covidu-19 na cestovní ruch ve světě

Hlavní dopady Covidu – 19 na cestovní ruch podle OSN znějí, že cestovní ruch je jedním z nejdůležitějších ekonomických sektorů světa. Je třetím v řadě z hlediska exportu (po palivech a chemikáliích) a v roce 2017 činil jeho podíl na globálním obchodu 7 % (UNWTO, 2020). Po deseti letech růstu dosáhl počet zahraničních turistů v roce 2019 1,5 miliardy (UNWTO, 2020). Počet tuzemských turistů dosáhl v loňském roce počtu 9 miliard.

Celosvětově podporuje cestovní ruch 10 % pracovních míst a zajišťuje živobytí milionů lidí v rozvojových i rozvinutých ekonomikách. Jen v Evropě podporuje 27 milionů pracovních míst a miliony soukromých firem. V některých tzv. malých ostrovních rozvojových státech se cestovní ruch podílí na exportu až z 80 %. Významný podíl má i v rozvinutých státech (Německo 3,9 %, Francie 7,4 % nebo Španělsko 11,8 %). A nakonec že je jedním z nejvíce dotčených odvětví pandemií COVID-19. (OSN, 2020)

Rok 2020 bude určujícím okamžikem v historii cestovního ruchu a pohostinství na celém světě. Příchod COVIDu-19 zasadil tomuto odvětví krutou ránu. Předpokládá se, že v důsledku této pandemie klesne počet mezinárodních turistů v roce 2020 nejméně o 60–80 %, což ohrozí miliony pracovních míst. Průmysl se vzpamatuje, ale cestování už nikdy nebude jako dřív. (Hudson, 2020)

4 Vlastní práce

Systematickým způsobem řešení problémů je výzkum, pomocí kterého se rozšiřují vědomosti lidstva. Dosavadní poznatky se výzkumem buď potvrzují, vyvracejí či získávají nové.

Praktická část této diplomové práce se zabývá výzkumem mezi subjekty cestovního ruchu a objekty cestovního ruchu. Cílem je zjistit konkrétní dopady pandemie covidu-19 na účastníky v cestovním ruchu.

V první části praktické práce je cílem zjistit pomocí dotazníkového šetření, které bylo předem připravené, s pečlivě zformulovanými otázkami a provedeného mezi účastníky neboli subjekty cestovního ruchu, jak epidemie ovlivnila cestovní ruch z pohledu zákazníka turismu. Pro tento průzkum byl použit online formulář společnosti Google.

Ve druhé části vlastní práce této diplomové práce budou rozebrány rozhovory s poskytovateli a objekty z oblasti cestovního ruchu. Cílem těchto rozhovorů je zjistit, jaký vliv měla pandemie covidu-19 na jejich práci a jaké konkrétní dopady způsobila.

Všechny otázky jak z dotazníkového šetření, tak z rozhovorů jsou přiloženy v přílohách této diplomové práce.

4.1 Dotazníkové šetření

Pro první praktickou část diplomové práce bylo zvoleno dotazníkové šetření mezi subjekty cestovního ruchu. Respondenti byli dotazováni anonymně na sedmáct otázek různého charakterového typu. Každá z otázek bude v další části rozebrána, graficky zpracována a odůvodněna, proč byla zvolena a je důležitá pro praktickou část této diplomové práce. První tři otázky byly pouze informativního charakteru, které posloužili k segmentaci účastníků dotazníkového šetření a zařazení do kategorií, kterými byly otázky mířené na pohlaví, věk a trvalé bydliště respondentů.

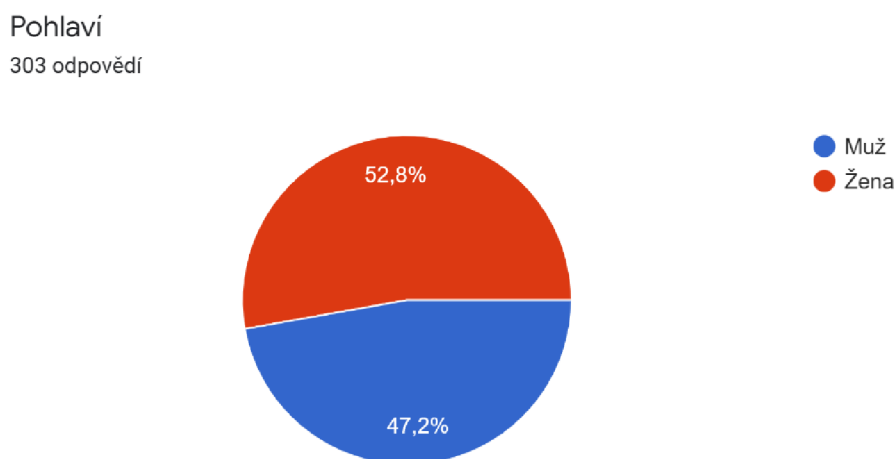
Dotazníkového šetření pro tuto diplomovou práci se zúčastnilo 303 respondentů. Osloveni byli účastníci/subjekty cestovního trhu, kteří měli za úkol zodpovědět sedmáct jednoduchých otázek. První tři, jak bylo již řečeno, byly obecného charakteru, dalších čtrnáct otázek směřovalo již přímo na cestovní ruch, a především na dopady covidu-19 na turismus. Třináct otázek mělo charakter výběru pouze jedné odpovědi, ale respondenti zde měli možnost také volby „jiné“, kam mohli napsat svou vlastní odpověď. Tři otázky pak byly

typu, že respondent mohl vybrat více možností odpovědí. Jedna otázka tohoto průzkumu měla charakter hodnotící škály, tedy výběr od 1-5, kde 1 představovala největší hodnotu a 5 nejmenší.

4.1.1 Vyhodnocení dotazníkového šetření

První otázka dotazníkového šetření této diplomové práce směřovala na zjištění pohlaví respondentů. Z 303 účastníků tohoto průzkumu bylo 160 žen, což představuje 52,8 % a 143 mužů, kterých bylo v procentech 47,2. Jiná možnost odpovědi nebyla možná v této otázce, jak je zobrazeno v grafu č. 4.

Graf 4 - Dotazníkové šetření - 1. pohlaví respondentů

Zdroj: vlastní zpracování – dotazníkové šetření

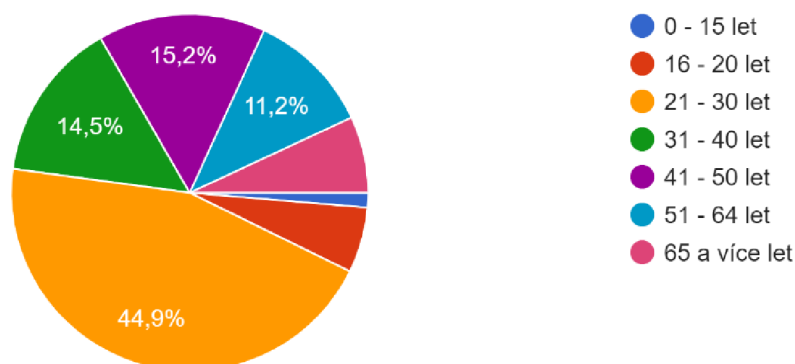
Další otázka obecného charakteru (viz graf č. 5) měla za cíl zjistit, v jaké věkové kategorii jsou respondenti tohoto dotazníkového šetření. Opět nebyla možnost volby odpovědi „jiné“, jelikož věkové skupiny byly vytvořeny tak, aby každý účastník mohl být zařazen právě do jedné z nich. Věkových skupin bylo pro tuto otázku vytvořeno sedm. Tyto škály byly vytvořeny přímo pro tento dotazník. Účastníci cestovního ruchu mohou být od dětských let až do pozdního důchodového věku, ovšem děti, zde je hovořeno o skupině 0–15 let (modře viz graf č. 5) například nemohou posoudit dopady covidu-19 na cestovní ruch, jelikož to má především vliv na jejich rodiče.

Z grafu lze tedy vyčíst, že účastníků dotazníkového šetření této věkové kategorie 0-15 let se zúčastnili pouze 4 osoby. Lze tedy počítat i s tím, že nám dotazníkové šetření příliš neovlivní. Naopak nejpočetnější věkovou kategorií jsou respondenti ve věku od 21 do 30 let, kteří tvoří 44,9 % (136) dotazovaných. Jsou to mladí lidé, kteří rádi a často cestují, proto se dalo dopředu očekávat, že jich v tomto dotazníkovém šetření bude nejvíce. Druhou nejpočetnější věkovou skupinou jsou účastníci od 41 do 50 let věku. Těch se zúčastnilo 15,2 %, tedy 46. Další, v pořadí třetí věkovou kategorií v rámci počtu jsou osoby od 31 do 40 let, kterých bylo 14,5 %, tedy 44. Věková škála od 51 do 64 let následovala jako čtvrtá s 11,2 %, tedy 34 respondentů. Následovaly svým počtem dvě podobné věkové skupiny (viz graf č. 5), a to kategorie 16 až 20 let, kterou zvolilo 18 respondentů (5,9 %) a 65 a více let, která byla zvolena 21 respondenty (6,9 %). Z toho lze usoudit, že lidé mladého věku a pozdního, necestují už tak často, jako lidé věkových kategorií, které se nalézají mezi těmito skupinami.

Graf 5 - Dotazníkové šetření - 2. věková kategorie respondentů

Věková kategorie

303 odpovědí

Zdroj: vlastní zpracování – dotazníkové šetření

Třetí a poslední otázkou obecného charakteru, která měla za cíl zjistit, kde účastníci tohoto dotazníkového šetření žijí. Odpovědi měli charakter výběru pouze jedné správné odpovědi. Na výběr byly všechny kraje České republiky plus také navíc jedna odpověď, která sloužila pro osoby žijící mimo ČR. Nejvíce respondentů z tohoto dotazníkového šetření bylo z Hlavního města Prahy, kterých bylo 38,9 % (118). Následoval Středočeský kraj se

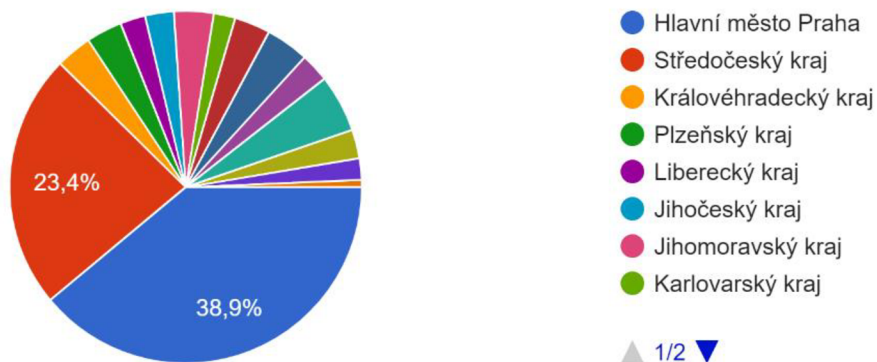
23,4 % (71 osob). Tyto dva nejpočetnější územní celky se dali očekávat, protože průzkum probíhal zejména v okolí mé osoby (žijící v Praze) a studentů ČZU. Proto byl předpoklad, že z těchto krajů bude největší zastoupení účastníků a zároveň hlavní město Praha a Středočeský kraj jsou obecně nejpočetnější, co se osob žijících zde týče.

Další kraje byly zastoupeny o poznání méně, což lze vidět v grafech č. 6 a 7. Zde byli účastníci tohoto průzkumu zastoupeni už pouze v jednotkách, a to konkrétně Ústecký kraj byl zvolen 16krát (5,3 %), Moravskoslezský kraj 12krát (4 %) a Jihomoravský 11krát (3,6 %). Kraj Královéhradecký, Plzeňský a Vysočina byly zvoleny po 10 (po 3,3 %). Jihočeský, Pardubický a Zlínský kraj měly po 8 zvoleních (po 2,6 %). Liberecký kraj byl zvolen 7krát (2,3 %), následovaly kraje Karlovarský a Olomoucký po 6 respondentech (po 2 %) a nakonec dva účastníci tohoto dotazníkového šetření mají své trvalé bydliště mimo Českou republiku (0,7 %). Všechny kraje České republiky byly v této otázce zastoupeny, tedy žádný kraj není bez odpovědi a tím se tento průzkum stává relevantní v rámci celé ČR.

Graf 6 - Dotazníkové šetření - 3. trvalé bydliště respondentů (1. část)

Místo trvalého bydliště

303 odpovědí

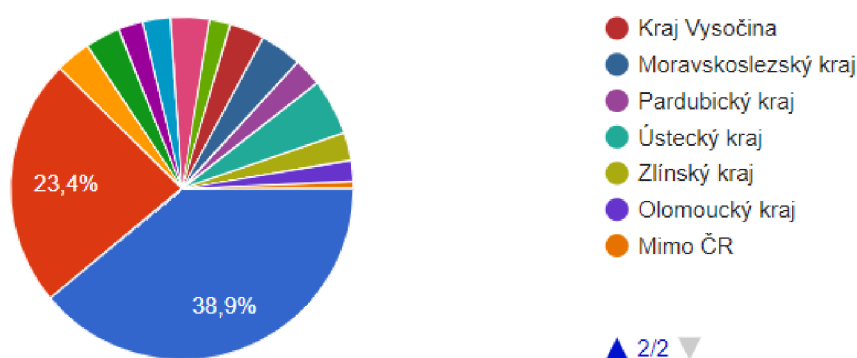

Zdroj: vlastní zpracování – dotazníkové šetření

Graf 7 - Dotazníkové šetření - 3. trvalé bydliště respondentů (2. část)

Místo trvalého bydliště

303 odpovědí

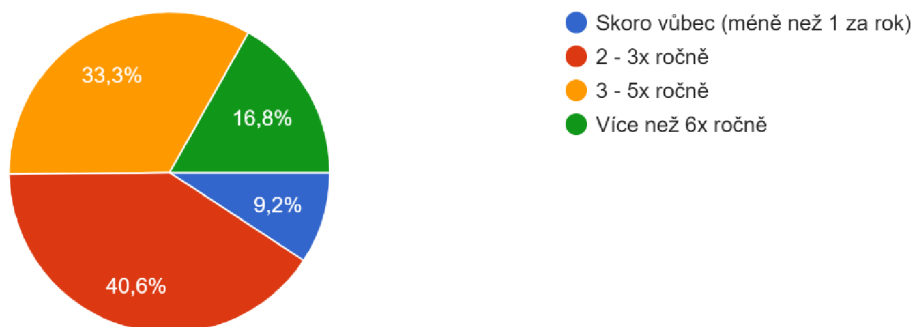
Zdroj: vlastní zpracování – dotazníkové šetření

Čtvrtou otázkou v pořadí tohoto průzkumu a zároveň první specifickou otázkou na dané téma této diplomové práce se stala otázka o frekvenci cestování zúčastněných respondentů. Přesné znění otázky bylo, jak často cestujete/jezdíte na dovolenou ročně. Ještě bylo specifikováno, že jsou tím myšlené i víkendové pobyty, a to v České republice i mimo ni, tedy v zahraničí. Možnost odpovědi byla opět pouze výběr jedné možné ze čtyř možností, ale odpovědi byly zkonstruovány tak, aby si každý mohl vybrat. Nejpočetnější skupinou (viz graf č. 8) se stali účastníci cestovního ruchu, kteří cestují 2 - 3krát ročně, kterých je 40,6 % (123). Druhou nejčastější odpovědí byla volena možnost 3 – 5krát ročně, kterou zvolilo 33,3 % (101) odpovídajících. Následovala odpověď „více než 6krát ročně“, která byla vybrána 16,8 % (51) respondenty. Poslední a nejméně častou odpovědí na tuto otázku byla možnost „skoro vůbec (méně než 1 ročně)“, kterou vybralo nejméně účastníků, a to 9,2 % (28). Z grafu a výsledků této otázky lze konstatovat, že nejčastěji lidé cestují dvakrát až třikrát za rok nebo třikrát až pětkrát.

Graf 8 - Dotazníkové šetření - 4. frekvence cestování respondentů

Jak často cestujete/jezdíte na dovolenou? (včetně víkendových pobytů, v ČR i mimo)
303 odpovědí

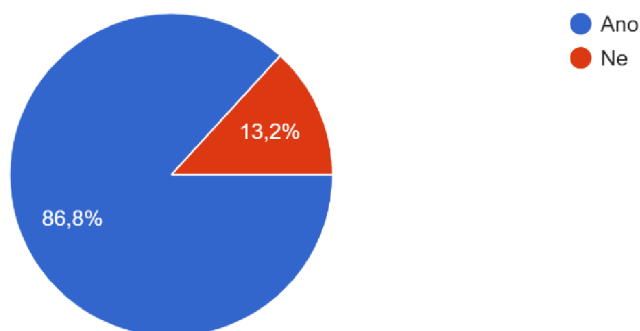

Zdroj: vlastní zpracování – dotazníkové šetření

V pořadí pátá otázka již byla směřována přímo na souvislost pandemie Covidu-19 a cestovní ruch. Respondenti byli dotazováni, zda epidemie koronaviru ovlivnila nějak jejich cestovatelské plány za poslední 3 roky. Tři roky byly zvoleny proto, že pandemie Covidu-19 již probíhá třetím rokem, což lze vyčíst z koncovky názvu tohoto koronaviru. Z grafu č. 9 lze vyčíst, že většinu účastníků dotazníkového šetření pandemie ovlivnila v rámci cestování. Konkrétně ovlivnila 86,8 % respondentů, což je 263 z nich a neovlivnila pouze 13,2 %, konkrétně 40 osob. Z podrobnějšího průzkumu pro tuto otázku, kde byla provedena analýza konkrétních odpovědí z excelové tabulky na tuto otázku bylo zjištěno, že osoby, které pandemie podle jejich zvolené odpovědi neovlivnila, byly především osoby starší z věkové kategorie 65 a více let, které už tolik například necestují a zároveň některé osoby mladé, ve věku od 21–30 let, které epidemie neovlivnila a cestují stejně jako předtím.

Graf 9 - Dotazníkové šetření - 5. vliv Covidu-19 na cestování respondentů

Ovlivnila pandemie Covid-19 vaše cestovatelské/dovolenkové plány za poslední 3 roky?
303 odpovědí

Zdroj: vlastní zpracování – dotazníkové šetření

Šestá otázka, navazující na otázku předchozí měla za cíl zjistit konkrétní důvody, jak pandemie Covidu-19 ovlivnila jejich cestovatelské plány. Pro ty, které koronavirus v tomto směru neovlivnil, byla vytvořena možnost „neovlivnila“. Tato otázka má charakter výběru více odpovědí z možností, a zároveň byla přidána možnost „jiné“, kam mohli respondenti napsat svůj vlastní důvod, pokud ho nenalezly v odpovědích již předepsaných. Účastníci tohoto dotazníkového šetření byli v úvodu celého dotazníku požádáni, aby u tohoto druhu otázek vybírali alespoň jednu až dvě odpovědi.

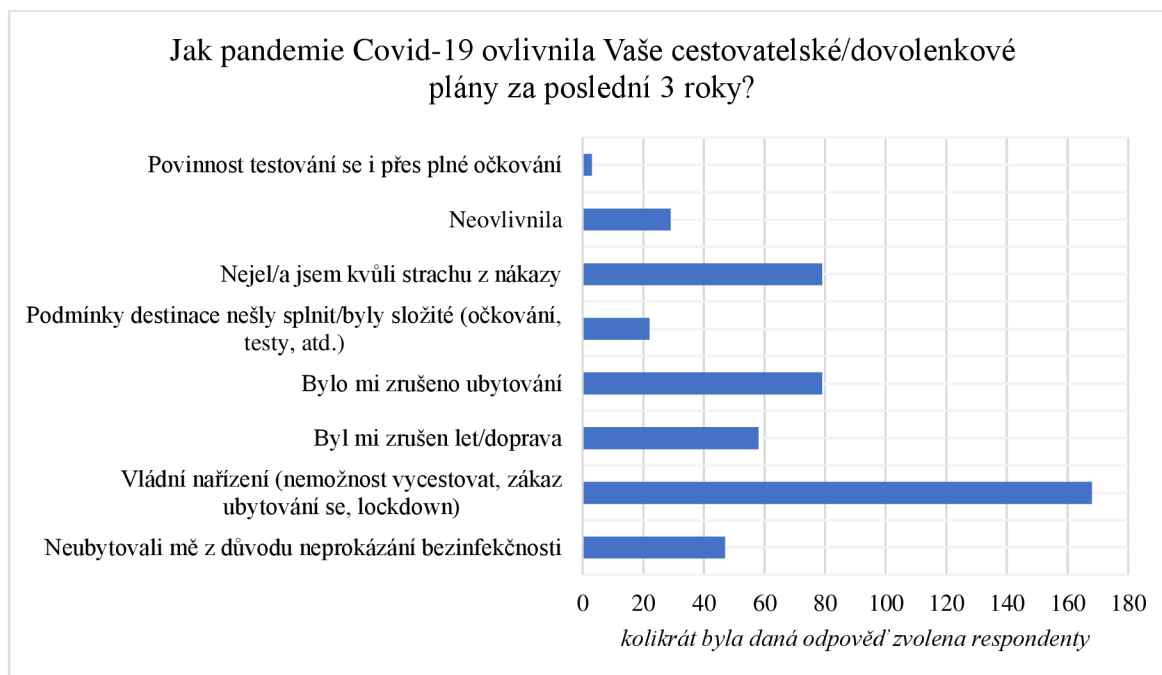
Celkový počet zvolených odpovědí je 495, což odpovídá tomu, že některé osoby zvolili pouze jednu odpověď a některé dvě. Toto bylo ověřeno z rozsáhlého dokumentu excel, kde byly shromážděné všechny jednotlivé odpovědi.

Z grafu číslo 10 lze konstatovat, že nejčastější odpovědi na to, co ovlivnilo cestovatelské plány v rámci epidemie koronaviru, se staly vládní nařízení, které byly zvoleny 168 respondenty (55,44 %). Pro větší specifikaci pojmu „vládní nařízení“, byl dodán popis, který zněl: „nemožnost vycestovat, zákaz ubytování se, lockdown“. Následovaly dvě odpovědi, které byly zvoleny stejným počtem účastníků, konkrétně 79 z nich (26,07 %), a to že respondentům bylo zrušeno ubytování a také nejeli na dovolenou ze strachu z nákazy, tedy se báli o své zdraví. 58 respondentů zvolilo jako důvod, který ovlivnil jejich cestování za poslední tři roky, že jim byl zrušen let či doprava na konkrétní dovolenou.

Pátou nejčastěji volenou odpovědí byla bezinfekčnost, tedy že účastníci tohoto šetření nebyli ubytováni z důvodu neprokázání se Tečkou/testem, či z tohoto důvodu sami od sebe ani na ubytovací zařízení neodjeli, protože danou bezinfekčnost neměli, jak prokázat, kterou konkrétně zvolilo 47 z nich (15,51 %). Odpověď „neovlivnila“ byla zvolena 29krát (9,57 %), což nekoresponduje s předchozí otázkou, kde odpověď „NE“, na otázku, zda pandemie covidu-19 nějak ovlivnila jejich cestovatelské plány zakliklo 40 z nich. Toto lze odůvodnit tím, že při pohledu na tuto otázku č. 6 s odpověďmi, některým respondentům mohlo dojít, že skutečně nakonec ovlivněni byli, aniž by si to předtím uvědomili. 22 účastníků (7,26 %) průzkumu zvolilo možnost, která ovlivnila jejich cestovatelské plány z pohledu koronaviru, že podmínky destinace nešly splnit, nebo byly příliš složité, například kvůli nutnosti očkování, otestování, nutnost pobytu v karanténě a tak dále.

Odpověď, která nebyla mezi původně navrženými, ale doplněna účastníky dotazníkového šetření byla povinnost testování se i přes plné očkování, kterou zmínily 3 respondenti (0,99 %), což představovalo překážku, kvůli které se například nemohli ubytovat či nechtěli/nebylo jim umožněno odjet. V grafu č. 10 je možné vidět, kolikrát byly dané vlivy zvoleny respondenty. Pro lepší přehlednost byla vytvořena i tabulka č. 1, kde jsou zobrazeny jednotlivé počty, kolikrát byla daná odpověď zvolena účastníky tohoto šetření a vypočítáno, kolik % jich tuto možnost vybralo.

Graf 10 - Dotazníkové šetření - 6. konkrétní vlivy Covidu-19 na cestování respondentů

Zdroj: vlastní zpracování – dotazníkové šetření

Tabulka 1 - Dotazníkové šetření - 6. konkrétní vlivy Covidu-19 na cestování respondentů

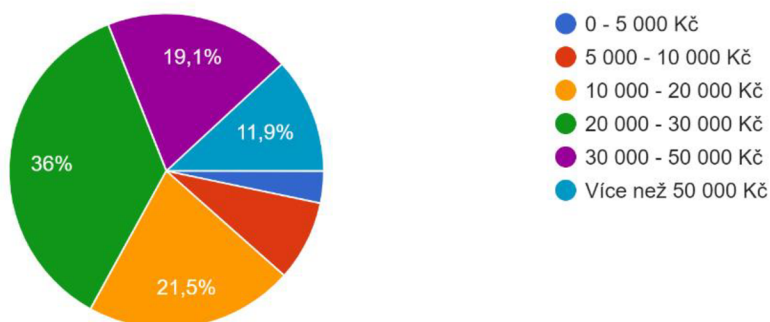
Vlivy Covidu-19 na cestovatelské plány	počet odpovědí	v %
Neubytovali mě z důvodu neprokázání bezinfekčnosti	47	15,51
Vládní nařízení (nemožnost vycestovat, zákaz ubytování se, lockdown)	168	55,45
Byl mi zrušen let/doprava	58	19,14
Bylo mi zrušeno ubytování	79	26,07
Podmínky destinace nešly splnit/byly složité (očkování, testování se atd.)	22	7,26
Nejel/a jsem kvůli strachu z nákazy	79	26,07
Neovlivnila	29	9,57
Povinnost testování se i přes plné očkování	3	0,99
Celkový počet respondentů		303

Zdroj: vlastní zpracování – dotazníkové šetření

Následující otázka pod číslem sedm se zaměřila na to, kolik jsou respondenti ochotni utratit sami za sebe ročně v rámci cestování. U této otázky byl opět výběr pouze jedné možné odpovědi z šesti možností. Nejčastěji volenou odpovědí byla možnost 20-30 tisíc korun, která byla vybrána 109 účastníky (36 %). Druhou nejvíce frekventovanou odpovědí bylo, že respondenti jsou za sebe ochotni ročně utratit v cestování 10-20 tisíc korun, ta byla zvolena 65 z nich (21,5 %). Následovala cenová skupina 30-50 tisíc korun, kterých je ochotno utratit 58 odpovídajících (19,1 %). Dále pak 36 respondentů (11,9 %) ročně utratí za cestování více než 50 tisíc korun českých. Dvě nejméně početně zastoupené cenové kategorie byly 5-10 tisíc korun českých a méně než 5 tisíc korun. Tyto dvě poslední skupiny byli opět zastoupeny především staršími osobami na 65 let a dětmi do 15 let věku, což bylo zjištěno podrobnějším zkoumáním jednotlivých odpovědí. Z toho vyplývá, že děti za sebe nejspíše sami neplatí za cestování či dovolené a starší lidé už tolik necestují.

Graf 11 - Dotazníkové šetření - 7. finance na cestování respondentů

Kolik jste ochotni utratit za dovolenou/cestování ročně? (sám za sebe, ne za rodinu/domácnost)
303 odpovědi

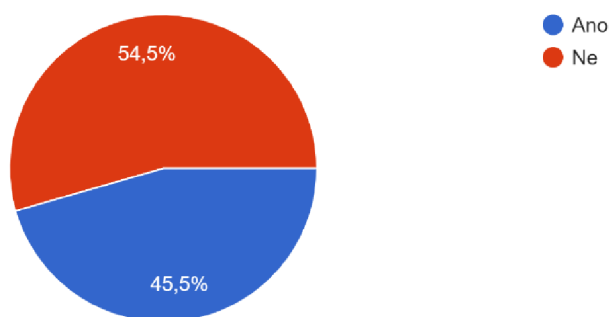
Zdroj: vlastní zpracování – dotazníkové šetření

V souvislosti z veškerými opatřeními, které byly zavedeny kvůli pandemii koronaviru vznikají nové podmínky a možnosti v cestování a s nimi i otázka číslo osm. Otázka má formát výběru pouze ze dvou možností, a to ano nebo ne. Zaměření této otázky směřovalo na ochotu subjektů turismu připlatit si za destinaci své dovolené, kde je momentální epidemická situace lepší než v jiné destinaci, kam chtěli například původně odjet. 165 (54,5 %) respondentů odpovědělo na tuto otázku ne, tedy že nejsou ochotni si

příplácet za cílové místo své dovolené jen proto, že je tam lepší pandemická situace. Naproti tomu ale 138 (45,5 %) účastníků (viz graf č. 12) tohoto dotazníkového šetření zvolilo odpověď ano, tedy že jsou ochotní si připlatit za destinaci s lepší momentální situací, co se týče Covidu-19.

Graf 12 - Dotazníkové šetření - 8. bezpečnější destinace

Jste ochotni si připlatit za destinaci, kde je momentální pandemická situace lepší? (méně nakažených atd.)
303 odpovědi

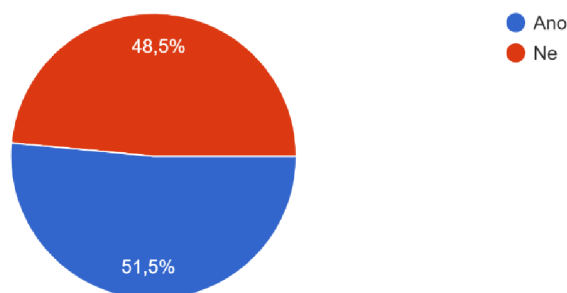
Zdroj: vlastní zpracování – dotazníkové šetření

Otázka číslo devět měla stejný charakter jako otázka předchozí č. 8., a to výběr jedné odpovědi ze dvou možností, které zněly ano nebo ne. Respondenti tohoto dotazníkového šetření byli tázáni, zda museli někdy v průběhu pandemie koronaviru stornovat či zrušit svou dovolenou z jejich strany. Z grafu č. 13 lze vyčíst, že jsou odpovědi na tuto otázku poměrně vyrovnané. O pár více účastníků zvolilo možnost ano, tedy konkrétně 156 (51,5 %) z nich. Možnost „ne“ zvolilo pouze o devět méně respondentů, což je 147 (48,5 %). Lze tedy konstatovat, že v důsledku pandemie Covidu-19 bylo více jak 50 % účastníků cestovního ruchu nuceno svou dovolenou zrušit.

Graf 13 - Dotazníkové šetření - 9. stornovaná dovolená od subjektu

Museli jste někdy kvůli pandemii Covidu-19 zrušit/stornovat svou dovolenou?

303 odpovědí

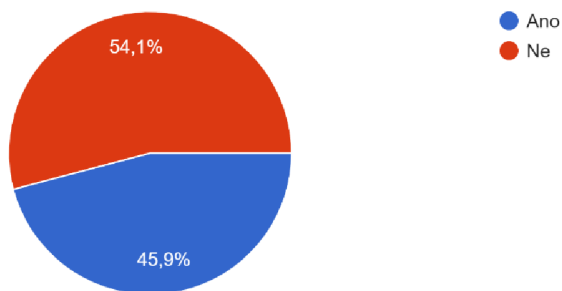
Zdroj: vlastní zpracování – dotazníkové šetření

Následující otázka číslo deset přímo navazuje na předchozí otázku. Otázka č. 10 měla za cíl zjistit, zda byla účastníkům někdy v průběhu epidemie koronaviru zrušena dovolená od objektu cestovního ruchu (například cestovní kancelář, letecká společnost, ubytovací zařízení apod.). V grafu číslo 14 je znázorněno, jaké byly odpovědi na tuto otázku. 164 účastníků tohoto šetření zvolilo odpověď „ne“, tedy že jim dovolená v průběhu covidové epidemie zrušena nikdy nebyla. 139 z nich však zaklikli možnost „ano“, tedy že jim dovolená zrušena byla, a ne z jejich vůle. Z tohoto výstupu lze tedy konstatovat, že více než 45 procentům respondentů tohoto dotazníkového šetření byla v důsledku koronavirové epidemie zrušená dovolená.

Graf 14 - Dotazníkové šetření - 10. stornovaná dovolená od objektu

Byla Vám zrušena dovolená, kvůli pandemii covid-19? (od letecké společnosti, ubytování či cestovní kanceláře)

303 odpovědí

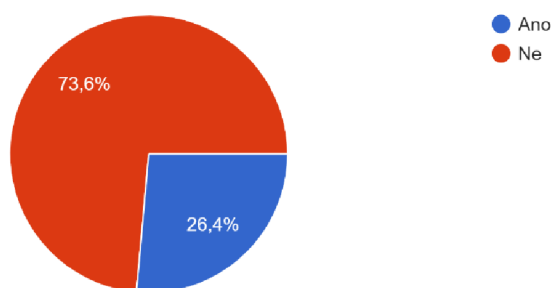

Zdroj: vlastní zpracování – dotazníkové šetření

Otázka, v pořadí jedenáctá se zaměřovala na ztrátu financí v důsledku pandemie Covidu-19 v oblasti cestování. Cílovým zjištěním této otázky bylo, zda účastníci cestovního ruchu kvůli koronaviru přišli o nějaké peníze. Z 303 osob jich 223 (73,6 %) zvolilo odpověď „ne“, tedy že o žádné peníze nepřišli. 80 (26,4 %) respondentů však zvolilo odpověď „ano“, že v důsledku epidemie koronaviru přišli o finance v rámci turismu. Více jak čtvrtina účastníků (viz graf č. 15) dotazníkové šetření této diplomové práce přišla o nějaké finance v rámci cestování v důsledku pandemie Covidu-19.

Graf 15 - Dotazníkové šetření - 11. ztráta peněz v důsledku Covidu-19

Přišel/přišla jste o nějaké peníze v důsledku pandemie covidu-19 v rámci cestování/dovolené?
(nevrácení zálohy, zrušení letu atd.)
303 odpovědí

Zdroj: vlastní zpracování – dotazníkové šetření

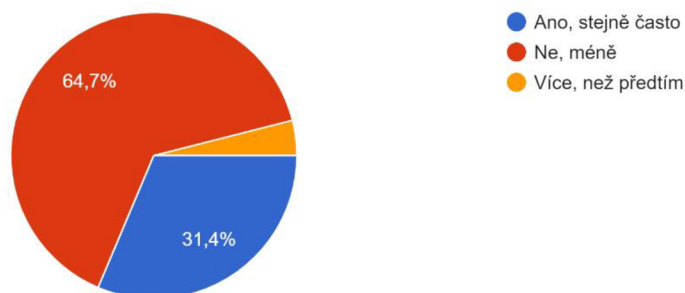
Následující otázka, která měla číslo dvanáct, směřovala na četnost cestování před pandemií a při pandemii koronaviru. Otázka měla charakter výběru ze tří odpovědí a pouze jedné správné. Otázka přesněji zněla, jestli respondenti častěji momentálně stejně často jako před vypuknutím epidemie Covidu-19. Nejčastější odpovědí, byla možnost „ne, méně“, kterou zvolilo 196 odpovídajících (64,7 %), což je nadpoloviční většina. Druhou nejčastější volenou možností odpovědi se stala odpověď „ano, stejně často“, která byla vybrána 95 respondenty (31,4 %). Nejméně častou možností, která byla účastníky dotazníkového šetření volena, byla možnost „více než předtím“, kterou zaškrtnulo 12 z nich (4 %). Skoro dvě třetiny

osob tedy kvůli pandemii koronaviru cestuje méně než před jejím propuknutím, tedy circa před rokem 2020.

Graf 16 - Dotazníkové šetření - 12. cestování před a po

Cestujete stejně často jako před epidemií covidu-19?
303 odpovědí

Zdroj: vlastní zpracování – dotazníkové šetření

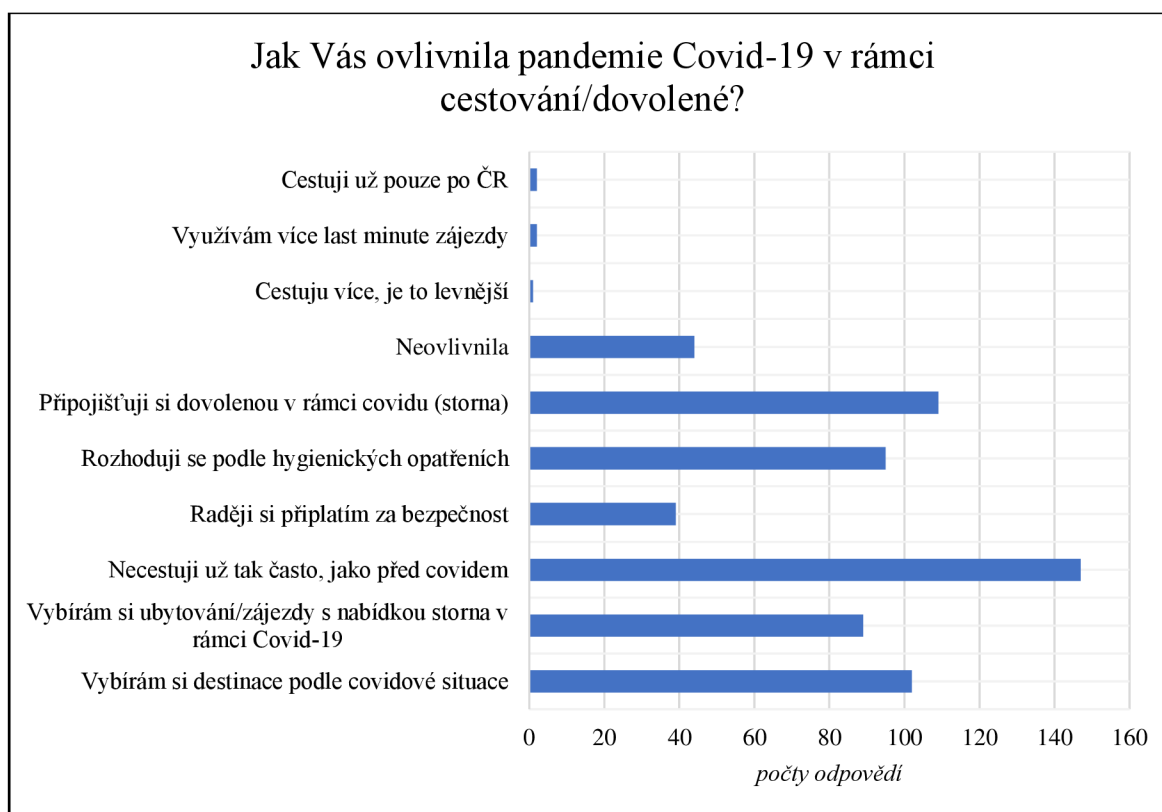
Otázka pod číslem třináct měla charakter výběru z více odpovědí více možností a zároveň byla přidána možnost „jiné“, pokud by respondenti nenalezli vhodnou odpověď mezi těmi předem navrženými. Otázka se zaměřuje na konkrétní vlivy, které působili na cestování účastníků tohoto dotazníkového šetření v rámci koronaviru. Předem daných odpovědí bylo sedm a dopsaných respondenty byli další tři, odpovědí tak bylo nakonec deset. Odpovědi se v této otázce sešlo nakonec 630, takže každý respondent zvolil alespoň 1 až 3 možnosti.

Nejčastěji volenou možností (viz graf č. 17) z předem daných odpovědí zněla: „necestuji už tak často, jako před pandemií koronaviru“, kterou zaškrtnulo 147 (48,51 %) respondentů. Druhou nejčastěji vybranou odpovědí byl vliv, znějící „připojišťuji si dovolenou v rámci Covidu-19 (storna), kterou vybralo 109 respondentů (35,97 %). Třetí nejčastější odpovědí, kterou zvolilo přes sto respondentů, byla odpověď „Vybírám si destinace podle covidové situace“ a tu konkrétně zaškrtnulo 102 odpovídajících (33,66 %). Čtvrtou nejčastější odpovědí byla možnost „rozhoduji se podle hygienických opatření“, kterou vybralo 96 respondentů (31,35 %). Další v pořadí pátá nejčastěji volená možnost, je „vybírám si ubytování/zájezdy s nabídkou storna v rámci Covidu-19“, kterou zvolilo 89 účastníků (29,37 %). Další odpovědi už byly méně početné, a to konkrétně odpověď

„neovlivnila“, ta byla vybrána 44 respondenty (14,52 %). Možnost odpovědi „raději si připlatím za bezpečnost“ vybralo 39 osob (12,87 %).

Další tři odpovědi byly vloženy samotnými respondenty pomocí možnosti „jiné“. Zde byl zmíněno ovlivnění, že 2 respondenti (0,66 %) již cestují pouze po ČR a již necestují do zahraničí. Druhou napsanou odpovědí od respondentů byla odpověď „využívám více last minute zájezdy“, kterou opět napsali 2 odpovídající (0,66 %) a ještě dodávali, že je to proto, aby věděli aktuální situaci v destinaci. Poslední a pouze jednou zmíněnou odpovědí na tuto otázku, byla odpověď „cestuji více, je to levnější“, kterou napsal tedy pouze 1 respondent (0,33 %).

Graf 17 - Dotazníkové šetření - 13. vlivy Covidu-19 na cestování

Zdroj: vlastní zpracování – dotazníkové šetření

Pro lepší přehlednost byla vytvořena i tabulka č. 2, kde jsou zobrazeny jednotlivé počty, kolikrát byla daná odpověď zvolena účastníky tohoto šetření a vypočítáno, kolik % jich tuto možnost vybralo.

Tabulka 2 - Dotazníkové šetření - 13. vlivy Covidu-19 na cestování

Vlivy	počet odpovědí	v %
Vybírám si destinace podle covidové situace	102	33,66
Vybírám si ubytování/zájezdy s nabídkou storna v rámci Covid-19	89	29,37
Necestuji už tak často, jako před covidem	147	48,51
Raději si připlatím za bezpečnost	39	12,87
Rozhoduji se podle hygienických opatření	95	31,35
Připojišťuji si dovolenou v rámci covidu (storna)	109	35,97
Neovlivnila	44	14,52
Cestuji více, je to levnější	1	0,33
Využívám více last minute zájezdy	2	0,66
Cestuji už pouze po ČR	2	0,66

Zdroj: vlastní zpracování – dotazníkové šetření

Otázka číslo čtrnáct měla charakter hodnotící škály a snažila se zjistit, co ovlivňuje účastníky cestovního ruchu při výběru destinace své dovolené nyní se souvislostí pandemie koronaviru. V grafu číslo 18 lze vidět, že bylo vytvořeno 5 vlivů, které mají vliv na výběr destinací se souvislostí epidemie Covidu-19. Respondenti pak na škále o 1 do 5, kde „1“ znamená, že je tento vliv ovlivňuje nejvíce a „5“ nejméně.

Prvním vlivem na výběr destinace v rámci pandemie Covidu-19 byla zvolena míra rizika nakažení v dané destinaci. Nejvíce krát, konkrétně 97 respondentů (32,01 %) byla zvolena možnost „3“, tedy prostřední čili neutrální. Další nejvíce volenou hodnotou byla „2“ 81 účastníky (26,73 %), tedy spíše rozhoduje. Následně možnost „4“, tedy spíše nerozhoduje, byla vybrána 46 (15,18 %) respondenty, možnost „1“ neboli nejvíce rozhoduje, byla zvolena 45 odpovídajícími (14,85 %) a nejmenší počet odpovědí 34 (11,22 %) měla hodnota „5“, tedy rozhoduje nejméně. Lze tedy konstatovat, že u více než 32 % respondentů míra rizika nakažení příliš nerozhoduje při výběru destinace.

Druhým vlivem na výběr destinace v rámci pandemie Covidu-19 byla určena covidová opatření/bezpečnost ubytování. Nejvyšší počet odpovědí měla možnost za „2“ tedy

spíše rozhoduje, kterou vybralo 104 účastníků (34,32 %) dotazníkového šetření. Druhou nejčastější odpovědí byla hodnota „3“, tedy moc nerozhoduje, kterou zvolilo 84 (27,72 %) respondentů. Další v pořadí je možnost „1“, tedy velmi ovlivňuje rozhodnutí, kterou zaškrtno 72 (23,76 %) dotazovaných. Možnost „4“ neboli spíše nerozhoduje, vybralo 31 respondentů (8,58 %) a hodnotu „5“, tedy vůbec neovlivňuje, vybralo 30 dotazovaných (5,61 %). Z toho vyplývá, že více než 34 procent účastníků se spíše rozhoduje podle covidových opatření a bezpečnosti ubytování při výběru destinace své dovolené.

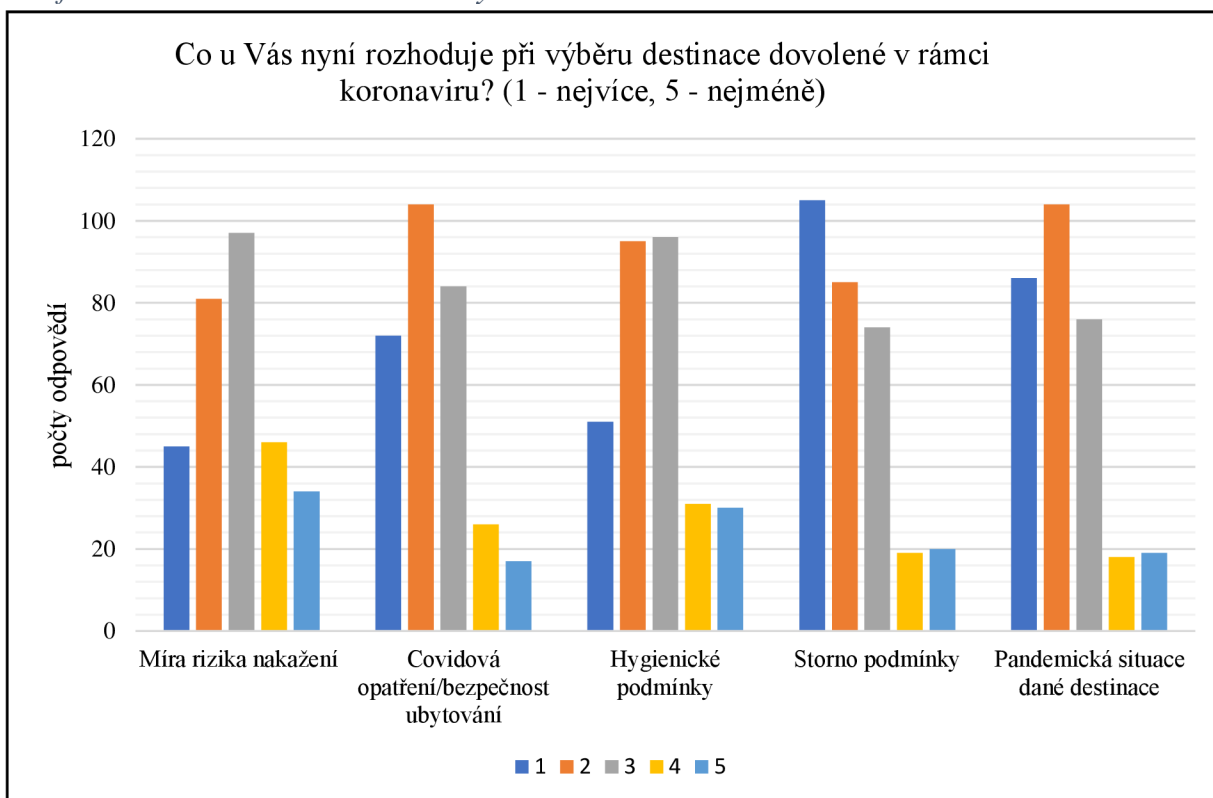
Třetím vlivem na výběr destinace v rámci pandemie Covidu-19 byly zvoleny hygienické podmínky ubytování/stravovacího zařízení v dané destinaci. Dvě nejvíce zastoupené možnosti byli svými čísly velmi podobné. O jednu hodnotu vyšší měla hodnota „3“, tedy moc nerozhoduje, kterou zvolilo 96 (31,68 %) respondentů a 95 (31,35 %) účastníků dotazníkového šetření vybralo možnost „2“, tedy spíše rozhoduje. V pořadí třetí nejpočetnější odpovědí se stala možnost „1“, která znamená, že velmi rozhoduje, byla zvolena 51 respondenty (16,83 %). Možnosti „4“ a „5“ byli opět velmi vyrovnané. Hodnotu „4“, tedy spíše nerozhoduje, vybralo 31 odpovídajících (10,23 %) a možnost „5“ zaškrtno 19 respondentů (9,9 %). Lze tedy konstatovat, že hygienické podmínky moc nerozhodují o výběru destinace dovolené.

Čtvrtým vlivem na výběr destinace v rámci pandemie Covidu-19 byly zadány storno podmínky dovolené. Ty jako jediné měli nejvyšší hodnotu „1“, tedy velmi ovlivňuje rozhodování a tu zvolilo 105 účastníků (34,65 %). Druhou nejpočetnější odpovědí byla možnost „2“, tedy spíše ovlivňuje a tu vybralo 85 odpovídajících (28,05 %). Třetí v pořadí je odpověď „3“, tedy moc neovlivňuje, kterou zaškrtno 74 dotazovaných (24,42 %). Následovali výrazně méně zastoupené odpovědi svým počtem. Možnost „5“ (vůbec neovlivňuje) byla zvolena 20 respondenty (6,6 %) a hodnota „4“ (spíše neovlivňuje) byla vybrána 19 účastníky (6,27 %). Z toho vyplývá, že více než 34 % účastníků tohoto dotazníkového šetření velmi ovlivňují storno podmínky dané dovolené.

Pátým a posledním vlivem na výběr destinace v rámci pandemie Covidu-19 byla zvolena pandemická situace dané destinace. Nejvyšší hodnotu měla možnost „2“, tedy spíše ovlivňuje rozhodování, kterou zvolilo 104 respondentů (34,42 %). Druhou nejvyšší zastoupenou hodnotou byla „1“, tedy velmi ovlivňuje, tu vybralo 86 dotazovaných (28,38 %). Třetí nejvyšší hodnotou je možnost „3“ (moc neovlivňuje), kterou zaškrtno 76 účastníků (25,08 %). Dvě poslední hodnoty byly velmi výrazně zastoupeny méně. Možnost „5“, tedy

vůbec neovlivňuje, zvolilo 19 respondentů (6,27 %) a „4“ (málo rozhoduje) vybralo 18 účastníků (5,94 %). Lze konstatovat, že více než 34 % respondentů tohoto dotazníkového šetření pandemická situace v dané destinaci dovolené spíše ovlivňuje.

Graf 18 - Dotazníkové šetření - 14. výběr destinace

Zdroj: vlastní zpracování – dotazníkové šetření

Pro lepší přehlednost byla vytvořena i tabulka č. 3 na následující stránce s číselným vyjádřením, kolik účastníků zvolilo danou možnost hodnocení dané odpovědi a také vyčíslení v procentech.

Tabulka 3 - Dotazníkové šetření - 14. výběr destinace

Vlivy	1	2	3	4	5
Míra rizika nakažení	45	81	97	46	34
Covidová opatření/bezpečnost ubytování	72	104	84	26	17
Hygienické podmínky	51	95	96	31	30
Storno podmínky	105	85	74	19	20
Pandemická situace dané destinace	86	104	76	18	19
V %					
Míra rizika nakažení	14,85	26,73	32,01	15,18	11,22
Covidová opatření/bezpečnost ubytování	23,76	34,32	27,72	8,58	5,61
Hygienické podmínky	16,83	31,35	31,68	10,23	9,90
Storno podmínky	34,65	28,05	24,42	6,27	6,60
Pandemická situace dané destinace	28,38	34,32	25,08	5,94	6,27

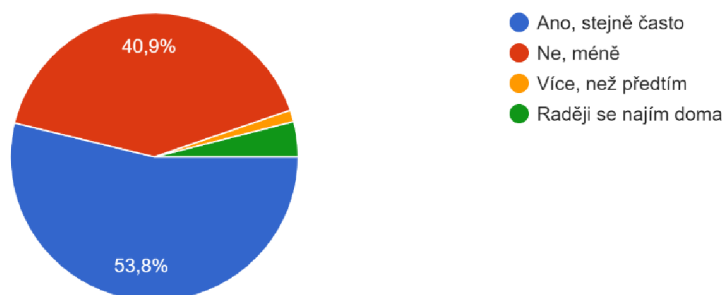
Zdroj: vlastní zpracování – dotazníkové šetření

V následující otázce, která má číslo patnáct, byli účastníci dotazníkového šetření dotazováni, zda využívají stravovací zařízení v rámci cestování stejně často jako před pandemií Covidu-19. Tato otázka je charakteru výběru ze čtyř daných možností (viz graf č. 19) a pouze jedné správné odpovědi. Nejčastější odpovědí na tuto odpověď se stala možnost „ano, stejně často“, kterou zvolilo 163 dotazovaných (53,8 %). Druhou nejpočetnější odpovědí byla možnost „ne, méně“, která byla vybrána 124 respondenty (40,9 %). Výrazně méně byly zastoupeny zbylé dvě možnosti, konkrétně odpověď „raději se najím doma“, byla vybrána 12 účastníky (4 %) a odpověď „více, než předtím“, která byla zvolena 4 odpovídajícími (1,3 %). Z této otázky lze odvodit, že více než 50 % dotazovaných navštěvuje stravovací zařízení stejně často jako před propuknutím epidemie Covidu-19, ale zároveň přes

40 % osob stravovací zařízení v rámci cestování navštěvuje méně než dříve, tedy před pandemií koronaviru.

Graf 19 - Dotazníkové šetření - 15. využití stravovacího zařízení

Využíváte stravovací zařízení v rámci cestování stejně často jako před pandemií Covidu-19?
303 odpovědí

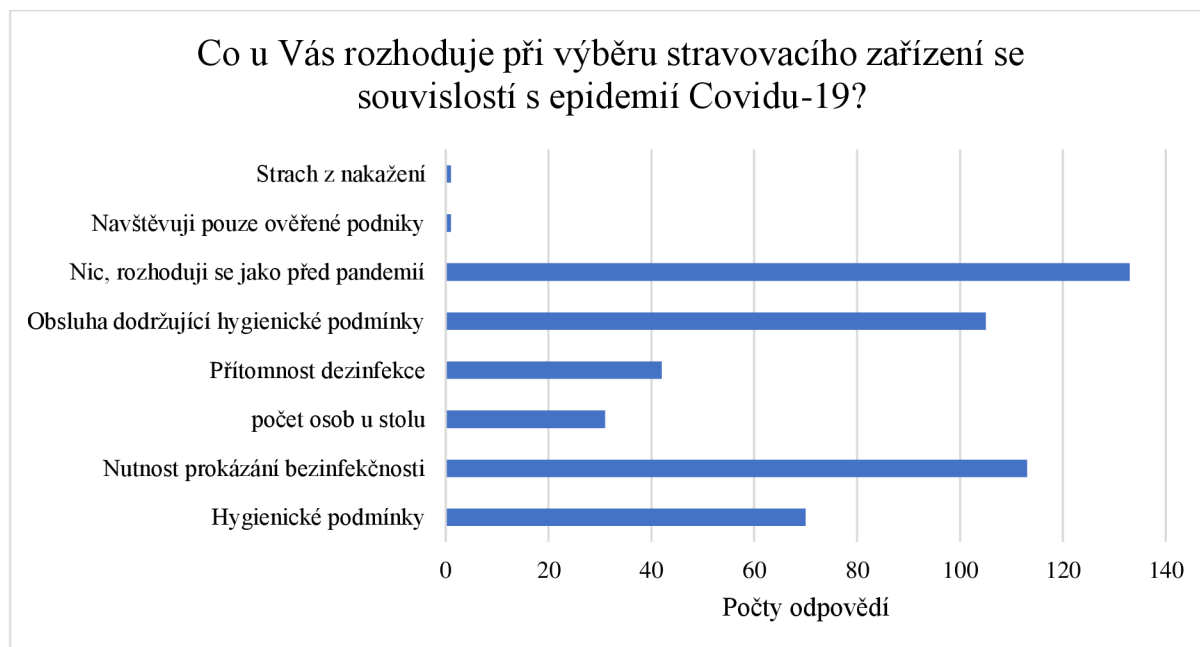
Zdroj: vlastní zpracování – dotazníkové šetření

Předposlední otázka pod číslovkou šestnáct měla opět charakter výběru z možností a možnosti výběru více odpovědí. Otázka se zaměřuje na vlivy Covidu-19 při rozhodování výběru stravovacího zařízení v rámci cestovního ruchu. Odpovědi předem dané, které byly vytvořené pro tuto otázku, těch je šest. Respondenti měli opět možnost zvolit odpověď „jiné“ a napsat vlastní odpověď, tuto možnost využili však pouze dva účastníci. Odpovědi se celkem v této otázce sešlo 496, z čehož vyplývá, že každý respondent zvolil jednu až dvě možnosti jako svou odpověď.

Nejvíce početná odpověď, jak už vyplývá z minulé otázky, je odpověď „nic, rozhoduji se jako před pandemií“, kterou zaškrtno 133 účastníků (43,89 %). Druhou nejčastěji volenou možností odpovědi byla možnost „nutnost prokázání bezinfekčnosti“, kterou zvolilo 113 dotazovaných (37,29 %). 105 (34,65 %) respondentů vybralo možnost „obsluha dodržující hygienické podmínky. Další odpovědi už byly pod sto odpovědi, konkrétně další v pořadí početnosti je možnost „hygienické podmínky, kterou zvolilo 70 odpovídajících (23,10 %), dále pak „přítomnost dezinfekce“ byla vybrána 42 účastníky dotazníkového šetření a „počet osob u stolu“ zaškrtno 31 osob (10,23 %). Další dvě odpovědi, které byly vytvořeny samotnými respondenty, měly pouze po 1 odpovědi (0,33 %) zněly „strach z nakažení“ a „navštěvuji pouze ověřené podniky co znám“. Z grafu a vyhodnocení

Ize konstatovat, že přes 40 % respondentů se rozhoduje stejně jako před pandemií koronaviru.

Graf 20 - Dotazníkové šetření - 16. výběr stravovacího zařízení

Zdroj: vlastní zpracování – dotazníkové šetření

Pro lepší přehlednost byla vytvořena i tabulka č. 4, kde jsou zobrazeny jednotlivé počty, kolikrát byla daná odpověď zvolena účastníky tohoto šetření a vypočítáno, kolik % jich tuto možnost vybralo.

Tabulka 4 - Dotazníkové šetření - 16. výběr stravovacího zařízení

Vlivy	počty odpovědí	%
Hygienické podmínky	70	23,10
Nutnost prokázání bezinfekčnosti	113	37,29
Počet osob u stolu	31	10,23
Přítomnost dezinfekce	42	13,86
Obsluha dodržující hygienické podmínky	105	34,65
Nic, rozhoduji se jako před pandemií	133	43,89
Navštěvuji pouze ověřené podniky	1	0,33
Strach z nakažení	1	0,33

Zdroj: vlastní zpracování – dotazníkové šetření

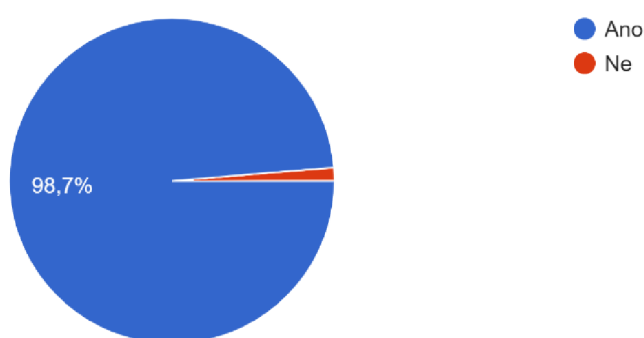

Poslední otázka spíše obecného charakteru měla za cíl zjistit, zda si účastníci tohoto dotazníkového šetření myslí, že pandemie Covidu-19 změnila cestovní ruch. V grafu č. 21 je vidět, že skoro naprostá většina, konkrétně 299 respondentů (98,7 %) si myslí, že ano. Pouze 4 účastníci (1,3 %) tohoto dotazníkového šetření zvolilo možnost „ne“.

Graf 21 - Dotazníkové šetření - 17. ovlivnil Covid-19 cestovní ruch

Myslíte si, že covid-19 změnil obecně cestovní ruch? (cenově, výběrem atd.)

303 odpovědí

Zdroj: vlastní zpracování – dotazníkové šetření

4.1.2 Shrnutí výsledků dotazníkového šetření

První praktická část této diplomové práce měla charakter průzkumu pomocí online dotazníkového šetření. Pandemie Covidu-19 změnila nejenom celý svět a jeho ekonomiku, ale také cestovní ruch. Účastníci turismu všichni pocítili změny, které v cestování nastaly, a tento průzkum měl za cíl zjistit, jaké jsou tyto dopady.

Dotazníkového šetření praktické části této práce se zúčastnilo 303 respondentů, z toho 160 žen a 143 mužů. Všichni účastníci průzkumu zodpověděli všechny otázky. Cílem tohoto dotazníkového šetření bylo získání informací od subjektů cestovního trhu ohledně cestovního ruchu v rámci pandemie Covidu-19. Výsledkem dotazníkového šetření je shromáždění jednotlivých odpovědí a jejich interpretace.

Většina respondentů tohoto dotazníkového šetření cestuje více než 2krát až 5krát ročně, lze tedy konstatovat, že jsou to lidé, kteří opravdu cestují. Jsou zároveň ochotní utratit za sebe při cestování okolo 20 až 30 tisíce korunami za rok. Skoro 87 procent dotazovaných

pandemie Covidu-19 ovlivnila v cestování za dobu, kdy tu je epidemie. Nejvíce v turismu v rámci epidemie koronaviru respondenty ovlivnila vládní nařízení, tedy nemožnost vycestovat, uzavření hranic, a také složité podmínky destinace, pod kterými si lze představit nutnost očkování, testování či pobyt v karanténě.

Respondenti nejčastěji utratí okolo 20–30 tisíci ročně za cestování. Zároveň však přes 54 procent z nich by nebylo ochotno si připlatit za destinaci, kde je momentální situace lepší, tedy méně nakažených, mírnější opatření a tak dále. Dále více než 51 procent dotazovaných bylo nuceno během pandemie koronaviru zrušit nějakou svou dovolenou. Skoro 46 procentům respondentům byla dovolená zrušena ze strany objektů cestovního ruchu.

Během epidemie Covidu-19 více než 26 procent dotazovaných přišlo o nějaké peníze v rámci cestování, tedy například nevrácení zálohy, nemožnost storna, storno poplatky a tak dále. Více než 64 procent respondentů cestuje méně než před pandemií, což je obrovský počet, a tedy neuvěřitelný dopad na ekonomiku turismu jak tuzemského, tak zahraničního.

Nejvíce respondenty ovlivnila pandemie koronaviru v tom, že necestují už tak často, vybírají si pečlivěji destinace dle aktuální situace v dané zemi, připojišťují si své dovolené, na jejich rozhodnutí mají vliv i hygienické podmínky a bezpečnost. Destinace si účastníci dotazníkového šetření vybírali nejvíce podle pandemické situace, covidových opatření, hygienických podmínek, storno podmínek a míry rizika nakažení v dané destinaci.

Stravovací zařízení v rámci cestování navštěvuje přes 53 procent respondentů stejně často jako před pandemií koronaviru. Rozhodují se však při výběru daného restauračního zařízení, a to především podle nutnosti prokázání bezinfekčnosti (v ČR „tečka“), obsluha dodržující hygienické podmínky (nošení roušek), obecně hygienické podmínky daného podniku, počet osob v daném provozu a také přítomnost dezinfekce, která už je dnes běžnou součástí každého veřejného místa.

Poslední otázkou, zároveň nejdůležitější bylo zjištění, zda si účastníci tohoto dotazníkového šetření myslí, že epidemie Covidu-19 obecně změnila a ovlivnila cestovní ruch. Přes 98 procent z nich odpovědělo, že ano.

4.2 Rozhovory

Druhá část praktické části diplomové práce se zabývá konkrétními dopady pandemie Covidu-19 na objekty, či pracující osoby v cestovním ruchu. Se čtyřmi účastníky těchto rozhovorů se řešilo sedm stejných otázek. Každý z nich pracuje na jiném místě a v jiném zařízení.

Tento druh výzkumu byl zvolen proto, aby se praktická část zaměřila nejenom na subjekty cestovního ruchu, ale také na její objekty. Aby praktická část této práce byla více retrospektivní a mohla svá tvrzení co nejlépe podložit, protože pohled obou stran na vzniklou situaci je velmi důležitý k jejímu celkovému vyhodnocení.

Každá otázka byla vytvořena tak, aby se na ni dalo odpovědět a případně byli osobně respondenti doptáváni na místě, pokud nebylo něčemu porozuměno. Rozhovory byly nahrávané do diktovacího zařízení a později přepsány pro potřeby vyhodnocení rozhovorů pro tuto praktickou část diplomové práce.

4.2.1 Vyhodnocení rozhovorů

Otázka č. 1:

„Jakou pozici zastupujete v cestovním ruchu/Vaše zaměstnání?“

Respondent č. 1 odpověď:

→ *„Provozují restauraci v Praze. Navštěvují nás nejenom obyvatelé ČR ale také turisté.“*

Respondent č. 2 odpověď:

→ *„Jsem prodejce cestovních průvodců a provozovatel dalších služeb v cestovním ruchu – konkrétně mobilní aplikace FlyAway, která vyhledává akční letenky po celém světě.“*

Respondent č. 3 odpověď:

→ *„Jsem provozovatel, majitel restauračního a ubytovacího zařízení v Nové Pace v okrese Jičín v Královéhradeckém kraji. Vlastním restauraci a ubytovací zařízení, které je přímo u restauračního zařízení. „*

→ *„Počet míst v restauraci je 80 míst, v patře mám taneční a koncertní sál pro 50 lidí, kde pořádám menší koncerty, které bohužel v době lockdownu opět nebyly možné. Ubytování nabízím 4 pokoje pro 2 až 3 osoby přímo u restaurace a také malý*

samostatný domek pro skupiny 6 až 12 osob. Dále pak také provozují ještě apartmánový dům s pěti 2-3 pokojovými apartmány s kapacitou cca 25 osob. Nová Paka je cílem turistů nejenom v zimě (blízká vzdálenost hor a skiareálů), ale také v létě, díky krásnému okolí.“

Respondent č. 4 odpověď:

➔ *„Jsem provozovatelem a majitelem restaurace na Praze 6. Mými zákazníky jsou nejenom místní, zaměstnanci z okolí, ale také cizinci, kteří přijíždějí do Prahy za účelem turistiky.“*

Otázka č. 2:

„Měla na Vaše zaměstnání/podnik vliv pandemie covidu-19, případně jak?“

Respondent č. 1 odpověď:

➔ *„Pandemie Covidu-19 měla obrovský dopad na celý gastro obor. Ztráta přílivu turistů ze zahraničí zaznamenala obrovské ztráty nejenom v celém oboru ale naší této restaurace. Ztráta obrátu měla velký vliv na provoz, museli jsme se rozloučit i s některými zaměstnanci, protože jim minimální mzda nestačila a bez spropitného, ze kterého většinou mají největší profit právě zaměstnanci, byly výplaty mizerné.“*

Respondent č. 2 odpověď:

➔ *„Ano, pandemie covidu-19 měla na naše podnikání velký vliv. Přišli jsme o spoustu klientů, kteří během pandemie nechtěli nebo nemohli cestovat, tudíž došlo ke ztrátě zisku.“*

Respondent č. 3 odpověď:

➔ *„Určitě ano, z restrikcí vyplývá daleko méně návštěvníků v restauraci, nižší tržby a také méně hostů na ubytování. Zaměstnanci si vydělávali v pohostinství málo a utíkali do velkých podniků. Přišel jsem tak nejenom o zisk, ale také o část personálu. Proto jsem i například byl nucen zavést pouze večerní provoz, tedy od 16:30 do 23:00. Celodenní provoz se mi nevyplatil a ani jsem na to neměl potřebný personál či finance.“*

Respondent č. 4 odpověď:

➔ *„Ano, největší vliv měla pandemie koronaviru na můj zisk. Ztráty byly enormní a udržovali mě později pouze obědová menu a rozvoz jídla. Ztráta přílivu zákazníků*

nejenom ze zahraničí ale i místních, z důvodu uzavření všech provozů měla obrovský dopad na můj podnik.“

Otázka č. 3:

„Přišel/a jste o nějaké finance v rámci pandemie covidu-19?“

Respondent č. 1 odpověď:

➔ *„Naše restaurace zaznamenala ztráty okolo 30–40 % obrátu. Co jsem se bavil s jinými provozními, tak ta ztráta paradoxně není taková, jako například u restaurací v centru, které žijí pouze z přílivu turistů. Nám alespoň ještě chodili obyvatelé prahy na jídlo, ale když stát uzavřel v roce 2020 restaurace úplně, byly ztráty opravdu obrovské.“*

Respondent č. 2 odpověď:

➔ *„Ano, náš obrat se během pandemie snížil až o 80 %. To bylo skoro katastrofální a vypadalo to dokonce na ukončení našeho podnikání. Milujeme však cestování a do poslední chvíle věřili, že se situace nakonec zlepší, což se zatím děje.“*

Respondent č. 3 odpověď:

➔ *„Ano, ztráta činí určitě více než 60 %, což bylo skoro likvidační pro můj podnik. Přišel jsem i o zaměstnance.“*

Respondent č. 4 odpověď:

➔ *„Ano, dokonce jsem si to kvůli účetnictví, odložení ztráty, získání podpory ale i pro svoje potřeby spočítal. Během těch dvou let jsem přišel o zhruba tři a půl milionu korun. Ztratil jsem také zaměstnance, protože práce nebyla a nebyly ani finance na vyplácení mezd. Většinou si našli něco jiného, kde jim bylo normálně zapláceno, což jsem si v době například naprostého uzavření provozu nemohl dovolit.“*

Otázka č. 4:

„Pomohl Vám stát v této krizi nějak?“

Respondent č. 1 odpověď:

➔ *„Vlastně skoro vůbec, dostali jsme minimální podporu, která se využila na udržení alespoň pár zaměstnanců, abychom mohli zůstat v provozu, pokud to zrovna tedy šlo.“*

Respondent č. 2 odpověď:

→ „*Ano, ale pouze částečně. Za celé 2 roky pandemie jsme dostali náhradu (kompenzační bonus od státu) za 4 měsíce. Kdybych neměla i jinou činnost a jak se žít, tak z této podpory od státu opravdu nevyžiji.*“

Respondent č. 3 odpověď:

→ „*Kompenzace od státu zdaleka nepokryly ztráty, možná jen výdaje, a to ne celé. Pomohlo mi to jen částečně k udržení provozu, ale určitě mi to nic nevynahradiło.*“

Respondent č. 4 odpověď:

→ „*Pomohl, to se vůbec nedá nazvat pomocí. Dostal jsem úplné minimum, které zdaleka nepokrylo ztráty, do kterých jsem se dostal. Ani na platy zaměstnanců to nestačilo... a ještě ty neuvěřitelně složité postupy a papírování, aby člověk vůbec něco dostal. No děs.*“

Otázka č. 5:

„Stáčila Vám tato pomoc?“

Respondent č. 1 odpověď:

→ „*Ne. Neuvěřitelně složité a byrokratické vyplňování nejrůznějších žádostí. V každé chtěli informace o podniku, které jsou přitom volně přístupné na internetu v rejstříku. Ty si mohli najít sami a ušetřit nás tak složitého papírování a čekání na odpověď.*“

Respondent č. 2 odpověď:

→ „*Bohužel nestačila, jednalo se o malou částku. Na subjekty v cestovním ruchu se dlouho pohlíželo jako na provozu schopné při splnění jediné podmínky – otevření hranic. Nicméně nikdo nezohledňoval fakt, že to k fungování nestačí (spousta zemí měla přísné restrikce, některé dlouhé měsíce nepouštěli cizince, hrozilo spoustu komplikací na cestách, větší finanční zátěž kvůli testování, atd).*“

Respondent č. 3 odpověď:

→ „*Za mě osobně určitě ne. Ale pokud člověk nemusí splácet půjčky a neplatí nájem, dá se to přestát. Já bohužel mám půjčky, a tak kompenzace od státu opravdu pomohli pouze minimálně. Provozují několik ubytování, které sice vlastním, ale splácím.*“

Respondent č. 4 odpověď:

→ „*Vůbec. Jak jsem řekl předtím, nestačilo to na nic, možná na tři měsíční nájem, toť vše. Naprosto směšné, když víme, jaké platy měla vláda za toto období a jaké daně*“

platíme, tak pomoc skoro žádná. Člověk by i čekal, že zareagují rychleji, budou chtít pomoci a po měsících už budou na kompenzace připravené. Bohužel doteď se nic nezměnilo a ztráta je stále obrovská. Jen tak tak, že jsem nezkrachoval.“

Otázka č. 6:

„Je současná situace lepší než při propuknutí pandemie Covidu-19?“

Respondent č. 1 odpověď:

➔ *„Situace, která je dnes, je skoro stejná jako na začátku. Lidí chodí stále méně než před pandemií koronaviru a stále nemáme takový obrat, jako před rokem 2020. Doufám, že se to opravdu otočí k lepšímu, i když se to zdá, jako nekonečný proces.“*

Respondent č. 2 odpověď:

➔ *„Podle nás ano. Podmínky se uvolňují, spousta lidí je naočkovaných, tudíž nemusí řešit testování v cizí zemi a obecně se poptávka po letenkách zvyšuje. Uvidíme, jak to bude dál, ale momentálně i u nás se opatření rozvolňují, tak by se mohlo i začít zase více cestovat.“*

Respondent č. 3 odpověď:

➔ *„Teď v polovině února se už naštěstí vrací vše do původních kolejí. Doufám, že tento trend bude pokračovat a už nenastanou situace jako v předešlých dvou letech.“*

Respondent č. 4 odpověď:

➔ *„Za mě bohužel pořád katastrofa. Turisté tu nejsou, lidé se kvůli nejrůznějším prokazováním a nutnosti očkování do restaurací ani nevydávají. Mnohdy si raději jídlo objednájí domu, takže spropitné a obsluha je naprosto zbytečná a neexistující v tuto chvíli.“*

Otázka č. 7:

„Jak byste celkově zhodnotil/zhodnotila přístup státu při „zvládnutí“ pandemie covidu-19?“

Respondent č. 1 odpověď:

➔ *„Začátek pandemie byl velmi složitý a chaotický a vlastně nebyl vůbec zvládnutý ze strany vlády. Pomalé reakce až žádné, čekání až se to „samo“ vyřeší. Neustálé změny, co platí dnes, příští týden už to tak nebude. Člověk musí stále sledovat denní dění, aby byl v obraze a vůbec věděl, zda může jít zítra do práce.“*

- ➔ *„Vláda (dnes již bývalá) za mě ztratila naprosto důvěru, protože neustále měnili opatření a člověk nevěděl, co má vlastně dělat a spousta z nich nedávalo smysl.“*
- ➔ *„Žádání o finanční podporu bylo za mě jedním z nejsložitějších procesů, které jsem kdy absolvoval. Zlaté daňové přiznání.“*

Respondent č. 2 odpověď:

- ➔ *„To by bylo na opravdu dlouho. Je fajn, že alespoň malá pomoc se určitým podnikatelům dostala, ale vidím tam velké rezervy. Nejde ani tak o výše kompenzací, ale celkově byla reakce státu pomalá (i v porovnání s okolními státy) a byrokracie a podmínky příliš složité, ke spoustě zasaženým se kvůli tomu pomoc vůbec nedostala.“*

Respondent č. 3 odpověď:

- ➔ *„Těžko hodnotit, pokud sám nevím. To bych vysvětlil tak, že bohužel sám nevím, zda se dá vůbec uvažovat o nějakém „zvládnutí“. Vláda se chovala nevyzpytatelně, měnila pravidla ze dne na den, dones něco, co slíbila, neudělala, ano vím, že už máme novou vládu, ale to není o moc lepší. Nevím, neznám žádné finální shrnutí, jelikož Covid-19 je stále s námi, a ještě nějakou dobu bude. Snad ale tato vláda nebude vyhlašovat tak radikální opatření, jako ta předchozí.“*

Respondent č. 4 odpověď:

- ➔ *„Hrůza. Nelze vyjádřit jinak. Naprostá nepřipravenost k něčemu takovému, pomalá reakce, spousta keců a skutek utek. Denně jsme mohli v televizi či rádiu slyšet, jak chce vláda jednat o kompenzacích, kdy nás donutila uzavřít podniky úplně. To že teď sice fungujeme, ale kvůli nejrůznějším opatřením lidé do restaurací stále nechodí, nikoho nezajímá.“*
- ➔ *„Tato situace už tu probíhá přes dva roky a stále se kompenzace a náhrady pořádně nevyřešili... a co ti, co například museli zavřít, kdo jim to zaplatí?“*

4.2.2 Shrnutí výsledků z rozhovorů

V druhé části této diplomové práce, byly provedeny rozhovory s lidmi pracujícími v objektech cestovního ruchu. Zúčastnili se čtyři osoby, které však chtěli zůstat v určité anonymitě. Každý respondent dostal sedm stejných otázek a případně byli ještě doptáváni za účelem shromáždění co nejvíce informací.

Ovlivněn byl každý z respondentů a každý z nich především negativně. Ovlivnění byli, jak osobně, tak pracovní. Museli se smířit se skutečností, která nastala ze dne na den.

Všichni čtyři dotazovaní pracují v cestovních ruchu, ať už jako restauratér, provozovatel ubytování, provozovatel stravování tak majitel aplikace související s cestovním ruchem.

Ztráta zisku, asi nejčastější odpověď na otázku, co vám pandemie způsobila. Ztráta nejenom svého výdělku, ale především zisku, tedy možnosti placení zaměstnanců se staly největším problémem. Dotazovaní se ocitli v situaci, kdy jim jejich podnik přestal vydělávat a ztratili i své zaměstnance. Ti odcházeli buď za lepším, či úplně měnili povolání, aby se také užívali.

Minimální pomoc od státu, to je dalším problémem, který velmi ovlivnil objekty turismu. Neustálé vládní nařízení, uzavření provozu, měli za následek naprostou ztrátu zisku, ztrátu zaměstnání, také zhoršení mentálního zdraví a tak dále. Naštěstí ani jeden z dotazovaných nebyl nucen své podnikání úplně ukončit, i když k tomu nebylo daleko.

Situace se zatím moc nezlepšuje. Mírné zlepšení tu však je, jelikož došlo k nějakým uvolněním a povolením. Nejsou už tak striktní pravidla jako na začátku propuknutí epidemie. Pomalu se Covid-19 dostává do pozadí, a tak by se snad cestovní ruch mohl pomalu vracet do starých kolejí.

Vláda to naprosto nezvládla! Tak by se dala shrnout poslední odpověď. Vláda naprosto nepřipravená přišla do situace, kterou vůbec nezvládla. Nesmyslná přerušování provozů restaurací a ubytovacího zařízení měla za následek výrazné snížení zákazníků. Uzavření hranic například způsobilo nulový příliv turistů, takže podniky na tom závislé prakticky zůstaly bez zákazníků úplně. Ale i obyvatelé České republiky neměli možnost vycestovat, a to nejenom do zahraničí, ale také se nedalo cestovat ani mezi kraji, teda tuzemská dovolená v určitých časech byla také pozastavena. Kulturní památky, zážitky v rámci koronaviru se také naprosto zastavili, jelikož bez turistů nebylo ani pro koho otevírat, či obsluhovat.

5 Výsledky a diskuse

5.1 Ověření hypotéz dotazníkového šetření

V návaznosti na dotazníkový průzkum, jehož výsledky byly shrnuty v předchozí kapitole 4.1 této diplomové práce, byly stanoveny tři hypotézy, které budou pomocí vhodných metod potvrzeny či vyvráceny. Postup ověřování hypotéz byl vytvořen pomocí programu Microsoft Excel a byl ve všech třech případech hypotéz stejný.

Výsledná data potřebná pro jednotlivé hypotézy byly vloženy do Excelového souboru, následně rozřizeny podle jednotlivých skupin pomocí filtrů a byly zjištěny souhrny dat. Z výsledných souhrnů byla vytvořena tabulka s výsledky, a ty byly převedeny do procentuální tabulky. Z tabulek s procentuálními hodnotami byl následně vytvořen graf, který poskytuje relevantnější výsledky než pouze číselná tabulka.

Hypotézy:

- 1) *Lidé, kteří utratí více za cestování, jsou spíše ochotní si připlatit za bezpečnější destinaci, kde je pandemická situace lepší*
- 2) *Osoby vyššího věku pandemie Covidu-19 v rámci cestovního ruchu ovlivnila méně*
- 3) *Pandemie Covidu-19 ovlivnila především osoby, které častěji cestují*

5.1.1 Hypotéza č. 1

Lidé, kteří utratí více za cestování, jsou spíše ochotní si připlatit za bezpečnější destinaci, kde je pandemická situace lepší

Tato hypotéza má potvrdit či vyvrátit domněnku, že lidé, kteří utrácejí více za cestování, jsou spíše ochotní si připlatit za bezpečnější destinaci v souvislosti s epidemiologickou situací v dané zemi.

V programu Excel byla vybrána pouze data potřebná pro tuto hypotézu, tedy dva faktory. Prvním faktorem je, kolik jsou respondenti ochotní utratit peněz ročně za svou osobu v souvislosti s cestováním a druhým faktorem se stala ochota účastníků dotazníkového šetření připlatit si za bezpečnost v destinaci v rámci pandemické situace v daném místě. První faktor byl rozdělen na dané skupiny hodnot peněz a každý z nich vložen na nový list i s druhým faktorem, tedy ochotou si připlatit za bezpečnější destinaci, která měla charakter

odpovědi ano/ne. Na každém z listů byly provedeny souhrny, aby byly zjištěny počty jednotlivých skupin odpovědí. Tyto souhrny byly převedeny do následující tabulky č. 5.

Tabulka 5 - Hypotéza č. 1 (číselné hodnoty)

Částka utracená za cestování/příplatek za bezpečnější destinaci	Ano	Ne
0 - 5 000 Kč ročně	4	6
5 000 - 10 000 Kč ročně	8	17
10 000 - 20 000 Kč ročně	25	40
20 000 - 30 000 Kč ročně	46	63
30 000 - 50 000 Kč ročně	32	26
50 000 a více Kč ročně	23	13

Zdroj: vlastní zpracování – dotazníkové šetření

Dále byla výše uvedená tabulka č. 5 převedena na procentuální hodnoty tak, že hodnota v tabulce byla vydělena celkovým součtem daného řádku. Tyto procentuální hodnoty byly opět vloženy do tabulky (viz tabulka č. 6). Tyto hodnoty představují, kolik procent z celkového počtu dotazovaných v určité skupině odpovědělo daným způsobem.

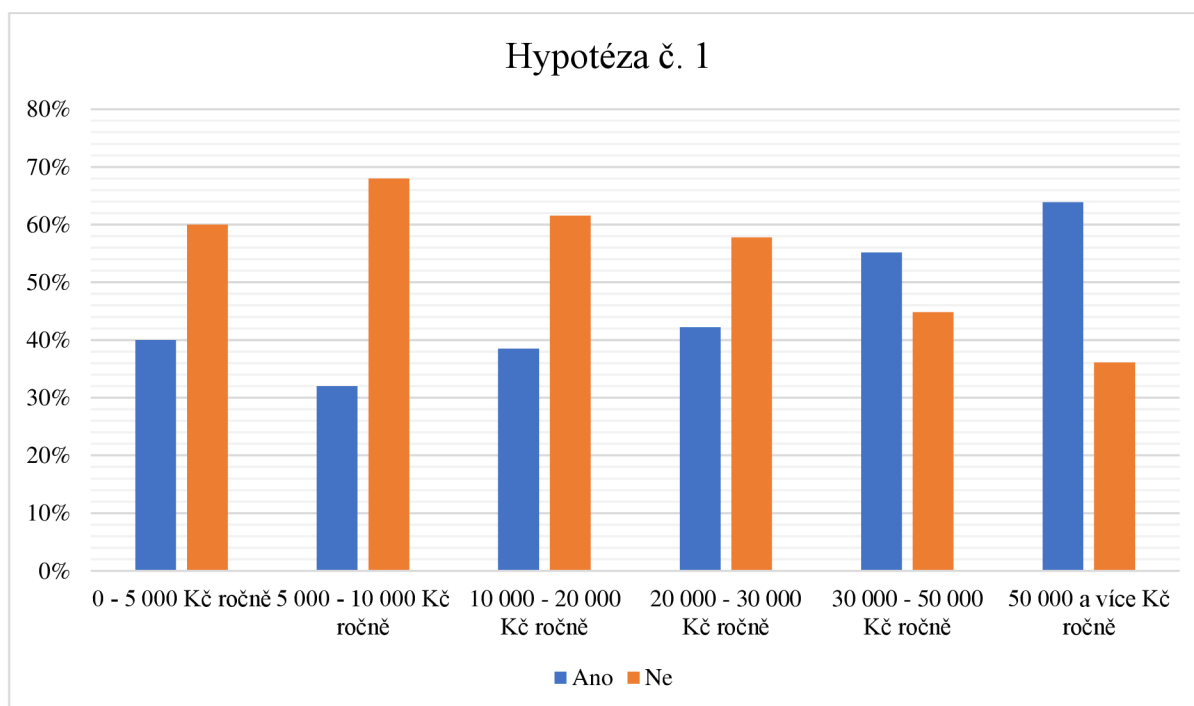
Tabulka 6 - Hypotéza č. 1 (procentuální hodnoty)

Částka utracená za cestování/příplatek za bezpečnější destinaci	Ano	Ne
0 - 5 000 Kč ročně	40 %	60 %
5 000 - 10 000 Kč ročně	32 %	68 %
10 000 - 20 000 Kč ročně	38 %	62 %
20 000 - 30 000 Kč ročně	42 %	58 %
30 000 - 50 000 Kč ročně	55 %	45 %
50 000 a více Kč ročně	64 %	36 %

Zdroj: vlastní zpracování – dotazníkové šetření

Z těchto hodnot, které byly převedeny na procenta byl vytvořen v programu Excel graf, který zachycuje celou problematiku (viz graf č. 22).

Graf 22 - Hypotéza č. 1

Zdroj: vlastní zpracování – dotazníkové šetření

Z grafického znázornění lze odvodit, že lidé, kteří více utrácejí za cestování, jsou spíše ochotni si připlatit za destinaci s lepší pandemickou situací než lidé, kteří utrácejí za cestovní méně. Zkreslena jsou však data skupin respondentů utrácejících méně než 5 tisíc ročně za cestování a 5 až 10 tisíc korun ročně. V těchto skupinách bylo totiž výrazně méně odpovědí, než v ostatních (viz tabulka č. 5). Obecně skutečnost je tedy taková, jaké bylo očekávání. Nejvíce ochotni si připlatit za destinaci s lepší epidemiologickou situací jsou respondenti utrácející více než 50 tisíc korun ročně a 30 až 50 tisíc korun ročně za cestování. Hypotéza č. 1 se tedy potvrdila, lze tedy prohlásit, že lidé co více utrácejí za cestování, spíše ochotněji utratí peníze za bezpečnější destinaci v rámci pandemické situace v souvislosti s Covidem-19.

5.1.2 Hypotéza č. 2

Osoby vyššího věku pandemie Covidu-19 v rámci cestovního ruchu ovlivnila méně

U této hypotézy bylo zjišťováno, zda osoby vyššího věku pandemie Covidu-19 v rámci cestování ovlivnila méně než jiné věkové kategorie. Cílem této hypotézy je zjištění,

zda lidé vyššího věku, ať už kvůli věku, financím, zdraví, strachu cestují méně, a proto je pandemie ovlivnila méně než mladší osoby, které cestují více.

Postup zpracování dat sesbíraných z dotazníkového šetření v programu Microsoft Excel byl totožný jako u předešlé hypotézy č. 1. Opět byly vybrány pouze ty faktory, které byly pro tuto hypotézu podstatné, tedy věková kategorie a výsledek otázky, zda respondenti byli ovlivněni epidemií koronaviru v rámci cestování. Dále byla opět vytvořena hodnotová tabulka s výsledky a tabulka s procentuálními hodnotami. Z té byl pak vytvořen graf pro lepší zobrazení výsledku.

Tabulka 7 - Hypotéza č. 2 (číselné hodnoty)

Věk/vliv Covidu-19 na cestování	Ano	Ne
0–15 let	3	1
16–20 let	15	3
21–30 let	120	16
31–40 let	41	3
41–50 let	40	6
51–65 let	34	0
Více než 65 let	10	11

Zdroj: vlastní zpracování – dotazníkové šetření

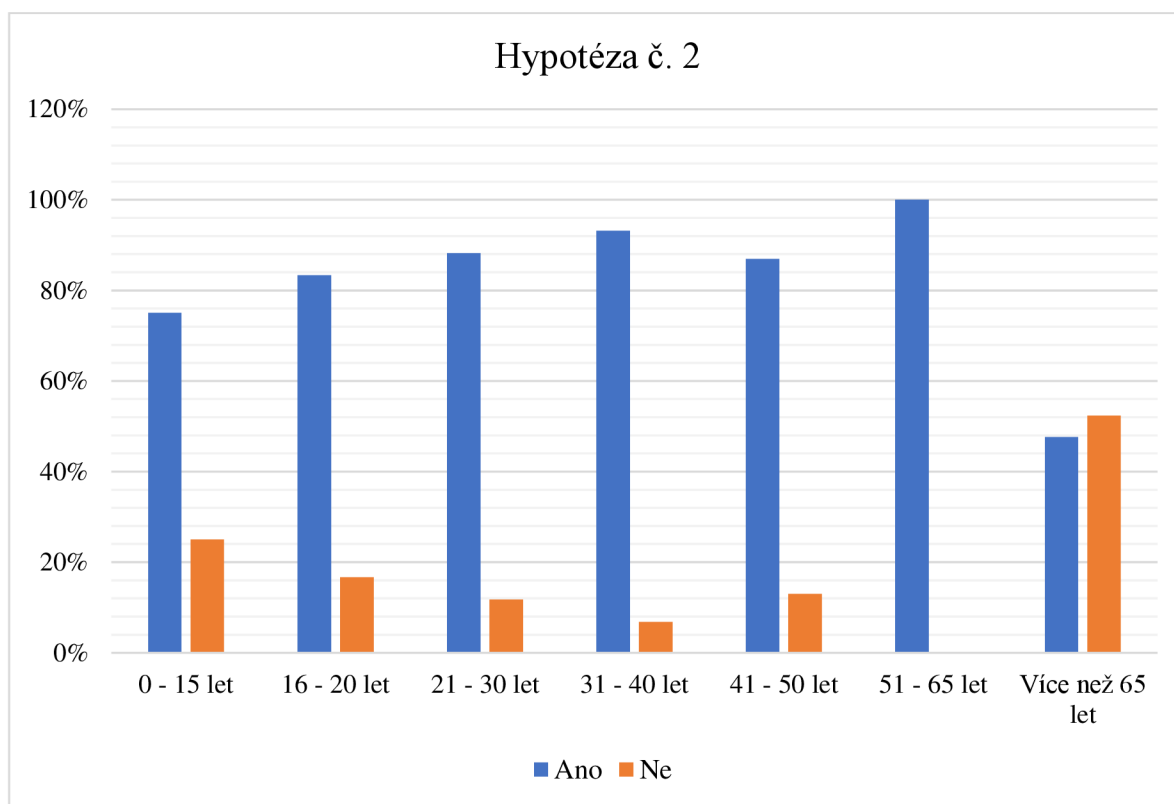
Z tabulky č. 7 s číselnými hodnotami byla opět vytvořena tabulka s procentuálními hodnotami (tabulka č. 8) a grafické znázornění viz graf č. 23.

Tabulka 8 - Hypotéza č. 2 (procentuální hodnoty)

Věk/vliv Covidu-19 na cestování	Ano	Ne
0–15 let	75 %	25 %
16–20 let	83 %	17 %
21–30 let	88 %	12 %
31–40 let	93 %	7 %
41–50 let	87 %	13 %
51–65 let	100 %	0 %
Více než 65 let	48 %	52 %

Zdroj: vlastní zpracování – dotazníkové šetření

Graf 23 - Hypotéza č. 2

Zdroj: vlastní zpracování – dotazníkové šetření

Z grafického znázornění druhé hypotézy lze vyčíst, že největší vliv pandemie Covidu-19 na cestování měla pro osoby ve věku 51–65 let. Další věkovou skupinou v rámci vlivu koronaviru na cestování byli respondenti 31-40 let, 21-30 let, 41-40 let, 16-20 let a 0–15 let. Nejstarší věková kategorie je až na posledním místě ovlivnění, tedy ovlivněna nejméně. Hypotéza číslo dva se tedy potvrdila, protože osoby vyššího věku, tedy více než 65 let věku, ovlivnila pandemie v rámci cestování nejméně. Lze tedy říct, že epidemie koronaviru neovlivnila především osoby vyššího věku a ovlivnila osoby především mladší 65 let.

5.1.3 Hypotéza č. 3

Pandemie Covidu-19 ovlivnila především osoby, které častěji cestují

Poslední hypotéza číslo 3 měla za úkol zjistit, zda pandemie koronaviru ovlivnila především osoby, které cestují častěji než osoby, které cestují méně. Cílem této hypotézy je

tedy zjistit, zda na respondenty, kteří cestují častěji, měla epidemie větší vliv spíše než na ty, kteří cestují méně.

Postup zpracování dat byl opět totožný, jako v předchozích dvou případech. Byly opět vyloučeny pouze dva hlavní faktory, tedy frekvence cestování a vliv pandemie Covidu-19 na cestovní ruch.

Tabulka 9 - Hypotéza č. 3 (číselné hodnoty)

Frekvence cestování/vliv Covidu-19 na cestování	Ano	Ne
Skoro vůbec (méně než 1 za rok)	17	11
2 - 3x ročně	104	19
3 - 5x ročně	95	6
Více než 6x ročně	47	4

Zdroj: vlastní zpracování – dotazníkové šetření

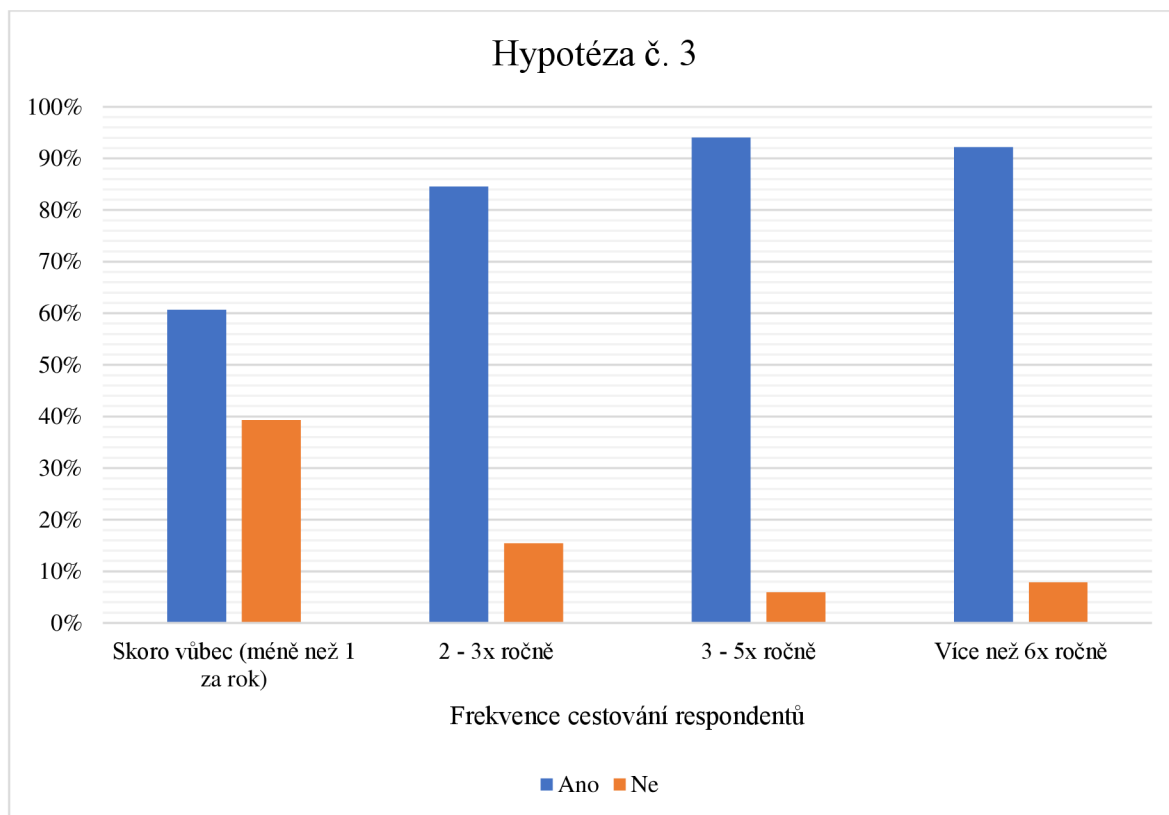
Po zjištění hodnotových dat byla data převedena do procentuálních hodnot jako v předchozích dvou případech a následně vytvořen graf pro lepší znázornění. Některé skupiny respondentů nebyli tolik zastoupené, jako jiné, a proto mohou být výsledky zkreslené.

Tabulka 10 - Hypotéza č. 3 (procentuální hodnoty)

Frekvence cestování/vliv Covidu-19 na cestování	Ano	Ne
Skoro vůbec (méně než 1 za rok)	61 %	39 %
2 - 3x ročně	85 %	15 %
3 - 5x ročně	94 %	6 %
Více než 6x ročně	92 %	8 %

Zdroj: vlastní zpracování – dotazníkové šetření

Graf 24 - Hypotéza č. 3

Zdroj: vlastní zpracování – dotazníkové šetření

Výsledek této hypotézy je mírně zkreslen, protože skupina respondentů patřících do kategorie „méně než 1 za rok“ cestujících, byli zastoupeni výrazně méně než ostatní skupiny. Z grafu lze vyčíst, že pandemie koronaviru ovlivnila nejvíce osoby cestující „3–5krát ročně“. Pouze o dvě procenta méně má kategorie „více než 6krát ročně“ a následně „2–3krát ročně“. Skupina, na kterou má podle zjištění vliv Covidu-19 v rámci cestování nejmenší, je kategorie „méně než jednou ročně“. Platí tedy, že osoby, které cestují častěji, jsou ovlivněny více než respondenti, kteří cestují méně. Hypotéza č. 3, se tedy potvrdila, protože nejvíce % ovlivněných epidemií v rámci cestování se staly skupiny „3–5krát ročně“ a „více než 6krát ročně“

5.2 Predikce

Predikce pro cestovní ruch do budoucna je momentálně nejistá. Situace v souvislosti s pandemií koronaviru se poměrně lepší, ale stále přetrvává již třetím rokem. Cestovní ruch je stále se rozvíjejícím se průmyslem a celosvětová epidemie na ní měla neuvěřitelný vliv. Kromě negativních dopadů, které Covid-19 způsobil, došlo také ke změnám k lepšímu. Díky této situaci došlo k rozvinutí v rámci bezpečnosti, protože kvůli koronaviru se například cestující museli podrobovat testům, očkováním, nosit povinně ochranné pomůcky, používat dezinfekční přípravky a podobně. Došlo také k rozšíření pojištění, které nabízejí objekty v cestovním ruchu, aby své zákazníky ubezpečili o ochraně svých peněz vložených do cestování. Dále se díky epidemii například některé možnosti cestování, ubytování výrazně snížili v ceně, protože objekty potřebovaly své zákazníky, a tak raději zlevnily, než aby přišly o úplný celý svůj zisk.

Kromě tedy pár pozitivnějších dopadů byli především negativní, které přetrvávají dodnes. Mezi hlavní lze zařadit ztráty zisku objektů, ztráta zákazníků, rozvojové země bez přílivu turistů byli prakticky bez peněz, ukončení provozů a podniků a tak dále. Na subjekty byly vlivy také obrovské, jako strach o své zdraví, neochota odcestovat z důvodu bezpečnosti, nemožnost odcestovat z důvodu vládních nařízení, mnohem menší frekvence cestování, změna výběru destinací a podobně.

Predikce do budoucna se nyní kloní ke zlepšení z hlediska epidemie koronaviru. Momentální situace v Evropě však není dobrá, protože konflikt Ruska a Ukrajiny bude mít jistě opět obrovský dopad na cestovní ruch ve světě. Pandemie Covidu-19 je však momentálně na ústupu, značná část populace se nechala proočkovat, objekty turismu se snaží všemožně vyjít vstříc svým zákazníkům v rámci bezpečnosti, a proto se cestovní ruch nyní opět pomalu dostává do starých kolejí, tedy jak tomu bylo před propuknutím epidemie koronaviru, i když nejspíše k úplnému zotavení nikdy nedojde. Z rozhovorů s lidmi, kteří pracují v cestovním ruchu dále vyplývá, že se situace momentálně zlepšuje, opatření se zmírňují a lidé tak opět využívají více služeb cestovního ruchu.

5.3 Doporučení

Mezi nejdůležitější z doporučení lze zahrnout jednoznačně podmínky pro cestování nařízené jak vládou jednotlivých zemí, tak například mezinárodními smlouvami. Cestovní ruch existuje ve světě celá tisíciletí. Už od starověku jsou zaznamenávány přesuny lidí za účel odpočinku či zábavy. Pandemie koronaviru měla bezesporu na cestovní ruch obrovský vliv, ale jak víme z historie, vždy se svět dokázal vzpamatovat, ať už šlo o válku, krize či nejrůznější epidemie nemocí.

Země po celém světě se tak musí snažit udělat vše proto, aby turismus navrátila do svých zemí. Pomocí nejrůznějších prostředků pomoci objektům cestovního ruchu, aby mohli provozovat své podniky a dělat svou práci, a tak získat své zákazníky. Cestovní agentury by měli do svých nabídek zahrnout co nejvíce možností, jak své zákazníky zaujmout a nabídnout jim možnosti, díky kterým si je zákazník vybere, ať už se to týká možnost stornování zdarma, vrácení peněz či kompenzaci za problémy spojené s pandemií Covidu-19.

V dotazníkovém šetření bylo zjištěno, že respondenti kvůli epidemii cestují méně, více si rozmýšlejí, kam pojedou, podle čeho se rozhodnout, jaký podnik navštíví a tak dále. Všechny tyto vlivy by měli všechny objekty cestovního ruchu využít k tomu, aby vylepšili své služby a nabídli zákazníkům to, po čem touží a uspokojili tak jejich potřeby. Samozřejmě epidemiologická situace se nedá ovlivnit v dané destinaci, ale daná země může například poskytovat aktuální informace o vývoji této situace případně pravidla, které v dané zemi fungují. Pandemie ovlivnila přes 86 % respondentů, tedy účastníků cestovního ruchu, takže je jasné, že tato situace ve světě ovlivnila celosvětový turismus.

5.4 Diskuse

Hlavním přínosem této diplomové práce je ukázka toho, jaký vliv a jaké dopady měla celkově epidemie Covidu-19 na cestovní ruch. Celá práce se zabývá cestovním ruchem. V první části je obecná charakteristika cestovního ruchu, včetně historického vývoje, jeho členění a tak podobně. V další části praktické části byli shrnuty statistiky a odborné články s daným tématem, pomocí kterých byly představeny obecná čísla a dopady pandemie koronaviru na turismus.

Téma Covid-19 a cestovní ruch je poměrně čerstvé, a ještě ne tolik zpracované téma v odborných pracích. Pro diskusi byly vybrány dvě odborné práce, konkrétně bakalářské.

První z těchto prací má název: „Analýza vlivu koronavirové krize na cestovní ruch v České republice“ od autora Ondřeje Svobodníka z Moravské vysoké školy Olomouc – Ústav informatiky a aplikované matematiky. Autor v práci rozebral teorii cestovního ruchu poměrně obdobně jako tato diplomová práce, přesto ne tak podrobně a specificky, jako tato diplomová práce. Jak vyplývá z názvu, práce se zabývá turismem především v České republice, a proto ji autor věnoval velkou část teoretické části práce, kdežto tato diplomová práce se zabývala cestovním ruchem více v širším rozsahu na celý svět. Avšak praktická část této diplomové práce byla zaměřena na tuzemský cestovní ruch, jelikož data pro něj byli zjišťovány mezi účastníky turismu žijících v České republice, ti však cestují také do zahraničí.

Praktická část bakalářské práce pro diskusi se zabývala analýzou pouze období let 2020–2021. Měl tak tedy možnost získat méně dat, jelikož Covid-19 tu je již přes dva roky a tato diplomová práce zahrnuje data za celé dosud uplynulé období pandemie koronaviru a jeho vliv na cestovní ruch. Analýzu v praktické části autor pojal, jako vlivy na jednotlivé ukazatele cestovního ruchu kdežto tato diplomová práce se zaměřila přímo na objekty a subjekty cestovního ruchu a jejich osobní výpovědi.

Jelikož autor práci psal v roce 2021, neměl tak ještě dostatečný rozhled na danou problematiku. Období, které zkoumal, bylo značně zkrácené a čerpal tak pouze z dat za rok 2020. Ovšem tato diplomová práce se zabývá už delším obdobím a má tak jiné a rozšířené výsledky v rámci průzkumu statistických dat. Praktická část bakalářské práce pro diskusi a této diplomové práce se značně liší, a to především že autor Ondřej Svobodník se zaměřil na pouze statistické údaje a jejich analýzu, kdežto tato diplomová práce provedla to samé, pouze v kratším pojetí v druhé části teoretické práce a následně celou praktickou část využila

k získání dat přímo od respondentů a účastníků pohybujících se v cestovních ruchu. (Svobodník, 2021)

Druhá práce, která byla vybrána pro diskusi této diplomové práce je bakalářská práce na téma: „Dopady Covid-19 na dobrovolnický cestovní ruch (Organizace specializující se na ohrožené druhy zvířat)“ od Jana Forejtky z Univerzity Hradce Králové, fakulta informatiky a managementu, katedra rekreologie a cestovního ruchu. Autor vlastně naprosto vypustil teorii cestovního ruchu, jeho charakteristiku, členění a podobně. Zaměřil se ihned na tematiku dobrovolnictví, což by mohlo vést ke zmatečnosti, jelikož pokud je tato práce později čtena, může čtenář občas dojít k nepochopení některých souvislostí či specifik turismu.

Tato diplomová práce věnovala teoretickým východiskům cestovního ruchu větší část právě z důvodu pochopení celé problematiky a uvedení čtenáře do daného tématu. Ve druhé části teorie autor shrnuje obecné dopady, ať už negativní či pozitivní na cestovní ruch, a vlivům přímo Covidu-19 je věnována pouze jedna strana práce. Tato diplomová práce se daným dopadům věnuje několik stran v teoretické části a celá praktická část.

Praktická část dané bakalářské práce je naprosto odlišná a nelze ji vlastně skoro diskutovat s touto diplomovou prací. Autor si vybral pro svůj výzkum daný podnik (organizace specializující se na ohrožené druhy zvířat) nacházející se v Jihoafrické republice a shrnuje zde vlastní zkušenost s dobrovolnickým cestovním ruchem a následně provedl rozhovory se zaměstnanci organizace a dobrovolníky. V celé praktické části se autor zabývá především dobrovolnictvím, jeho představením a vždy nakonec je zde zmíněn vliv koronaviru na jejich práci a organizaci. Zaměřena na ni byla jedna část rozhovoru s prvním dotazovaným, kde bylo zmíněno, jaké změny proběhly v důsledku epidemie Covidu-19 v dobrovolnické organizaci ze svého pohledu. Druhý respondent již zmínil konkrétní čísla, která způsobila pandemii koronaviru. Jde také pouze o pohled a názor dvou osob, tedy velmi specifický a úzký výběr. Dobrovolníci pak již více mluvili o vlivu Covidu-19 na jejich činnost, byli ovšem pouze dva. Celá praktická část byla zpracována dobře, ovšem pro výzkum bylo použito málo respondentů, jelikož kdyby autor měl více informací, mohl svou práci podložit ještě přesnějšími daty. Tato diplomová práce měla v praktické části přes 300 respondentů, aby data byla co nejrelevantnější a průzkum tak byl více specifický a jeho data konkrétnější. (Forejtek, 2021)

Celá tato diplomová práce je tedy podrobnější a specifitější než dvě předložené odborné práce k diskusi. Avšak jak bylo zmíněno na začátku této části diplomové práce, toto téma je poměrně nové a nelze ho tak srovnávat s tolika výzkumy a podobnými odbornými pracemi, protože nebyli ještě napsány. Do budoucna lze však predikovat, že prací na toto téma bude více, a tak se další autoři budou moci zaměřit na další okolnosti a témata spojené s pandemií Covidu-19 a cestovního ruchu.

6 Závěr

Cestovní ruch, něco, s čím se potká každý z nás po celém světě. Pandemie Covidu-19, obrovská celosvětová krize, která měla dopad na celý svět, jeho ekonomiku a na celé lidstvo. Tyto dva pojmy spolu neslučitelně souvisí a dopady celé pandemie koronaviru měli obrovský vliv na celý turismus. Dopady jsou negativní ale i pozitivní, jsou nesmazatelné a společnost se s nimi vyrovnává dodnes.

Praktická část byla věnována výzkumu pomocí dotazníkovému šetření, jehož cílem bylo zjistit, jaké konkrétní dopady měla epidemie Covidu-19 na subjekty cestovního ruchu, jak je daná situace změnila a tak dále.

Druhá část praktické práce se zaměřila na rozhovory se osobami, pracujícími v objektech cestovního ruchu a byli dotazováni na konkrétní dopady Covidu-19, jejich pohledy, názory na vzniklou situaci a zaměření se na postoj vlády k dané problematice.

Na začátku analýzy dotazníkového šetření byly určeny tři hypotézy v souvislosti s celým výzkumem a všechny tři se potvrdily. Bylo v nich zjištěno, že respondenti, tedy účastníci cestovního ruchu, kteří více utrácejí za cestování, jsou spíše ochotní si připlatit za bezpečnější destinaci, kde je aktuální pandemická situace lepší. Dále vyšlo najevo, že účastníci dotazníkového šetření starší 65 let, tedy spadající do nejstarší věkové skupiny, ovlivnila pandemie Covidu-19 v rámci cestovního ruchu méně než ostatní věkové kategorie. Třetí hypotéza, která se také potvrdila, zjistila, že epidemie koronaviru ovlivnila především respondenty, tedy subjekty cestovního ruchu, kteří cestují častěji než osoby, které cestují méně často.

Cestovní ruch byl nesporně ovlivněn pandemií Covidu-19 a některé dopady a vlivy zřejmě budou přetrvávat i do budoucna. Turismus je odvětvím populárním po celém světě, setkává se s ním a využívá ho skoro každý po celém světě a každá celosvětová krize či pandemie má na něj obrovský vliv. Svět cestovního ruchu se bude muset vyrovnat a poprat se všemi vzniklými situacemi, které epidemie do celého světa přinesla.

Obecně lze tedy tvrdit, že epidemie Covidu-19 v rámci cestovního ruchu ovlivnila skoro každého z nás. Epidemie ještě zdaleka neskončila a země, jejich vedení a objekty turismu se musí naučit s touto situací sžít. Musí využít všech dopadů a vlivů tak, aby subjektům cestovního ruchu a celému turismu navrátila do starých kolejí.

7 Seznam použitých zdrojů

7.1 Literární zdroje

ARTHUR, John, Burkart a S., MEDLIK. 2008. *Tourism: Past, Present and Future*. místo neznámé : the University of Michigan in 1974, 2008. 9780434912407.

BANDÚROVÁ, Monika. 2008. PRÁVNÍ ASPEKTY CESTOVNÍHO RUCHU. *Informační systéma Masarykovy Univerzity*. [Online] 2008. [Citace: 2. únor 2022.] https://is.muni.cz/th/c07ib/Rigorozni_prace_Pravni_aspekty_cestovniho_ruchu._M.Bandurova.pdf.

BERÁNEK, Jaromír a kolektiv. 2013. *Ekonomika cestovního ruchu*. Praha : MAG CONSULTING, s.r.o., 2013.

DROBNÁ, D. a MORÁVKOVÁ, E. 2010. *Cestovní ruch : pro střední školy a pro veřejnost*. místo neznámé : Fortuna, 2010. ISBN 978-80-7373-079-6.

HOUŠKA, Petr a PETRŮ, Zdenka. 2019. *Evropská ekonomická integrace a cestovní ruch*. Praha : Idea servis, 2019.

HUDSON, Simon. 2020. *COVID-19 and Travel*. 2020. ISBN: 978-19-116-3570-3.

JAKUBÍKOVÁ, Dagmar. 2012. *Marketing v cestovním ruchu*. Praha : Grada, 2012. ISBN: 978-80-247-4209-0.

LUDVÍK, Marcel. 1986. *Malá encyklopedie turistiky*. místo neznámé : Olympia, 1986.

NHAMO, Godwell, DUBE, Kaitano a CHIKODZI, David. 2020. *Counting the Cost of COVID-19 on the Global Tourism Industry*. Cham : Springer Nature Switzerland AG, 2020. ISBN 978-3-030-56231-1.

PALATKOVÁ, Monika a Jitka, ZICHOVÁ. 2014. *Ekonomika turismu*. Praha : Grada Publishing, a.s., 2014.

PALATKOVÁ, Monika. 2011. *Mezinárodní cestovní ruch*. Praha : Grada Publishing, a.s., 2011.

—. 2014. *Mezinárodní turismus*. Praha : Grada Publishing, a.s., 2014.

RYGLOVÁ, Kateřina, BURIAN, Michal a VAJČNEROVÁ, Ida. 2011. *Cestovní ruch - podnikatelské principy a příležitosti v praxi*. Praha : Grada Publishing, a.s., 2011.

7.2 Internetové zdroje

ČSÚ. 2020. Cestovní ruch - 1. čtvrtletí 2020. *Český statistický úřad*. [Online] ČSÚ, 11. Květen 2020. [Citace: 8. únor 2022.] <https://www.czso.cz/csu/czso/cristovni-ruch-1-ctvrtleti-2020>.

—. 2021. Cestovní ruch - 1. čtvrtletí 2021. *Český statistický úřad*. [Online] 10. květen 2021. [Citace: 8. únor 2022.] <https://www.czso.cz/csu/czso/cristovni-ruch-1-ctvrtleti-2021>.

—. 2020. Cestovní ruch - 2. čtvrtletí 2020. *Český statistický úřad*. [Online] ČSÚ, 7. srpen 2020. [Citace: 8. únor 2022.] <https://www.czso.cz/csu/czso/cristovni-ruch-2-ctvrtleti-2020>.

—. 2021. Cestovní ruch - 2. čtvrtletí 2021. *Český statistický úřad*. [Online] ČSÚ, 9. srpen 2021. [Citace: 8. únor 2022.] <https://www.czso.cz/csu/czso/cristovni-ruch-2-ctvrtleti-2021>.

—. 2020. Cestovní ruch - 3. čtvrtletí 2020. *Český statistický úřad*. [Online] ČSÚ, 9. září 2020. [Citace: 8. únor 2022.] <https://www.czso.cz/csu/czso/cristovni-ruch-3-ctvrtleti-2020>.

—. 2021. Cestovní ruch - 3. čtvrtletí 2021. *Český Statistický Úřad*. [Online] ČSÚ, 9. září 2021. [Citace: 8. únor 2022.] <https://www.czso.cz/csu/czso/cristovni-ruch-3-ctvrtleti-2021>.

—. 2020. Cestovní ruch - 4. čtvrtletí 2019. *Český statistický úřad*. [Online] ČSÚ, 7. únor 2020. [Citace: 8. únor 2022.] <https://www.czso.cz/csu/czso/cristovni-ruch-4-ctvrtleti-2019>.

—. 2021. Cestovní ruch - 4. čtvrtletí 2020. *Český statistický úřad*. [Online] ČSÚ, 9. únor 2021. [Citace: 8. únor 2022.] <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/cestovni-ruch-4-ctvrtleti-2020>.

—. 2010. Český statistický úřad. www.czso.cz. [Online] 2010. <https://www.czso.cz/csu/czso/tsa-cmet>.

DONOVAN, Nicola. 2021. Hlavní trendy v cestovním ruchu podle předpovědi Booking.com na rok 2022. *Booking.com Partner Hub*. [Online] Booking, 11. listopad 2021. <https://partner.booking.com/cs/click-magazine/hlavn%C3%AD-trendy-v-cestovn%C3%ADm-ruchu-podle-p%C5%99edpov%C4%9Bdi-bookingcom-na-rok-2022>.

FOREJTEK, Jan. 2021. Bakalářská práce - Dopady Covid-19 na dobrovolnický cestovní ruch. *Theses.cz*. [Online] duben 2021. <https://theses.cz/id/8elitf/STAG92867.pdf>.

HYLAND, Pat. 2021. TourismReview. *TOP 5 TRENDŮ CESTOVNÍHO RUCHU V ROCE 2021*. [Online] Tourism Review News, 11. leden 2021. <https://www.tourism-review.cz/trendy-cestovniho-ruchu-2021-news11834>.

MMR. 2021. Strategie rozvoje cestovního ruchu ČR 2021-2030. *Ministerstvo pro místní rozvoj ČR*. [Online] Odbor cestovního ruchu MMR, Oddělení strategie cestovního ruchu, 2021. <https://www.mmr.cz/cs/ministerstvo/cestovni-ruch/koncepce-strategie/strategie-rozvoje-cestovniho-ruchu-cr-2021-2030>.

—. 2006. Zákon č. 159/1999 Sb., o některých podmínkách podnikání v oblasti cestovního ruchu. *Ministerstvo pro místní rozvoj ČR*. [Online] 2006. [https://www.mmr.cz/cs/ministerstvo/cestovni-ruch/pravo-legislativa/prehled-platnych-pravnich-predpisu-\(1\)/archiv/zakon-c-159-1999-sb-o-nekterych-podminkach-podn](https://www.mmr.cz/cs/ministerstvo/cestovni-ruch/pravo-legislativa/prehled-platnych-pravnich-predpisu-(1)/archiv/zakon-c-159-1999-sb-o-nekterych-podminkach-podn).

OSN. 2020. Policy Brief: COVID-19 and Transforming Tourism. *United Nations*. [Online] Srpen 2020. https://www.un.org/sites/un2.un.org/files/sg_policy_brief_covid-19_tourism_august_2020.pdf.

SVOBODNÍK, Ondřej. 2021. Bakalářská práce - Analýza vlivu koronavirové krize na cestovní ruch v České republice. *Theses.cz*. [Online] 2021. https://theses.cz/id/v40phd/2021_M18048_Svobodnik.pdf.

UNIVERZITA KARLOVA, Právnická fakulta. 2022. Právo a cestovní ruch. *Právo a cestovní ruch*. [Online] 2022. http://turismus.prf.cuni.cz/?page_id=308.

VANIČEK, Jiří, Doc. RNDr. CSc. a KŘEŠŤAN, Vladimír, Ing. 2007. Marketing cestovního ruchu. *Ministerstvo pro místní rozvoj*. [Online] 2007. <http://www.mmr.cz/getmedia/ba898846-3cc2-4274-9c8e-6bb974c08475/getfile20.pdf>.

VYSTOUPIL Jiří, RNDr. CSc., HOLEŠÍNSKÁ Andrea, Ing. Bc. a Šauer Martin, Ing. 2007. www.mmr.cz. www.vzdelavanivcr.cz. [Online] 2007. http://www.mmr.cz/getmedia/656473c9-3527-4007-aafd-b09f029ea418/getfile2_3.pdf.

ZAHRÁNKOVÁ, Jana JUDr. 2018. epravo. *Co přináší novela zákona o cestovním ruchu?* [Online] Glatzová & Co., s.r.o., 22. únor 2018. <https://www.epravo.cz/top/clanky/co-prinasi-novela-zakona-o-cestovnim-ruchu-107133.html>.

8 Seznam obrázků, tabulek a grafů

8.1 Seznam obrázků

Obrázek 1 - Hlavní sektory průmyslu cestovního ruchu	14
Obrázek 2 - Klasifikace způsobů dopravy podle UNWTO	15
Obrázek 3 - Druhy cestovního ruchu	19
Obrázek 4 - Komponenty trhu turismu	22
Obrázek 5 - Vlastnosti služeb	32

8.2 Seznam tabulek

Tabulka 1 - Dotazníkové šetření - 6. konkrétní vlivy Covidu-19 na cestování respondentů	48
Tabulka 2 - Dotazníkové šetření - 13. vlivy Covidu-19 na cestování	55
Tabulka 3 - Dotazníkové šetření - 14. výběr destinace.....	58
Tabulka 4 - Dotazníkové šetření - 16. výběr stravovacího zařízení	60
Tabulka 5 - Hypotéza č. 1 (číselné hodnoty)	71
Tabulka 6 - Hypotéza č. 1 (procentuální hodnoty)	71
Tabulka 7 - Hypotéza č. 2 (číselné hodnoty)	73
Tabulka 8 - Hypotéza č. 2 (procentuální hodnoty)	73
Tabulka 9 - Hypotéza č. 3 (číselné hodnoty)	75
Tabulka 10 - Hypotéza č. 3 (procentuální hodnoty)	75

8.3 Seznam grafů

Graf 1 - Počet hostů v hromadných ubytovacích zařízeních 2019–2021	35
Graf 2 - Počet přenocování prostřednictvím on-line rezervačních platforem v ČR	36
Graf 3 - Počet přenocovaných hostů mezi lety 2019–2021	38
Graf 4 - Dotazníkové šetření - 1. pohlaví respondentů.....	41
Graf 5 - Dotazníkové šetření - 2. věková kategorie respondentů	42

Graf 6 - Dotazníkové šetření - 3. trvalé bydliště respondentů (1. část)	43
Graf 7 - Dotazníkové šetření - 3. trvalé bydliště respondentů (2. část)	44
Graf 8 - Dotazníkové šetření - 4. frekvence cestování respondentů	45
Graf 9 - Dotazníkové šetření - 5. vliv Covidu-19 na cestování respondentů.....	46
Graf 10 - Dotazníkové šetření - 6. konkrétní vlivy Covidu-19 na cestování respondentů ..	48
Graf 11 - Dotazníkové šetření - 7. finance na cestování respondentů	49
Graf 12 - Dotazníkové šetření - 8. bezpečnější destinace	50
Graf 13 - Dotazníkové šetření - 9. stornovaná dovolená od subjektu.....	51
Graf 14 - Dotazníkové šetření - 10. stornovaná dovolená od objektu	51
Graf 15 - Dotazníkové šetření - 11. ztráta peněz v důsledku Covidu-19.....	52
Graf 16 - Dotazníkové šetření - 12. cestování před a po.....	53
Graf 17 - Dotazníkové šetření - 13. vlivy Covidu-19 na cestování	54
Graf 18 - Dotazníkové šetření - 14. výběr destinace.....	57
Graf 19 - Dotazníkové šetření - 15. využití stravovacího zařízení	59
Graf 20 - Dotazníkové šetření - 16. výběr stravovacího zařízení	60
Graf 21 - Dotazníkové šetření - 17. ovlivnil Covid-19 cestovní ruch.....	61
Graf 22 - Hypotéza č. 1	72
Graf 23 - Hypotéza č. 2	74
Graf 24 - Hypotéza č. 3	76

Přílohy

Otázky dotazníkového šetření

1. Jakého jste pohlaví?
  - a. Muž
  - b. Žena
2. Jaká je Vaše věková kategorie?
  - a. 0-15 let
  - b. 16-20 let
  - c. 21-30 let
  - d. 31-40 let
  - e. 41-50 let
  - f. 51-64 let
  - g. 65 a více let
3. Jaké je místo Vašeho trvalého bydliště?
  - a. Hlavní město Praha
  - b. Středočeský kraj
  - c. Královéhradecký kraj
  - d. Plzeňský kraj
  - e. Liberecký kraj
  - f. Jihočeský kraj
  - g. Jihomoravský kraj
  - h. Karlovarský kraj
  - i. Kraj Vysočina
  - j. Moravskoslezský kraj
  - k. Pardubický kraj
  - l. Ústecký kraj
  - m. Zlínský kraj
  - n. Olomoucký kraj
  - o. Mimo ČR
4. Jak často cestujete/jezdíte na dovolenou? (včetně víkendových pobytů, v ČR i mimo)

- a. Méně než 1 ročně
  - b. 2 - 3krát ročně
  - c. 3 - 5krát ročně
  - d. Více než 6krát ročně
5. Ovlivnila pandemie Covid-19 Vaše cestovatelské/dovolenkové plány za poslední tři roky?
- a. Ano
  - b. Ne
6. Jak pandemie Covid-19 ovlivnila Vaše cestovatelské/dovolenkové plány za poslední tři roky?
- a. Nebytovali mě z důvodu neprokázání bezinfekčnosti
  - b. Vládní nařízení (nemožnost vycestovat, zákaz ubytování se, lockdown)
  - c. Byl mi zrušen let/doprava
  - d. Bylo mi zrušeno ubytování
  - e. Podmínky destinace nešly splnit/byly složité (očkování, testy atd.)
  - f. Nejel/a jsem kvůli strachu z nákazy
  - g. Neovlivnila
  - h. „jiné“ ....
7. Kolik jste ochotni utratit za dovolenou/cestování ročně? (sám za sebe, ne za domácnost či rodinu)
- a. 0 - 5 000 Kč
  - b. 5 000 - 10 000 Kč
  - c. 10 000 - 20 000 Kč
  - d. 20 000 - 30 000 Kč
  - e. 30 000 - 50 000 Kč
  - f. Více než 50 000 Kč
8. Jste ochotni si připlatit za destinaci, kde je momentálně pandemická situace lepší? (méně nakažených atd.)
- a. Ano
  - b. Ne
9. Museli jste někdy kvůli pandemii Covidu-19 zrušit/stornovat svou dovolenou?
- a. Ano
  - b. Ne

10. Byla Vám zrušena dovolená kvůli pandemii Covidu-19? (např. od ubytování, cestovní kanceláře či letecké společnosti)
- Ano
  - Ne
11. Přišel/přišla jste o nějaké peníze v důsledku pandemie Covid-19 v rámci cestování/dovolené? (propadnutí zálohy, zrušení letu, měnový kurz)
- Ano
  - Ne
12. Cestujete stejně často, jako před pandemií Covidu-19?
- Ano, stejně často
  - Ne, méně
  - Více, než předtím
13. Jak Vás ovlivnila pandemie Covid-19 v rámci cestování/dovolené?
- Vybírám si destinace podle covidové situace
  - Vybírám si ubytování/zájezdy s nabídkou storna v rámci Covid-19
  - Necestuji už tak často, jako před covidem
  - Raději si připlatím za bezpečnost
  - Rozhoduji se podle hygienických opatření
  - Připojišťuji si dovolenou v rámci covidu (storna)
  - Neovlivnila
  - „jiné“ ....
14. Co u Vás nyní rozhoduje při výběru destinace dovolené v rámci pandemie Covidu-19? (1 - nejvíce; 5 - nejméně)
- Míra rizika nakažení
  - Covidová opatření/bezpečnost ubytování
  - Hygienické podmínky
  - Storno podmínky
  - Pandemická situace dané destinace
15. Využíváte stravovací zařízení v rámci cestování stejně často jako před pandemií Covidu-19?
- Ano, stejně často
  - Ne, méně
  - Více, než předtím

d. Raději se najím doma

16. Co u Vás rozhoduje při výběru stravovacího zařízení se souvislostí pandemie Covidu-19?

- a. Hygienické podmínky
- b. Nutnost prokázání bezinfekčnosti
- c. Počet osob u stolu
- d. Přítomnost dezinfekce
- e. Obsluha dodržující hygienické podmínky
- f. Nic, rozhoduji se jako před pandemií
- g. „jiné“ ....

17. Myslíte si, že pandemie Covidu-19 změnila obecně turismus/cestovní ruch?

- a. Ano
- b. Ne

Otázky k rozhovorům

1. Jakou pozici zastupujete v cestovním ruchu?
  - a. Provozovatel, zaměstnavatel, majitel, zaměstnanec
2. Měla na Vaše zaměstnání/podnik vliv pandemie covidu-19, případně jak?
  - a. Ztráta zaměstnání/zaměstnanců, uzavření podniku, ztráta zisku
3. Přišel/a jste o nějaké finance v rámci pandemie covidu-19?
  - a. Odhad v %
4. Pomohl Vám stát v této krizi nějak?
  - a. Náhrada mzdy, finanční podpora podnikatelů
5. Stačila Vám tato pomoc?
  - a. Ano, ne, proč, co mělo být uděláno jinak
6. Je současná situace lepší než při propuknutí pandemie Covidu-19?
  - a. Ano, ne, proč?
7. Jak byste celkově zhodnotil/zhodnotila přístup státu při „zvládnutí“ pandemie covidu-19?
  - a. Názor a celkový pohled na tuto skutečnost